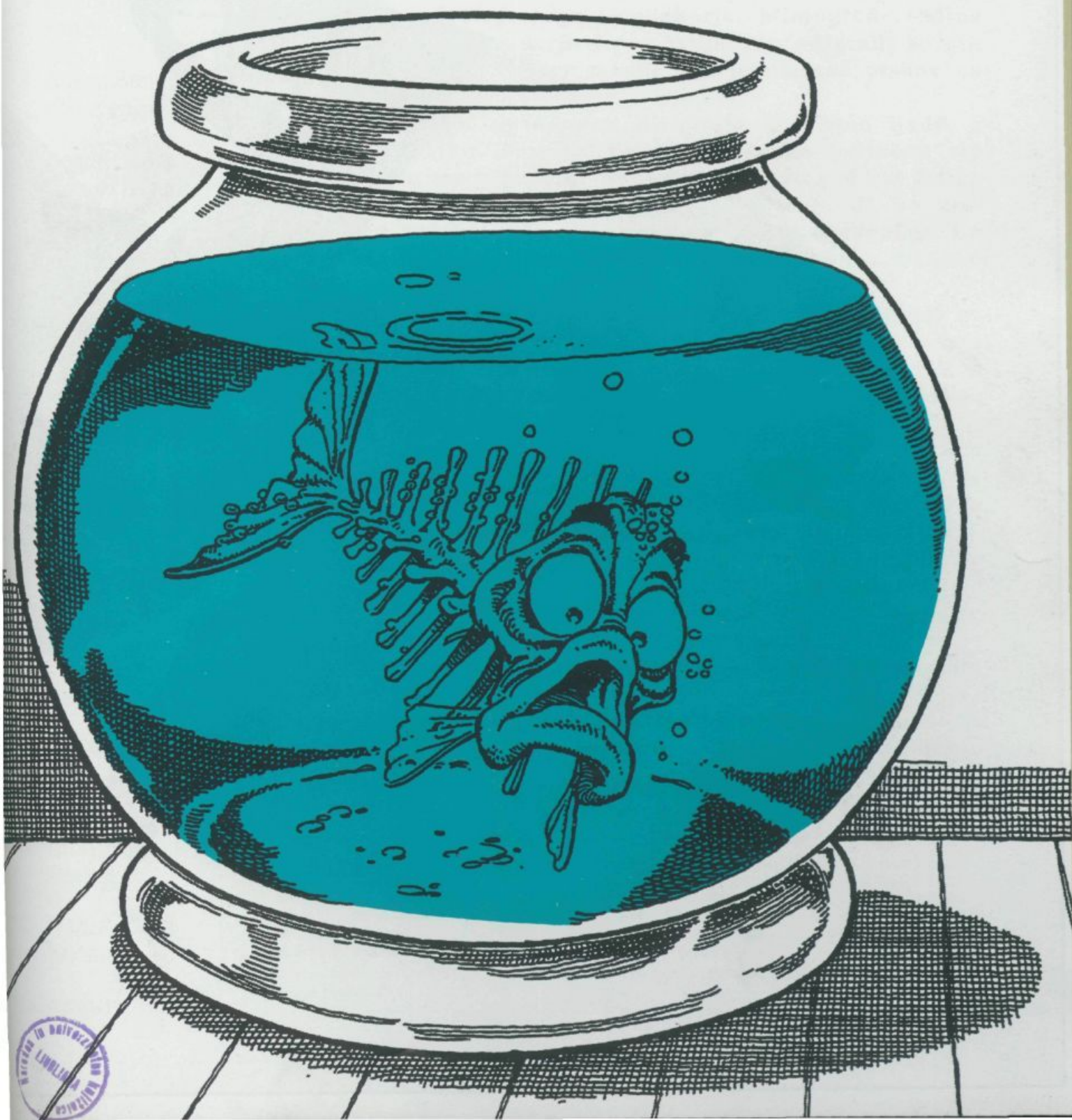

TRIBUNA

9. DECEMBER 1991 / ŠT. 19 CENA 35 SLT

RITA
HAYWORTH

TRIBUNA

KAZALO

MED MIKLAVŽEM IN BEFANO

Včasih smo opazovali Jožeta Smoleta, kako (ne)spretno do onemoglosti preigrava »rdečega« Božička. Mogoče bodo Jerovškovi fantje tudi ta praznik internacionalizirali (v stilu prvomajske mednarodne regate papirnatih čolničkov po Gradaščici) in ob betlehemske jaslice postavili »džinovskega« Kohla ali štrlečeuhljastega Genscherja. Mimogrede, edina vloga, ki so jo »holivudarji« letos briljantno odigrali, so bili Miklavževi parkeljčki. Brez maske jim je namreč pisana na kožo.

Sicer pa v jugo smradoperi dirigirajo še vedno ljudje z zlomljeno taktirko. Pravijo, da mora ženska poljubiti sto žabcev, preden sreča princa. Slovenija jih je že več kot toliko in vendar še danes nisem povsem prepričan, da bo šestojanuarska Befana pokazala obraz prijazne darovalke. De Michelis me namreč bolj spominja na odurno baburo. De gustibus non est disputandum...

In zakaj bo (?) Nemčija s svojimi polsateliti prva, ki nas bo priznala? Stan in Olio nemškega združitvenega čudeža sta namreč vizuelni pandan Dimsija in Kučana. In vsi štirje so si med seboj nepojmljivo všeč. Hudo je le, ker navadno zamenjajo številke, tako da se mali srečuje z velikim in obratno.

Pred dvesto leti in nekaj dnevi umrli Mozart si je rekviem spisal kar sam. Tudman tudi. Le s podpisom lastne smrtne obsodbe preveč odlaša. Pozablja na to, da bo v primeru, če jo bodo podpisali drugi, namesto tinte uporabljena njegova kri. Osijek in Dubrovnik sta v obroču, Vukovar je padel, le Njofra še vedno sedi na trhli veji, ki si jo vztrajno žaga. Giljotina je pripravljena, rablji se tepejo za eksekutorsko čast, obdolženec, obdan s policijsko kamarilo, pa neutrudno kaže jezik. Sicer pa mu to tudi na vešalih ne bo prepovedano. Čeprav ga tistemu, ki ga preveč kaže, odrežejo...

Pa jo imamo! Novo vlado, namreč! Študentski Peterle je postal Tomaž Erzar. Kaj to pomeni, danes še ne vemo. Bomo vedeli vsaj jutri?

Simon Bizjak

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. ♥ Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. ♥ Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel.: (061)319-496; telefax: (061)319-448. V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. ♥ V.d. glavnega urednika: Samo Amon. ♥ V.d. odgovornega urednika: Simon Bizjak. ♥ Lektorica: Julija Klančičar. ♥ Cena: 35 SLT. ♥ Publikacija je obdavčena po 10. alineji 1. točke ter številke 8 Zakona o začasnih ukrepih o davku od prometa proizvodov in storitev (Uradni list SFRJ, št. 4/91). ♥ Naslednja številka izide 23. decembra 1991.

V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje z indeksom kupijo Tribuno po ceni 15 SLT.

- 4 Intervju:
Anton Drobnič
- 8 James Bondi
v Sloveniji
- 12 Begunci:
Kdo so ti ljudje?
- 14 Novinarski
študijski dnevi
- 18 Labirint
na Vzhodni reki
- 21 Seks
v devetdesetih
- 22 Študent sem,
kam naj grem?
- 26 ŠOU –
vlada je padla!
- 34 Detektivke
- 35 Film
- 39 Godba
- 41 Art
- 44 Literatura
Teater
- 47 Nagradna
križanka
- 48 Hamfri

Vodstvu SSS in poslanskemu klubu SSS

1. V vodstvu SDP in njenem poslanskem klubu smo obravnavali Vašo pobudo in sklenili, da jo vsestransko podpremo. V SDP Slovenije že dolgo ugotavljamo, da je sedanja Demosova vlada neuspešna, brez razvojnega programa in nesposobna za reševanje aktualnih gospodarskih in socialnih vprašanj.

O tem pričajo podatki za zadnje leto, po katerih je proizvodnja realno padla za 17 odstotkov, nezaposenost se je povečala na skoraj 80.000 ljudi, cene na drobno so se povečale za 167,5 odstotkov itd. Poleg tega je vlada kršila določbe o proračunu.

V skladu s takšno oceno smo že v preteklosti sprožali pobude in interpelacije v zvezi z delom vlade in skušali prepričati javnost in poslance v koristnost zamenjave vlade, ki je neposredno odgovorna za katastrofalno visoko ekonomsko ceno osamosvojitve in sama priznava, da so jo dogodki presenetili, čeprav je stranke in skupščino prepričevala, da je pripravljena na vse. Iz istih razlogov smo sopolpisali tudi interpelacijo LDS, ki je v obravnavi v skupščini.

2. Menimo, da je potrebno glasovanje o zaupnici izvesti na podlagi pobude SSS ali interpelacije, ki jo je že izglasoval ZZD in ne na podlagi predloga vlade. Slednji izraža nepoznavanje ustavne vlade, da se iz obtoženca spremeni v tožnika zoper opozicijo in ZZD. Seveda ni izključeno, da vlada postavi vprašanje nezaupnice, kadar meni, da je zanjo povsem nesprejemljiva politika ali nek akt, ki ga želi sprejeti skupščina. Toda v tem primeru se ne glasuje o zaupnici neposredno, ampak posredno, torej v okviru odločanja o spornem vprašanju. Vlada naj jasno pove, katera sporna odločitev je po njenem mnenju takšna, da nanjo veže svoj odstop, ali pa naj pusti, da se o zaupnici odloča na podlagi predloga poslancev, ki so z vlado nezadovoljni.

3. Prepričani smo, da bi poslanski klubi, ki menijo, da je vlado treba zamenjati, morali delovati koordinirano in tako, da bi odpravili nepotrebno dvotimost pri obravnavi predloga za glasovanje o nezaupnici.

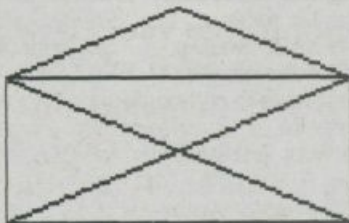
Predlagamo torej skupni sestanek poslanskih klubov SDP, LDS, SSS, na katerega bi povabili tudi druge poslanske klube oz. posamezne poslance, ki so za zamenjavo vlade. Na sestanku bi obravnavali interpelacijo, pobudo SSS in poskuse vlade, da zaobide takšno odločanje o zaupnici vladi. Predlagamo, da bi bil sestanek kolikor mogoče kmalu. Mislim, da bi na ta način lahko največ prispevali k

uresničitvi cilja, ki izhaja tako iz pobude SSS kot iz interpelacije, ki so jo sopolpisali poslanci našega kluba.
S spoštovanjem,

Poslanski klub SDP
Miran Potrč
Predsednik SDP Slovenije
dr. Ciril Ribičič

Med prejetimi pravnimi rešitvami 18. nagradne križanke so bili izžrebani:
1. Leon HOZJAN, Linhartova 68, 61000 Ljubljana;
2. Davorin BRATUŠ ml., Kropa 54, 64245 Kropa;
3. Martin RACIČ, Tavčarjeva 1b, 64270 Ješenice.
Čestitamo!
Knjižno nagrado založbe EMONICA pošljemo po pošti!

Pozdravljeni!

Zakon o državljanstvu, ki povzroča razprodajo slovenskega državljanstva priseljencem - ki še slovensko ne znajo -, je samoumevna posledica delovanja rdečih (SDP) in roza politikov (LDS), ki jih bolj skrbi za blagor tujcev kot pa preživetje in prihodnost lastnega naroda. Seveda ti politiki upajo, da jih bodo Balkanci v zahvalo, ker so jim tako zlahka podelili državljanstvo, volili na naslednjih volitvah. Tako imamo sedaj v Sloveniji množico južnoslovenskega in albanskega lumpenproletariata, ki je obremenjen z agrokulturnim kompleksom in balkansko miselnostjo ter pravoslavni in islamski verski vzorci - vzorci življenja, ki jih je industrijska revolucija krepko zaobšla. Prav v verski podstati je potrebno poiskati odgovor na dejstvo, da so vsi islamski in pretežna večina pravoslavni narodov industrijsko nerazviti, civilizacijsko zaostali in brez demokratičnih tradicij. Selitev teh primitivnih množic v Evropo in s tem v Slovenijo pomeni spridenje slovenske družbe, njenih vrednot in družbenega ustroja. Če bo Slovenija hotela obdržati svojo civilizacijsko raven, bo morala izločiti vse priseljence, neglede ali so se pripravljali asimilirati - staliti v slovenski narod ali se še vedno oklepajo svoje narodnosti. Najbolj zagrizeni so Srbi, ki so težko prilagodljivi, kaj šele taljivi v druge narode - zanje je sožitje takrat, ko so nadrejeni, četudi so priseljeni in v manjšini. Zanje je nujen ostrejši »dialog«. Lahkoverno je prepričanje, da je z Balkanci (pravoslavni, mohemadanci ali katoliki) možno sožitje in dialog - oni razumejo le jezik nasilja. Slovenija bo dokončno varna in svobodna tedaj, ko ne bo več tujcev, ko bo postala slovenska Slovenija, zato naredimo to deželo zopet slovensko.

Aleš Žužek

PROTEST

Spodaj podpisani študentje 2. letnika filozofije (samostojna smer) na Filozofski fakulteti v Ljubljani izražamo protest zaradi stanja na našem oddelku in neodgovornega odnosa do nas, študentov. Zavedamo se težav, v katerih se celotna Univerza v Ljubljani nahaja in prelomnosti trenutkov, v katerih živimo. Kljub temu mislimo, da to ne more biti opravičilo našim očitkom. Le-te pa bi lahko strnili v naslednje točke:

1. Potem, ko smo že krepko zakorčili v tretji semester našega študija, se predavatelji iz posameznih predmetov še niso temeljiteje dotaknili osnovnih vprašanj ontologije, etike, filozofije zgodovine, moderne fenomenologije in filozofije religije. Zelo površno so nam bili predstavljeni mejniki filozofije, ki jih lahko poimenujemo kar po njihovih tvoricah: Platon, Aristotel, Kant, Hegel, Heidegger.

V prvem letniku, ki je za oblikovanje filozofskega spektra posameznika lahko odločilen, pa smo prejeli veliko fiktivnega znanja iz zgodovine marksizma in raznoterih, predvsem marksistično orientiranih, razlag antične filozofije.

2. Naš očitek leti tudi na znanstveno-pedagoške in didaktične sposobnosti predavateljev. Mislimo, da te v posameznih primerih nikakor ne zadoščajo univerzitetnim kriterijem.

3. Asist. Dolar (Nemška klasična filozofija in Marksologija) je svoja predavanja začel 21. novembra, prof. Kalan (Zgodovina filozofije: antika, srednji vek in renesansa) ter asist. Žvan (Novoveška filozofija) pa še nista začela svojih predavanj. Vsi navedeni predavatelji niso imeli oziroma nimajo v času svoje odsotnosti nadomestila.

Menimo, da so naši očitki glede neodgovornega odnosa do nas, študentov, in nekreativnega oziroma nesodobnega stanja na oddelku upravičeni. Zato predlagamo:

- Enoletni študijski dopust za doc. Toth-ove in po vrnitvi preizkus znanstveno-pedagoških in didaktičnih sposobnosti.

- Novo porazdelitev predmetnika za 2. letnik, ki predavanja prof. Debenjaka in prof. Rusa uvrsti med izbirne predmete.

Ta sprememba naj bo vključena v poletni semester študijskega leta 1991/92.

- Prof. Tine Hribar naj prevzame predmet Ontologija, prof. Ivan Urbančič pa naj prevzame nov predmet Fenomenologija. Oba profesorja sta habilitirana na Univerzi v Ljubljani in s svojimi razpravami dokazujeta, da sta za ti vprašanja strokovnjaka. V kolikor izrazita soglasje, naj začneta predavati že v poletnem semestru študijskega leta 1991/92.

- Predmeti Marksologija, Zgodovina filozofije-vaje, Novoveška filozofija-vaje in Seminar iz filozofske sistematike in problematike naj se nadomestijo s pravimi seminarji, ki jih bodo oblikovali študentje skupaj s profesorji in ki naj bodo izbirni.

Spremenjeni predmetnik naj vključuje poleg omenjene Fenomenologije (ki naj vsebuje tudi zapostavljeno slovensko fenomenologijo) še predavanja iz starogrščine (vključno z branjem antičnih filozofskih tekstov), nemščine (vključno z branjem del nemške klasične filozofije) in tudi filozofije religije.

Predavatelje za te predmete kot tudi za predmeta Filozofija zgodovine in Filozofska antropologija naj določi javni razpis.

Tudi te spremembe naj bodo vključene v poletni semester študijskega leta 1991/92.

- Zahtevamo odgovor predstojnika Oddelka za filozofijo, zakaj manjkajoča predavanja (glej zgoraj) niso dobila nadomestila.

Vnaprej bi se radi izognili napačnim tolmačenjem in zato poudarjamo, da naš protest oziroma bolje rečeno predlog ni v nobenem primeru iz osebnih razlogov uperjen proti komu izmed predavateljev in v sebi ne skriva nobenega političnega ozadja. Ne želimo si nobene čistke. Naša želja je odgovoren, strokovno poglobljen in ideološko neobremenjen študij, ki bo ustrezal kriterijem evropskih univerz.

O vseh predlogih smo se pripravljeno pogovarjati in jih na novo utemeljevati.

Za razumevanje se zahvaljujemo!

Podpisi so znani uredništvu!

MNENJE ŠTUDENTOV 3. IN 4. LETNIKA FILOZOFIJE O STROKOVNO- DIDAKTIČNI USPOSOBLJENOSTI PROFESORJA

Ker se že tretjič v zadnjih dveh tednih dogaja, da smo študentje primorani k izjavljanju o znanstveno-didaktični kompetenci nekaterih naših profesorjev, s čimer skušamo odgovoriti na zagato, v kateri so se le-ti znašli, v prvi vrsti zavračamo takšen neetičen in v vseh primerih argumentativno neutemeljen način pritiska nanje. Celo na tem oddelku zaenkrat še obstoje povsem legitimne možnosti javne diskusije tudi o dotičnih zadevah, zato se lahko le vprašamo, čemu se ne ubere te poti.

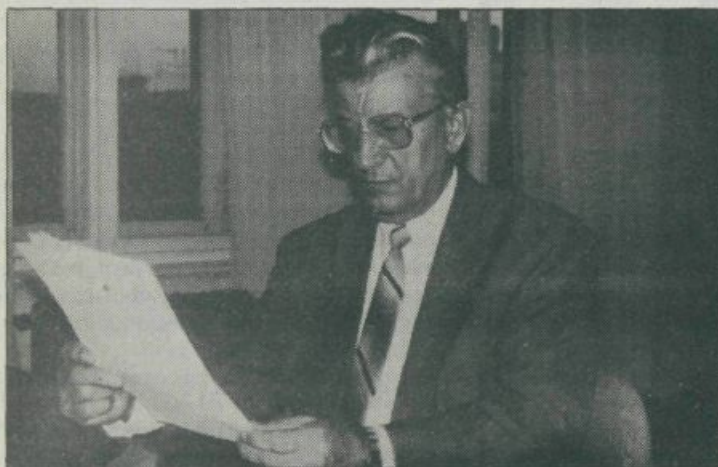
V zvezi s tem podpisani študentje 3. in 4. letnika filozofije (S,A,B) izjavljamo, da podpiramo način predavanja prof. doc. dr. Toth-ove, ter menimo, da gre za strokovno in pedagoško neoporečen pristop k tematiki ontologije in gnoseologije. Prav tako smo mnenja, da problema realizacije predavanja obeh predmetov ni ustrezno pripisati omenjenemu profesorju, temveč da odgovor tiči v vprašljivi obsežnosti seminarskega dela, ki zaradi velikega števila eksplikacij, po programu obveznih za študente vseh treh smeri, krči čas predavanjem, tako da bi bil naslovnik takšnega očitka lahko kvečjemu neustrezn program.

(26 podpisov)

Intervju: Anton Drobnič

DOMOBRANCI NISO BILI KVISLINGI

TRIBUNA: Kaj ste počeli pred vojno?

DROBNIČ: Rojen sem v kmečki družini na Blokah na Notranjskem. V družini je bilo deset otrok. Starejši brat je obiskoval klasično gimnazijo in je ob koncu vojne izgubil življenje kot domobranec. Tudi sam sem med vojno končal štiri razrede klasične gimnazije.

TRIBUNA: Kmalu za bratom ste se za odhod v domobrance odločili tudi vi. Kakšni so bili razlogi za to odločitev, ste morda poznali razvoj dogodkov doma?

DROBNIČ: Razlogi za moj odhod k domobrancem so bili v odporu proti tekoči revoluciji, povod pa odhod brata. Razvoj dogodkov doma sem kar dobro poznal. **TRIBUNA:** Kdaj ste potem vstopili v vrste protikomunističnih borcev in v kateri enoti ste bili?

DROBNIČ: Med domobrance sem stopil septembra 1944, ko sem imel šestnajst let in pol. S kolegom sva se zlagala, da sva eno leto starejša, drugače naju sploh ne bi vzeli. V zbirni četi v Dravljah smo imeli nekaj urjenja, potem pa sem bil nameščen v posadno četo na Vrhniki.

TRIBUNA: Kakšne so vaše bojne izkušnje?

DROBNIČ: Dogajalo se ni nič posebnega. Sodeloval nisem v nobenem boju. 5. maja smo dobili povelje za umik, takrat smo streljali proti bližnjemu gozdu, od koder smo pričakovali partizane. 8. maja zvečer smo šli po Gorenjski do Tržiča in potem prek Ljubelja naprej v Avstrijo.

TRIBUNA: Poznejša usoda glavnine domobranske vojske je bolj ali manj znana. Kako ste vi preživeli vrnitev v Slovenijo?

DROBNIČ: V Vetrinju smo se pregrupirali v nove enote, takrat že pod imenom Slovenska narodna vojska. Imeli smo tudi vojaško urjenje in sicer po sistemu jugoslovanske kraljeve vojske.

TRIBUNA: Ste se potemtakem pripravljali na to, da skupaj s četniškimi enotami, ki so bile v severni Italiji, ponovno stopite v boj proti nastajajoči komunistični Jugoslaviji?

DROBNIČ: Širile so se govorice, da odidemo v Palmanovo, kjer je bilo taborišče jugoslovanske vojske. O tem so pisali tudi v taboriščnem časopisu. Kmalu za tem so se te govorice začele mešati z drugimi; da nas nameravajo Angleži vrniti Titovim partizanom. Kmalu po tem so našo enoto odpeljali s tovornjaki na železniško postajo. Tam smo prvič opazili, da smo zastraženi. Posebnega vznemirjanja ni bilo, saj so se Angleži obnašali korektno. Ko so nas spravili na vlak in zaprli vrata za nami, sem jaz, ki sem stal pri lini in opazoval dogajanje na postaji, opazil, da so se angleški vojaki umaknili in da se vagonom z naperjenimi avtomati približujejo drugi vojaki z rdečimi zvezdami na kapah. To je bil pravi šok za vse nas.

Ko je vlak odpeljal in se usmeril proti Jugoslaviji, smo skozi odprtine metali dokumente in dragocenosti. Do zadnjega smo upali, da potujemo skozi Jugoslavijo, da bi hitreje prišli v Italijo. Žal smo se motili.

TRIBUNA: Trenutno buri duhove bolj aktualna domobranska problematika.

Vaše ime smo v zadnjem času zasledili predvsem v zvezi s polemiko okrog društva Nova slovenska zaveza. V časopisih vas imenujejo idejni vodja NSZ. Člani društva udeležencev protikomunističnega odpora si za začetek niste začrtali političnega delovanja. Mar to pomeni, da se boste sčasoma bolj močno politično angažirali in organizirali?

DROBNIČ: Vedeti je treba, da je NSZ društvo. Ukvarja se lahko tako s kulturo, zbirateljstvom kot tudi s političnimi

Gospod Anton Drobnič je republiški javni tožilec. SDP in ZZB NOV sta nasprotovala njegovemu imenovanju, ker po njihovem za tako pomemben položaj moralno in politično ne ustreza. Drobnič je namreč bivši domobranec. Gonja proti njemu se je še razmahnila, ko se je izkazalo, da sodeluje pri društvu Nova slovenska zaveza. Se ostareli komunisti res bojijo domobranske ideologije ali jih bolj skrbi to, da bi sodišče brskalo po njihovem zgodovinskem spominu in odkrilo kakšno podrobnost, ki bi razžalostila njihove vnuke.

temami. Poglejte Društvo pisateljev Slovenije, ki se v zadnjih letih precej ukvarja s politiko. Društva niso omejena po predmetu delovanja, razen če se ukvarjajo s kaznivimi dejanji. Omejena so po načinu delovanja. Ne morejo se boriti za oblast tako kot stranke. NSZ ima sicer kot vsako društvo možnost, da se ukine in ustanovi stranko. Naš namen ni bil ustanavljanje politične stranke.

TRIBUNA: Ustanovni zbor društva ste imeli 12. maja letos. Tudi vi ste med ustanovnimi člani. Kakšna je vaša vloga v društvu?

DROBNIČ: Nisem med ustanovnimi člani, ne delujem v nobenem odboru in nimam nobene funkcije, čeprav bi jo po zakonu lahko imel.

TRIBUNA: 13. junija so bili v Neodvisnem dnevniku objavljeni odlomki iz prve številke glasila Zaveza. To je sprožilo val protestov in polemik proti društvu in proti vam kot republiškem tožilcu osebno. Je prišlo po tem do težav pri registraciji društva in pri vašem delu?

DROBNIČ: Registracija društva se je vlekla od 22. maja do konca oktobra, ko je do nje tudi prišlo. Učlanjevanje je bilo zamrznjeno, prav tako aktivnosti društva. Na začetku je bilo članov okrog dvesto. Pristojni upravni organ za registracijo ni delal nobenih težav, dokler ni prišlo do znane resolucije proti našemu delovanju, ki so jo podpisali tudi najvišji republiški predstavniki. O NSZ je razpravljalo predsedstvo Slovenije, ki je ugotovilo, da ni pristojno za te zadeve. Ministrstvo za notranje zadeve je pozneje primer predalo v obravnavo parlamentarnemu odboru za notranje zadeve, ki je ugotovil, da gre za strokovno pravno vprašanje. Ministrstvo je nato izdalo odločbo in registriralo društvo. V pravilniku so naredili le nekaj manjših popravkov.

TRIBUNA: Eno od vodil NSZ je doseganje pozitivnega vrednotenja protikomunističnega boja in ohranjanje njegove politične misli. Borci vam v svojih izjavah očitajo fašizem. Za katere ideje so se borili slovenski domobranci?

DROBNIČ: Treba je seči nazaj v preteklost. Predvojna Slovenija je z večino tedanjega prebivalstva temeljila na krščanskih vrednotah evropske civilizacije. Komunizem je bil takrat med Slovenci obrobnegega pomena. Z revolucijo pa je bil zrušen dotedanji sistem vrednot. To rušenje je bilo tudi razlog za protikomunistično borbo. Upri smo se miselnosti, ki jo je s seboj prinašalo komunistično enoumje. V bistvu je bilo to tisto, za kar si sedaj prizadeva, vsaj na papirju, celotna slovenska družba. Želimo si ponovno vstopiti v evropski civilizacijski krog. Glede na dejstvo, da je bil vsaj del povojnega slovenskega zgodovinskega močno pristranski, si bomo prizadevali tudi za bolj objektivno resnico o dogajanju v naši polpretekli zgodovini.

TRIBUNA: Prej smo ugotovili, da je bil nastanek vaških straž spontan. Enote so imele defenzivni značaj ter so samo varovale ljudi in premoženje. V moralnem smislu pa se stvar drugače vrednoti takrat, ko vaške straže in slovenski četniki ter pozneje slovensko domobranstvo tesneje sodeluje z Italijani in Nemci, ki so bili okupatorji. Gre tu za kolaboracijo?

DROBNIČ: Sodelovanje z okupatorjem, ki ga očitajo protikomunističnim enotam, je namerno sprenevedanje s komunistične strani. Okupacija je sama po sebi vedno zlo. Pri nas še posebej, saj je imela poleg vojaškega tudi ideološki značaj, ki se je kazal v fašizmu in nacizmu. Vseeno pa je okupacija neko realno stanje, ki je narod doletelo proti njegovi volji. Druga plat je ta, da je okupacija z mednarodnim pravom urejeno stanje, tako kot tudi vojna. Določeno je, kaj se sme in kaj se ne sme početi v vojni. Zato tudi ni vsak, ki je streljal v vojni, sojen. Vojni zločin je naprimer storil le tisti, ki je ubijal proti pravilom mednarodnega prava. Vrnimo se k okupaciji. Rekel sem že, da je to kljub vsemu pravno urejeno stanje. Okupator ima mednarodnopravne obveznosti do prebivalcev dežele, ki je okupirana. Ena od takih obveznosti je ta, da pusti civilni upravi delovati naprej. Naš okupator je ta pravila seveda skoraj vedno kršil. Vendar vsako sodelovanje z okupatorjem še ni nujno zlo. Prebivalstvo pač mora preživeti. Komunistična propaganda je vsako

sodelovanje z okupatorjem absolutizirala kot popolno zlo. Neka vrsta sožitja mora obstajati. Če gledamo absolutno, so z okupatorjem sodelovali tudi vsi železničarji, dimnikarji in ostali. Če gre za preživetje, je to lahko opravičljivo. Okupator je pri nas proti mednarodnemu pravu ukinil žandarmerijo oz. domačo policijo. S svojimi policijskimi enotami in vojaštvom pa ni vzpostavil ustreznega reda. Jeseni 1941 in spomladi 1942 je na Dolenjskem in Notranjskem tekla prava revolucija. Za ljudi, ki so jo doživljali, je pomenila ropanje in ubijanje. V takih pogojih Slovenci niso sodelovali z okupatorjem, pač pa so od njega zahtevali, da posreduje pri preprečevanju kriminala, kakor so ljudje sprejeli partizansko delovanje na področju, ki ga poznam. Spominjam se napada Šercerjeve brigade na našo in sosednjo vas 27. novembra 1942. Takrat je pogorela celotna sosednja vas. Za nas partizani v tistem času niso bili nikakršna vojska. Pred njimi smo ponoči skrivali živino na varno. Kmetje, ki so od Italijanov zahtevali orožje so z njimi "sodelovali" po tehnični in ne politični plati. Naši kmetje se niso bili pripravljene boriti za italijanske vojaške cilje ampak za svoja življenja in imetje. Pojem izdajalstva so komunisti tako

absolutizirali zato, da so s pobijanjem nedolžnih opravičevali svojo nasilno revolucijo.

TRIBUNA: Je pri nas med vojno prihajalo do kvistlinštva oz. povezovanja z okupatorjem na ideološki osnovi?

DROBNIČ: Kvislinštvo je sodelovanje, ki presega normalne meje sožitja. Domobransko gibanje kot celota ni bilo kvistlinško, to je popolnoma jasno. Tudi zgodovinarji to priznavajo. Slovenska zaveza, predhodnica NSZ, ter domobranstvo nimata nič opraviti s fašizmom. Na Slovenskem fašističnih gibanj nikoli ni bilo. Če izuzamemo predvojno Orjuno, v kateri pa so sodelovali tudi nekateri poznejši revolucionarji. Mogoče velja

omeniti še nekaj somišljenikov Dimitrija Ljotiča. Med domobranci je bila takih nazorov lahko le peščica posameznikov. Slovenska zaveza je bila po politični usmeritvi protifašistična. Domobransko vodstvo je z Nemci le taktično sodelovalo. Tudi partizani so taktično sodelovali z Italijani, da so ob kapitulaciji dobili orožje. Komunistke so taktično sodelovale s sovražnimi oficirji, da so se dokopale do zaupnih podatkov. Taktika še ne pomeni usmeritve. Logično je, da domobranski namen ni bil udinjanje okupatorju in boj proti narodu. Taki očitki so nesmisel. V domobranskem gibanju ni vse delovalo brezhibno. Bilo je precej nepravilnosti. Po drugi strani pa vem, da je ogromna večina udeležencev partizanskega boja odšla v hosto resnično zaradi borbe proti okupatorju. Partija jih je pozneje zlorabila v svoje namene. Poudarjala je protifašistični boj. Predstavljajte si, kaj bi se dogajalo, če bi bili Italijani komunisti. Komunisti so internacionalisti. Potem ne bi bilo nobenega narodnoosvobodilnega gibanja s strani partije. To je seveda špekulacija. Vseeno je znano, da je bilo med italijanskimi vojaki veliko privrženecv komunistične ideje. Znano je tudi, da so prav italijanski topničarji pomagali rušiti postojanke vaških straž in slovenskih četnikov ob kapitulaciji Italije. Že prej je bilo veliko primerov, ko Italijani niso posegli v boj med protikomunisti in partizani ali pa so celo prikrito sodelovali s slednjimi. Po kapitulaciji so se partizanom predajale kompletne italijanske enote z oborožitvijo vred. Vsi so odšli domov, noben italijanski oficir ali vojak ni bil pridržan ali sojen zaradi storjenih zločinov proti civilnemu prebivalstvu. Ljudje niso mogli razumeti takega boja proti okupatorju.

TRIBUNA: Do tesnejšega sodelovanja je prišlo pozneje, pod nemško okupacijo. Republiški odbor ZZB NOV je ob izbruhu afere znova očitel delovanje domobrancev v vojaških enotah znotraj SS.

DROBNIČ: Pri obravnavanju povezave domobrancev z SS je veliko špekulacij. Domobranstvo ni bilo del SS. General Rosener je imel dvojno funkcijo. Poleg SS generala je bil tudi policijski general. Bil je šef policije na našem območju. S stališča nemškega prava je bilo domobranstvo pomožna redarstvena enota.

TRIBUNA: Kaj je za vas pomenila prisega Hitlerju, ki naj bi jo dale domobranske enote?

DROBNIČ: Osebno se prisega prav dobro ne spominjam. Vem, da smo imeli pozimi 1945 na nekem travniku sloves-

nost. Z gotovostjo lahko trdim, da prisega, ki so jo domobranci dali okupatorju, s pravnega stališča ni bila prisega Hitlerju. Normalno je, da je okupator od domobrancev zahteval izjavo lojalnosti. Italijani in pozneje Nemci so se vedno bali, da bi ob ugodni priložnosti protikomunistična vojska napadla njih. Znano je, da se je prvotnemu besedilu prisege domobranska komanda uprla. Če preberete besedilo brez komunističnih očal, vam je lahko jasno, da je njegova osnova zvestoba domovini in nadrejenim v boju proti komunizmu. Domobranci so imeli svoje poveljstvo, svoje uniforme in oznake slovenske tribarvnice na kapah. Čini so bili starojugoslovanski in ne nemški, poveljevanje je bilo izključno slovensko. V pravnem smislu je prisega enostranska izjava, ki se po pravilu razlaga vedno v korist tistega, ki jo je izrekel. Treba je poiskati materialno resnico in ne razlago tretjega.

TRIBUNA: *Kako ste domobranci takrat gledali na nemško okupatorsko vojsko?*

DROBNIČ: Nemce smo prezirali. Nihče ni verjel v njihovo zmago niti se boril za nemške interese. Vedno smo se veselili zavezniških uspehov. Pozimi 1944/45 so Nemci aretirali in odpeljali v taborišče približno sto voditeljev, ki so sodelovali pri Slovenski zavezi; celotno domobransko ilegalno poveljstvo je izginilo. Domobranci smo bili samo na videz pomožna policijska enota, v resnici smo se pod ilegalnim poveljstvom pripravljali za boj na strani Angležev. Po izdaji vodstva se je ta možnost precej zmanjšala. Razgovor z Nemci ni bil na prijateljski ravni. Znano je, da so si Nemci prizadevali uporabiti domobrance za boj na frontah zunaj Slovenije. Naše poveljstvo z Rupnikom vred se je temu uprlo. Rupnik sicer med moštvom ni imel pretirane veljave in zaupanja. Vedeli smo, da mora biti tam zaradi Nemcev.

TRIBUNA: *Kakšna je bila nadaljnja usoda Slovenske zaveze?*

DROBNIČ: Pozneje se je preoblikovala v Slovenski narodni odbor. Ta je proti koncu vojne sklical sejo parlamenta na Taboru. Slovenska zaveza je bila takrat koalicija predvojnih političnih strank, vključno z delom socialistov. Uživala je podporo londonske kraljeve vlade. Na Taboru smo dobili nekakšno vlado, domobranci pa ime Slovenska narodna vojska.

TRIBUNA: *Kako ste prišli na položaj republiškega javnega tožilca in kakšni so vaši pogledi na očitke, uperjene proti vam?*

DROBNIČ: Republiški javni tožilec sem postal lansko poletje. Že takrat se je začela nekakšna kampanja proti meni, ki je trajala do oktobra, ko sem bil imenovan. Drugi zaplet pa se je začel letos maja. Zbirali so podpise proti meni. Kolikor vem, so jih zbrali dvaintrideset tisoč.

Izročili so jih F. Bučarju in o tem bo verjetno razpravljaj slovenski parlament. Podpise so zbirali tudi po domovih širom Slovenije. Glede na to, da je samo borcev več kot osemdeset tisoč, sem pričakoval večji uspeh pobudnikov akcije. Med prvimi podpisniki so bili pomembni slovenski politiki, npr. predsednik slovenskega predsedstva. To je bil gotovo dovolj jasen signal.

TRIBUNA: *Vaše ime je bilo omenjeno tudi v zvezi s sedmerico bivših domobrancev, ki živijo v tujini in jim ob prihodu v Slovenijo grozi kazenski pregon zaradi vojnih zločinov. Očitani so vam, da ste jih o postopku proti njim obvestili...*

DROBNIČ: Da. Junija je poslanec SDP Bekeš v parlamentu dal pobudo za mojo razrešitev, ker naj bi kršil mednarodno konvencijo o nezastaranju vojnih zločinov s tem, ko sem osumljence obvestil o postopku proti njim. Pravosodni odbor parlamenta je takrat odločil, da to ni razlog za mojo razrešitev.

TRIBUNA: *Kako se postopki proti sedmerici razvijajo?*

DROBNIČ: Ne spuščam se v pristojnosti posameznih tožilcev. Naj povem, da so pristojni tožilci po ponovnem pregledu kazenskih ovadb pristali pri sedmih osumljencih. Prej je bila številka znatno večja. Javnost je nenehno pritiskala na tožilstvo, naj objavi seznam domnevnih zločincev. Tega seveda nismo storili, ker ne objavljamo spiskov o nobenih zločinih in ker za to niti nismo pristojni. Za obvestitev osumljencev pa sem imel dva dobra razloga. Prvi je ta, da se je bližal Svetovni slovenski kongres, ko se je veliko političnih emigrantov balo priti v domovino zaradi bojazni, da so v kazenskem postopku. Ko smo obvestila razposlali, je bilo neosumljenec jasno, da pač niso v postopku. Drugi razlog je čisto pravne narave. Po zakonu ima osumljenec pravico, da je izčrpno obveščen o postopku, ki poteka proti njemu. Bekeš kot pravnik ta pravila gotovo pozna, zato njegove pobude ni mogoče povezovati z neznanjem. Lahko da je z delegatsko pobudo poskušal prenesti polemiko o moji razrešitvi na strokovno raven. S tem bi pomagal svoji lastni stranki, ki mi je prvotno očitala neprimerne moralne in politične kvalifikacije, kar je za sedanji čas prvovrstni anahronizem.

Glede razvoja postopkov vam lahko povem to, da proti trojici postopek še ne teče, ker še nismo zbrali dovolj dokazov. Zanimivo je, da so ovadbe zoper osumljence prišle na tožilstvo šele leta 1981. Moje mnenje je, da moramo postopke proti sedmerici pospešiti. Naša dolžnost je, da posameznike v primeru zadostnih dokazov postavimo pred sodišče, in to bomo tudi storili.

TRIBUNA: *Znano je, da vojni zločini in zločini proti človeštvu ne zastarajo. Kako je v zakonu opredeljen vojni zločin kot pravni pojem?*

DROBNIČ: Pravi vojni zločini so razvrščeni v tri skupine: zločini proti civilnemu prebivalstvu, zločini zoper ranjence in zločini zoper vojne ujetnike. Vojni zločini zoper ujetnike in ranjence veljajo samo med vojno.

TRIBUNA: *Pomudimo se malo na drugi strani. Medtem ko policija preganja tiste, ki napačno prečkajo cesto, se po naših krajih, in ne v tujini, mirno sprehajajo ljudje, ki so sodelovali pri večjih ali manjših pobojih med (državljanško) vojno in po njej. Imate kazenske ovadbe tudi proti osumljencem iz t.i. komunističnega tabora?*

DROBNIČ: Imamo nekaj prijav za poboje, ki po še niso prava ovadba. Gre za t.i. glasove, ki pridejo do tožilstva. Od notranje uprave potem zahtevamo dodatne podatke. Tako smo storili tudi v primeru kazenske ovadbe, ki jo je Tribuna vložila zoper storilce pobojev v Teharjah. Zaenkrat nimamo niti seznamov pobitih. Posamezna preiskovalna dejanja so bila izvedena; naprimer ob odkritju kosti pri Logatcu. V posameznih laičnih prijavah so omenjeni posamezni takratni veljaki. Ustrezne podatke o tem zbira notranja uprava. Pri vojnih zločinih je več plasti stžilcev: ukazovalci, organizatorji in izvrševalci.

TRIBUNA: *Kdaj lahko pričakujemo konkretnejše rezultate?*

DROBNIČ: Kljub pritiskom javnosti, ki je zainteresirana za čimprejšnjo razjasnitev spornih dogodkov in obsodbo krivcev, se bodo zadeve vlekle še leta. Problemi so zelo kompleksni in zahtevajo veliko priprav. Treba je delati strokovno in pošteno ter obdolžiti res le tiste, za katere obstaja utemeljen sum. Očitani so mi sicer, da pripravljam postopke proti nekaterim borcem. Verjamem, da je nekatere strah, da bo sprožen postopek proti njim. Če bo za nekoga obstajal utemeljen sum, bom brez obotavljanja zahteval uvedbo preiskave. To bom storil ne glede na to, kdo je osumljenec in na kateri strani se je boril med vojno. Tožilec pri kazenskem postopku nima take vloge kot sodnik. Njegova funkcija je že pojmovno pristranska, saj predstavlja stranko, ki obtožuje. Tožilec ne sme biti v povezavi z obdolženo osebo. O obtožbah pa odloča sodišče, ki mora biti neodvisno. Za sodišče ni mogoče reči, da ga vodi domobranec.

Moji predhodniki so zagrešili veliko krivic v imenu partijskega totalitarizma. Stare krivice bom skušal popraviti. Na nek način želim biti tožilec proti prejšnjim tožilcem, ki so bili često podaljšana roka UDBe.

Jožko Možina

BANČNI »BREAK UP«

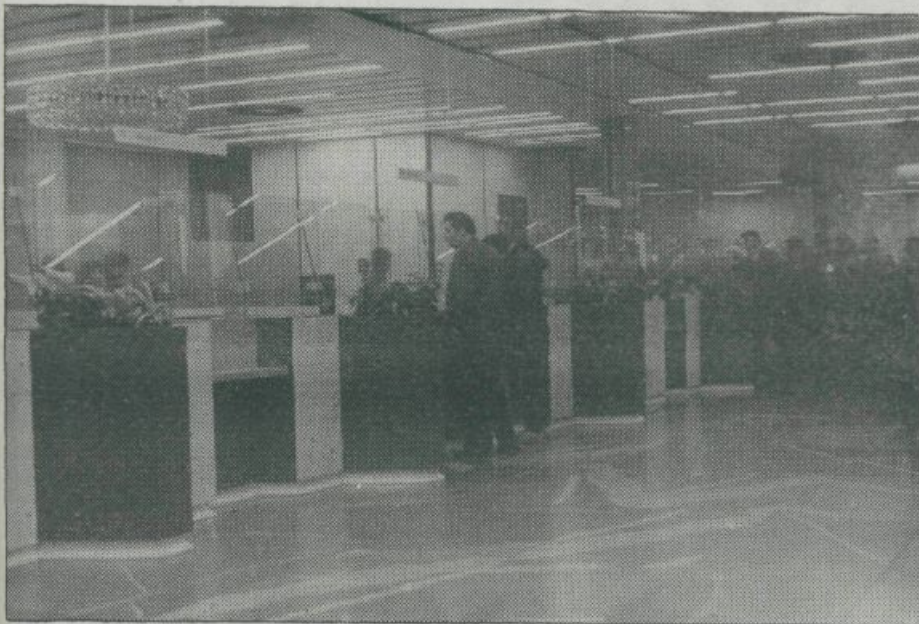

Foto: Janez

Politiki so si že zdavnaj izmislili, da so za vse njihove spodrsnjaje, napake in afere krivi samo in zgolj novinarji. V primeru afere »Pleskovič - break up« pa so k njim pristavili še prevajalce. Da angleška beseda pomeni razstavljanje na manjše dele, ne pa razbitje, kot so nekateri hoteli, so bili krivi nestrokovni prevajalci. Pač v stilu znanega italijanskega izreka *traduttore - traditore*.

Ker je ministrski predsednik vzel v bran svojega svetovalca z ameriškim pedigrejem, ki vendarle obvlada angleščino, se je afera kaj kmalu iztekla. Dasiravno so bančniki tako goreče opozarjali na škodljive posledice Pleskovičeve izjave, pravih in tehtnih dokazov nimajo. Slovenski bančni sistem ostaja kljub zdajšnjemu ohlajevanju glav jabolko, v katerega Peterletova vlada še ni pošteno ugriznila. Ker gre pri »break-up« v bistvu za demonopolizacijo Ljubljanske banke, se ne gre preveč čuditi, da so bančniki zag-nali tak vik in krik.

Ob uvajanju nove slovenske »monete« je znašala bilančna vsota Ljubljanske banke 108 milijard tolarjev. Od takrat se je nominalno povečala za skoraj 76 odstotkov. Če pa upoštevamo dejstvo, da so se v tem obdobju povečale cene na drobno za 108 odstotkov in da so se povečali devizni tečaji najpomembnejših valut v povprečju za 95,7 odstotkov (marka celo za 110,3 odstotkov), lahko ugotovimo, da je realni padec bančnih sredstev globok.

Med bančnimi sredstvi prevladujejo dolgoročna sredstva v višini 61 milijard tolarjev, kar znaša 56,2 odstotkov; od tega skladi banke prispevajo 28,3, občani 13,8 in tuje banke 47,3 odstotkov.

Z dobro tretjino se v kratkoročna sredstva s stanjem 47 milijard tolarjev vključujejo dnevna sredstva in depoziti podjetij v vseh oblikah lastnine. Sredstva individualnih varčevalcev pomenijo 35,6 odstotkov kratkoročnih sredstev, razliko pa skoraj v celoti pokrivajo najeta sredstva.

Če pogledamo valutno strukturo, ima Ljubljanska banka za 67 milijard tolarjev deviznih sredstev: 29 milijard od tujih bank, 22 od prebivalstva. Podjetja imajo le za 4 milijarde tolarjev deviznih rezerv.

S številkami smo skušali pokazati, v kakšno osje gnezdo je dregnul gospod svetovalec Pleskovič. In ob vsakem takem dejanju je povsem normalno, da te ose pičijo. Tak samoobrambni mehanizem deluje tudi v bančniškem svetu.

Slovenska vlada se bo morala kaj kmalu soočiti z neustreznim bančnim sistemom, ki je po eni strani del

dediščine socialističnega bančništva, po drugi pa jugo bančne anarhije. Osnovna vladna naloga je vzpostavitev predpogojev za razvoj mreže komercialnih bank. Če upoštevamo dejstvo, da sistem Ljubljanske banke pokriva okrog 90 odstotkov slovenskega bančnega trga, potem vemo, da bo morala vlada začeti od začetka.

Eden izmed načinov prestrukturiranja Ljubljanske banke, verjetno najcenejši, bi bil ta, da banko mater ločimo od njenih podružnic. Teh je trenutno šestnajst. Z lastnim managementom in kapitalom bi kmalu postale neodvisne od Ljubljanske banke - matere.

Seveda pa je ob osnovni slovenski značilnosti, kot pravi dr. Pleskovič, težko pričakovati, da se bo Slovenija odprla tudi na bančnem področju. Po njegovem mnenju smo Slovenci ksenofobični in se ne bi nikoli spustili v takšen privatizacijski ritem (tudi bank) kot npr. Madžari. Ker Slovenija ni naredila niti koraka pri privatizaciji podjetij in bančnega sistema (v tem trenutku niti ni pomembno, kdo zavira), lahko pričakujemo težko zimo in brezcvetno pomlad. V prvem mesecu monetarne samostojnosti smo priigrali 18,7 odstotkov inflacije. Družbeni produkt se je v primerjavi z lanskim letom zmanjšal za 12, najbolj optimistične napovedi za prihodnje leto pa govorijo o nadaljnjem zmanjšanju za 6,5 odstotkov.

Napovedi drugih gospodarskih kazalcev za prihodnje leto so še bolj črnoglede: uvoz in izvoz se bosta zmanjšala za 10, osebna poraba bo padla za 8, javna poraba za 32, naložbe pa se bodo zmanjšale za 16 odstotkov. Če k temu dodamo še štirimesečno zamrznitev plač, s katero skuša vlada vsaj delno zaježiti inflacijo, potem bo življenjski standard ljudi v letu 1992 slabši od napovedanih 30 odstotkov.

Tudi na trgu delovne sile se zbirajo črni oblaki. V letu 1992 naj bi bila nezaposlenost za 8 odstotkov večja od letošnje. Ob tem je zanimiv podatek nekaterih ekonomistov, da stane novo delovno mesto v Sloveniji od 30 do 50 tisoč nemških mark.

Skratka: bilanca gospodarjenja, ki jo bo morala slovenska vlada hitro opraviti, bo pokazala, v kolikšni meri je bila uspešna. Upamo lahko le, da ne bo uporabljala priročnih izgovorov o dediščini socializma in pri tem prezrla, da izgrajuje dediščino prihodnosti.

Marko Končar

JAMES BONDI

Foto: Matjaž Mazzini

V SLOVENIJI

Trenutno obstajata dve obveščevalni službi, ki nadzorujeta civilno in vojaško sfero slovenske države. Pri zunanjem ministrstvu take službe zaenkrat še ni, lahko pa bi sčasoma nastala, če ne bomo pravočasno vzpostavili skupščinskega nadzora...

Obveščevalne službe so nujno zlo vsake še tako demokratične družbe. Slovenija kot samostojna in suverena država pri tem ni in ne more biti izjema, kar pa samo po sebi še zdaleč ne pomeni, da je obstoj obveščevalnih služb merilo razvitosti stopnje demokracije. Kvečjemu prav nasprotno. Delovanje varnostno obveščevalnih služb v Sloveniji nima kake dolge tradicije. Vsaj ne, kar se tiče odločanja in zakonskega opredeljevanja. Zavedati se moramo, da so vse poprejšnje »jugo obveščevalne službe«, ki so obstajale in sousmerjale razvoj preteklih štirideset let (OZNA, UDBA in kasneje Služba državne varnosti), imele strogo hierarhično ureditev in so bile potemtakem vseskozi podrejene Beogradu. Zakonsko opredelitev pa so imeli v Zakonu o ljudski obrambi, ki je veljal za vso Jugoslavijo. V procesu slovenskega osamosvajanja so tako povsem reformirali že obstoječo SDV (VIS), dobila je tudi povsem nove zakonske opredelitve, ki jih je sprejela skupščina republike Slovenije. Pred

vojno za Slovenijo pa se je oblikovala še druga obveščevalna služba v okviru Ministrstva za obrambo. Tu je bilo vse skupaj še veliko težje, saj je bilo treba delo zastaviti povsem na novo, z novimi ljudmi. Pred nedavnim je javnost razburila še tretja, povsem nova in neznana obveščevalna služba, ki naj bi jo ustanovili v sklopu Ruplovega zunanjega ministrstva. Le-ta je dvignila veliko prahu v javnosti, saj je o njej le malokdo vedel kaj konkretnjšega. Lahko se pohvalimo, da smo bili med prvimi, ki smo prišli na sled tej »obveščevalni« službi (glej Tribuno št. 16). Še preden se lotimo podrobnejšega opisa in razčlenitve dela posameznih varnostno-obveščevalnih služb v Sloveniji, pa je treba omeniti problem, ki je veliko pomembnejši in tudi veliko bolj zapleten kot same službe. Postavlja se namreč vprašanje, kdo bo vse te službe nadzoroval in skrbel, da bo njihovo delovanje ostalo v mejah zakona. Drastičen primer, kam lahko pripelje nenadzorovano delo obveščevalnih služb, je znani slučaj JBTZ (se

ga še spominjate?) leta 1988, ko je prvič povsem jasno prišlo na dan, da ne bivše SDV in ne vojaške obveščevalne službe KOS nihče ne nadzira in da delujeta povsem samostojno in samovoljno. Dejstvo, da je zdajšnji obrambni minister eden tistih štirih, ki so na svoji koži občutili delovanje SDV-ja in KOS-a (Janša je bil v slučaju JBTZ med obtoženci), ni zadosten porok, da njegova služba kdaj v prihodnosti ne bo ponovila istega kot že zdaj KOS. Samostojno in povsem avtonomno delovanje je namreč vedno bil zelo vabljev greh za vsako obveščevalno službo...

»Brejčev« VIS in nadzor nad njihovim delovanjem

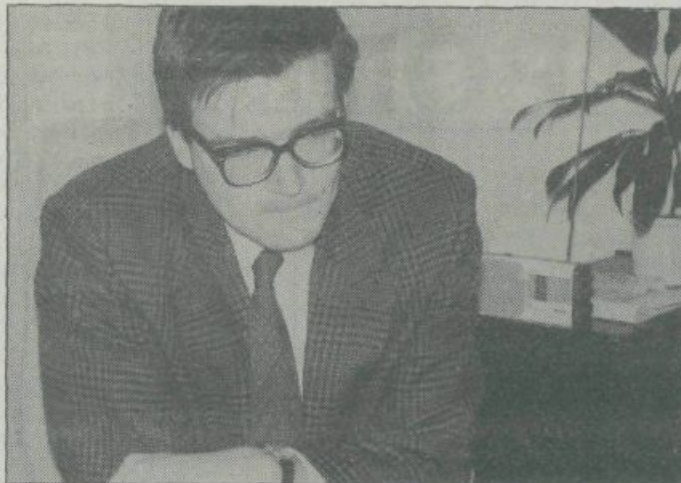
Varnostno-informativna služba, ki jo vodi Miha Brejč (poprej je vodil tudi slovensko SDV), ima med vsemi tremi obveščevalnimi službami največ tradicije, saj je nastala z reorganizacijo nekdanje SDV skozi proces slovenskega osamosvajanja. Istočasno je to tudi edina služba, ki je zakonsko povsem jasno opredeljena in za katero je že organizirana komisija za nadzor njenega delovanja. Že leta 1988 so v tedanji skupščini SRS ustanovili Komisijo za nadzor nad zakonitostjo delovanja (tedanje) SDV. Člani so se v teh treh letih zamenjali, naloge pa so ostale iste. Poglavitna je, da spremlja in nadzoruje delovanje VIS-a, ki deluje v okviru Minsitstva za notranje zadeve (MNZ), in o njenem delovanju poroča slovenski skupščini. VIS se mora tako pri svojem delovanju posluževati zakonitih poti, za morebitno ukrepanje pa morajo njeni pripadniki dobiti dovoljenje pravosodnih organov. Iz pogovora z Jožetom Smoletom, članom te komisije, smo izvedeli, da je sodelovanje med komisijo in direktorjem VIS-a Mihom Brejcem že kar zgledno in da vsaj za zdaj ne prihaja do kakih zapletov. Člani komisije so pred časom sprožili nekaj preiskav v telefonskih centralah, da bi ugotovili, če se prisluškuje telefonom. Ugotovila je, da ni bilo nobenih kršitev zakonskih pristojnosti.

»Janšin Sektor 9« ali pa...

Obrambno ministrstvo drži delovanje svoje tajne službe v strogi tajnosti, tako da je bilo vseskozi v javnosti zaslediti le malo informacij o nalogah in usmeritvah te službe. Največ preglavic povzročata že samo ime službe, ki je v javnosti znana kot »Sektor 9«. Prav zato smo tiskovnega predstavnika ministrstva, Črta Kanonija, zaprosili za podrobnejšo analizo zgradbe obveščevalne službe, ki deluje v sklopu obrambnega ministrstva. »V Varnostnih organih ministrstva velja stroga hierarhija delovanja. Na vrhu te hierarhije je 6. uprava ministrstva za obrambo, ki nosi ime Uprava za varnost. V sklopu te uprave deluje protiobveščevalni oddelek.

Predvsem operativno v pokrajinskih in občinskih štabih Teritorialne obrambe (TO). Obveščevalni oddelek nima kakih posebnih pooblastil, svojo pozornost posveča predvsem na ostalim balkanskim državam in sosednjim zahodnim državam (Italija, Avstrija). Oddelek za tehniko deluje kot podpora prejšnjima dvema in nudi vso potrebno tehnično pomoč pri obveščevalnih in protiobveščevalnih nalogah. Analitični oddelek pa je »zloglasni« Sektor 9, ki ga javnost najbolj pozna. Gre za povsem nov oddelek, najmlajši tako po stažu kot po letih. V njem se strogo upoštevajo načela depolitizacije.

V ta sektor so, kot nam je potrdil Črt Kanoni, vključili tudi nekaj bivših pripadnikov KOS-a Jugoarmade, ki pa so že pred vojno za Slovenijo delali za potrebe TO-ja in s tem dokazali svojo lojalnost Sloveniji. Znotraj ministrstva je vzpostavljen nadzor nad delom vseh oddelkov. Težava je v tem, da nad delovanjem te službe ni tudi učinkovitega skupščinskega nadzora. Pri tem predstavlja dodatno oviro 80. člen zakona o obrambi, ki je podlaga delovanju obveščevalne službe v ministrstvu za obrambo in daje pripadnikom tega ministrstva veliko večje pristojnosti in pooblastila kot pa pripadnikom VIS-a. Vika Potočnik, poslanka LDS-ja, je predlagala, da se vzpostavi enoten koncept nacionalne varnosti, v okviru tega pa centraliziran parlamentarni nadzor nad zakonitostjo delovanja vseh obveščevalnih služb. V Zakonu o obrambi pa je za nadzor vojaške obveščevalne službe predvideno posebno telo. Ministrstvo za obrambo vse odločitve o nadzoru prepušča poslancem v skupščini. Po besedah Vike Potočnik je težava v tem, da ljudje v takšnih komisijah za obrambo preveč aktivno sodelujejo pri raznih vojaških zadevah. Za nadzor take službe, kot je obveščevalna, pa so potrebni neodvisni ljudje, ki so hkrati strokovnjaki na področju zakonodaje. Svojo vlogo bi moralo odigrati tudi Predsedstvo RS kot vrhovni poveljnik TO-ja, ki bi lahko vršilo nadzor nad vojsko tajno službo v okviru svojega Sveta za vprašanje ustavne ureditve. Potočnikova je tudi javno predlagala ustanovitev Sveta za nacionalno varnost pri predsedstvu RS. Tako bi lahko skupaj z ustanovitvijo posebne nadzorne komisije v okviru skupščine prišli do dvojnega nadzora:

Zoran Thaler

skupščinskega in v okviru predsedstva. Večji del odgovornosti bi seveda ostal na bremenu skupščine, saj bi sicer obstajala nevarnost ponovitve »jugo-priče«, ko je predsedstvo SFRJ vseskozi zatrjevalo, da nadzoruje vse segmente delovanja JA, nato pa se je izkazalo, da ne nadzoruje niti intendantske službe. Veliko težav je tudi pri

Jože Smole

sodelovanju med skupščinsko komisijo za nadzor VIS-a in obrambnim ministrstvom. Kljub zagotovilom Črta Kanonija, da si želijo čimprejšnjo vzpostavitev parlamentarnega nadzora, Smole trdi, da je sam obrambni minister Janša tisti, ki popolnoma ignorira delo skupščinske komisije in celo prepoveduje načelniku oddelka za varnost pri ministrstvu, da bi se udeleževal sej, na katerih razpravljajo o nadzoru nad tajnimi službami. Kanoni te trditve ni hotel komentirati.

Kaj se dogaja pri ministrstvu za zunanje zadeve?

Sektor za analizo oziroma skrajšano Analitični sektor pri ministrstvu za zunanje

zadeve je nekakšen »tretji otrok« v družbi klasičnih obveščevalnih služb v Sloveniji. Po besedah namestnika zunanjega ministra Zorana Thalerja je to le od ena mnogih služb znotraj ministrstva in daje generalni pregled nad raznimi informacijami, ki jih dobi od parcialnih služb (npr. Sektor za Evropo, Ameriko, Azijo...). Naloga sektorja za analize je, da oskrbuje omenjeno ministrstvo, vlado, predsedstvo, v okviru tega pa seveda tudi obrambno in notranje ministrstvo s strateškimi premisleki. Daje pregled nad celotnim političnim, ekonomskim in drugim sodelovanjem s tujino. Oblikuje poročila o tem, kaj si svet, države in posamezni dejavniki

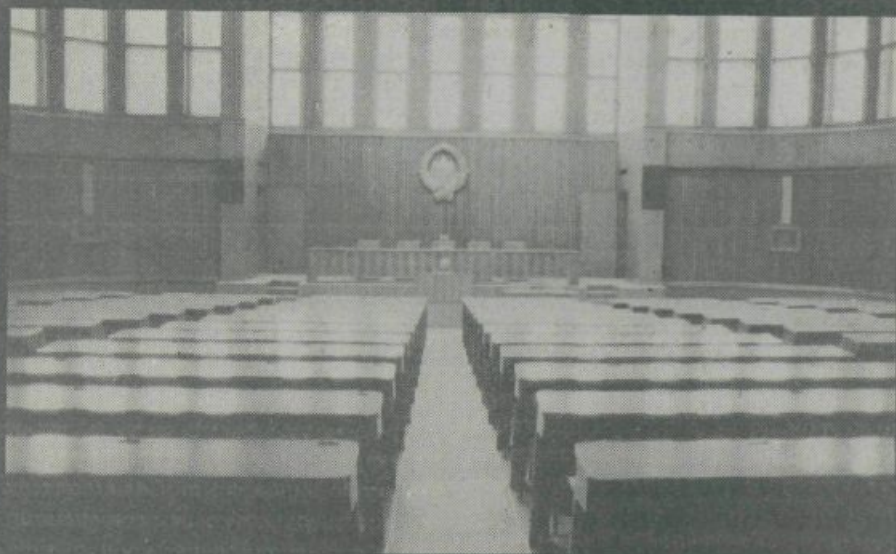
znotraj držav mislijo o Sloveniji. Thaler zagotavlja, da v njihovem delovanju ni ničesar tajnega. Natanko se ve, kdo so uslužbenci. Obveščevalna služba pa sektor ne bo postal, ker v zunanjem ministrstvu za to ne vidijo nobene potebe. Analitični sektor tudi ne uporablja klasičnih metod obveščevalnih služb. Poleg tega bi bili tudi stroški vzpostavitve obveščevalne službe previsoki. Prav stroški so tisti, ki sami postavljajo vprašanje: »Ali ne bi bilo smotnejše oblikovati le eno samo obveščevalno službo, ki bi obsegala zadolžitve vseh treh? Tako bi se izognili nevarnosti, da med različnimi tajnimi službami pride do nekake tekmovalnosti, ki lahko pripelje tudi do prikrievanja podatkov med posameznimi službami, pač po načelu »naj sosedu crkne krava«. Vsi sogovorniki so o tej možnosti govorili bolj potihem, predstavnika obrambnega in zunanjega ministrstva pa zanikala tako nevarnost. Sicer je tudi ta nevarnost, kot je dejal Smole, povezana z vprašanjem skupščinskega nad-

zora, tem prej ga vzpostavimo, tem manjša bo verjetnost, da bi se kaj takega zgodilo. Kakorkoli že, zavedati se moramo, da idealnega vzorca za popolni nadzor nad delovanjem obveščevalnih služb svet ne pozna in ga najbrž tudi nikoli ne bo. Delovanje tajnih služb bo torej povsod in za zmeraj ostalo tajno, zavito v neko skrivnostnost. Nam pa ostane, da se še naprej kratkočasimo z gledanjem filmov o »agentu njenega veličanstva« - Jamesu Bondu in ob tem sanjamo svoje sanje. Zagotavljam vam, da vam teh nihče ne bo nadzoroval...

Marko Hribar

Ustavne igrice

USTAVA BREZ SPLAVA

= DRŽAVA BREZ US-TAVE

Verjetno nobena država na svetu ne bi imela toliko težav pri sprejemanju ustave kot Slovenija. Kazalo je namreč, da bomo novo ustavo dobili na obletnico plebiscita. Pa se je zataknilo. Stranke se ne morejo sporazumeti o členu, iz katerega izhaja pravica do umetne prekinitve nosečnosti, sicer pa jamči za svobodno odločitev o rojstvu otrok.

Foto: Hera

Dr. France Bučar: Nikoli nismo sklepčni!

Novo ustava bo imela 170 členov in bo tako precej krajša od stare. Že od samega začetka so bila najbolj sporna štiri vprašanja: pravica do splava, regionalizem, dvodomnost parlamenta in vojska. Prvo ostaja sporno še naprej, čeprav se je teža te pravice bistveno zmanjšala. Regionalizem se bo kazal v obliki širših samoupravnih lokalnih skupnosti, v katere se bodo občine spontano povezovale. V ustavi je kot možnost takšne skupnosti predvidena tudi pokrajina, vendar jo bo natančneje opredelil zakon. Parlament bo sestavljen iz dveh domov: državnega zbora in državnega sveta, ki bo imel zgolj posvetovalno vlogo. V državnem svetu bodo predstavljeni gospodarski, poklicni in lokalni interesi. Vojska se je po izkušnjah zadnje vojne izkazala za potrebno, vendar so njen položaj prilagodili evropskih razmeram.

Pravico do splava v zakon

Ustavna komisija pri skupščini Republike Slovenije si je prizadevala oblikovati čimbolj kratko in jedrnato us-

tavo, ki bi dovoljevala vse, česar ne bi izrecno prepovedala. Zato je sprva večina slovenskih parlamentarnih strank menila, da bi pravico do splava bilo najbolje zapisati v zakonu in ne v ustavi. S tem se ni strinjala opozicija, ki se je bala deliberalizacije te pravice.

Če ustavne določbe o pravici do splava ne bi bilo, bi opozicijske stranke glasovale proti novi ustavi, skupščina pa te ne bi mogla sprejeti, ker ne bi dobila ustrezne dvotretjinske večine.

Svoboda namesto pravice

Sledil je kompromisni predlog, naj bi spor rešili tako, da bi člen prepisali iz stare ustave. To bi obenem bilo v skladu s sodobnimi trendi, po katerih se pravice ne sme zoževati. Pravica do splava je tako postala svoboda posameznika, da odloča o rojstvu svojih otrok. S takšno formulacijo se ni strinjal desni del Demosa. Vztrajali so pri izpustitvi tega člena, čeprav so tokrat postali manjšina. Takšna pat pozicija se je ohranila vse do zadnjega zasedanja ustavne komisije, ko je ta ugotovila, da bi bilo najbolje prepustiti zadevo poslancem.

Razvoj dogodkov se tako razvija v korist leve, saj so se LDS-u, SDP-ju in SSS-u pridružili še zeleni, socialdemokrati in demokrati. Tokrat sredinske stranke ne vztrajajo več pri nevtralnem mnenju, zlasti zeleni in socialdemokrati menijo, da bi izpustitev pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok pomenila veliko tveganje.

Ustava letos ali nikoli?

Če lahko predvidimo tok dogodkov, bo za sporni 54. člen, ki daje staremu pravico svobodnega odločanja o rojstvu otrok, glasovala večina poslancev v slovenski skupščini. Podprle ga bodo naslednje stranke: LDS, SDP, SSS, ZS, SDSS in DS. Proti pa bodo: Krščanski demokrati, Kmečka stranka, Liberalna stranka in Narodni demokrati. Rezultat glasovanja bi bil v najboljšem primeru 67:33 odstotkov. V korist prvih, kar pomeni možnost dvotretjinske večine. Ker pa delujejo tudi Murphyjevi zakoni - nekaj poslancev ne pride na zasedanja, nekateri glasujejo drugače, nekateri pa sploh ne - je takšen izid težko pričakovati. V tem primeru nove ustave ne bomo dobili letos, temveč v najboljšem primeru naslednje leto.

Kaj si bodo o vsem tem mislile države, ki nas bodo verjetno priznale že 18. tega meseca, lahko samo ugibamo, saj bo sprejem ustave preprečil člen, ki ga po besedah Franca Zagožna ima *le ustava republike Zimbabve*. Torej brez pravice svobodnega odločanja o rojstvu otrok, iz katere je izpeljana pravica do splava, ne bo nove ustave. Brez nove ustave pa ne bomo resna država...

Igor Kršinar

ČIGAV JE DRNOVŠEK?

Dr. Janez Drnovšek: Na kateri stolček bo sedel?

Seja komisije za mednarodne odnose skupščine Republike Slovenije je pritegnila pozornost velikega števila novinarjev, saj sta bila gosta komisije predsednik vlade Lojze Peterle in nekdanji član predsedstva SFRJ dr. Janez Drnovšek.

Premier Peterle je komisiji najprej poročal o svojih nedavnih obiskih v Veliki Britaniji in Švici. V obeh primerih je šlo za srečanja s številnimi ljudmi iz gospodarskega, političnega in cerkvenega življenja. Peterle je poudaril, da Angleži gledajo s simpatijami na slovensko osamosvajanje, vendar želijo biti pri priznanju nove države usklajeni z Evropsko skupnostjo. Tudi Švica je pripravljena priznati Slovenijo v prvem krogu, če bodo v njem tudi druge, evropsko pomembne države. Premier je hkrati sprožil pobudo za ukinitve vstopnih vizumov za slovenske državljane, ki so jo švicarske oblasti sprejele. Poleg tega pa že potekajo pogovori o odprtju konzularnega predstavništva v Ženevi. Po Peterletovem mnenju je Švica pomembna gospodarska zaveznica, saj so z njenimi predstavniki potekali pogovori o vključevanju Slovenije v EFTO. Dogovorili

so se, da bo Švica zastopala naše interese v tej mednarodni organizaciji. Ta država pa oblikuje tudi sklad pomoči za vzhodno Evropo, v katerem bo lahko sodelovala tudi naša država.

Član komisije *Borut Pahor* je premiera zaprosil za pojasnilo, zakaj je zavrnil podpis seznama bodočih slovenskih veleposlanikov, ki ga je pripravil zunanji minister *dr. Rupel*. Po Pahorjevem mnenju to vzbuja v javnosti nezaupanje, saj je komisija že pred časom poudarila, da bosta osnovni merili za veleposlanika strokovnost in širši konsenz. *Jože Smole* pa je menil, da morajo pri imenovanju šefov diplomatsko-konzularnih predstavništev sodelovati vse in ne samo Demosove stranke. Demosova kadrovska koordinacija je po njegovem mnenju sredstvo za izigravanje zakona.

Lojze Peterle je takšne očitke zavrnil, češ da je koordinacija znotraj koalicije povsem normalna stvar in da ne gre za nikakršne kadrovske kuhinje. Dodal je še, da je nova oblast dobro poskrbela za Slovence, ki so delali v jugoslovanski diplomaciji. Strokovnega kriterija pa ni moč upoštevati do konca, ker Demos nima dovolj strokovnjakov. V zdajšnji razdelitvi (*Ruplovi*) predstavniških mest sta po Peterletovi presoji sporna samo dva kandidata, ki pa ju ni imenoval.

V nadaljevanju se je član komisije pogovarjali z *dr. Janezom Drnovškom*, bivšim članom predsedstva SFRJ. Poslanec je zanimal predvsem njegov status. Kot je uvodoma poudaril, je praktično od 7. oktobra brez posebnega orožja. Trenutno se pojavlja v funkciji zastopnika interesov Slovenije, vendar je njegov status zelo nejasen. Imel je celo občutek, da v slovenski politiki ni pravega interesa za njegove usluge. Med drugim je omenil tudi stike s predsednikom Komisije Evropske skupnosti *Jacquesom Delorsom*, ki jih Slovenija ni izkoristila pravočasno in ustrezno. Evropska skupnost je bila pripravljena na intenzivnejše sodelovanje in za tihe kontakte na najvišji ravni, vendar na slovenski strani po Drnovškovem mnenju ni bilo pravega posluha. Govoril je tudi o stikih s španskim zunanjim ministrom, ki so pripeljali do

otoplitve španskega stališča v zvezi s slovenskim priznanjem. Pomembno pa je njegovo opozorilo, da se mora slovenska vlada povezovati tudi z Madridom in ne samo z Barcelono.

Na vprašanje, če je mogoče dobil kakšno uradno in konkretno ponudbo, je dr. Drnovšek odgovoril, da je imel samo načelne pogovore. Še najbolj konkreten, vendar neuraden, je bil Peterle, ki mu je ponudil sodelovanje z vlado na finančnem področju. Ob tem pa je dr. Drnovšek opozoril na nevarnost, da bi si s sprejetjem nižjega statusa zaprl številna vrata in prekinil številne stike, ki jih ima kot znanec evropskih državnikov.

Komisija je ob tem na vlado naslovila priporočilo, naj prouči možnosti za ureditev statusa dr. Janeza Drnovška v mednarodni dejavnosti Slovenije. Pomočnik zunanjega ministra *Zoran Thaler* je vztrajal, da se lahko Drnovškove usluge uporablja tudi v notranjepolitičnem življenju. Seveda pa je poudaril načelno pripravljenost zunanjega ministrstva za sodelovanje z gospodom Drnovškom. Poleg tega je komisija pozitivno ocenila in pohvalila zasebne in neformalne napore

Borut Pahor: Rdeči so prešli v ofenzivo...

uglednih Slovencev za priznanje Slovenije in predlagala koordinacijo teh neformalnih prizadevanj. Ta naj bi se vršila v komisiji za mednarodne odnose.

Predstavniki italijanske manjšine v tej komisiji, *Battelli*, je vprašal vladnega predstavnika, kako potekajo pogovori s Hrvaško o ureditvi položaja italijanske manjšine. Thaler je dejal, da so izoblikovali formulo, ki obsega tripartitnost standardov, biletarne sporazume in reciprociteto. Komisija je sprožila tudi pobudo za priznanje Ukrajine, ki bi jo morali priznati že na naslednji seji skupščine.

Predsednik komisije *Matjaž Šinkovec* pa je s svojim vprašanjem načel temo, ki bo v prihodnje vsekakor burila politične duhove. Zanimalo ga je namreč, ali je Ruplova ponudba modrim čeladom za logistično podporo na ozemlju Slovenije v skladu z odločitvijo slovenskega parlamenta, da pri nas ne bo tujih vojaških sil. Vprašanje je vsekakor načelne narave, verjetno pa bo v vsej goloti razkrilo tudi razmerja na relaciji Rupel - Peterle.

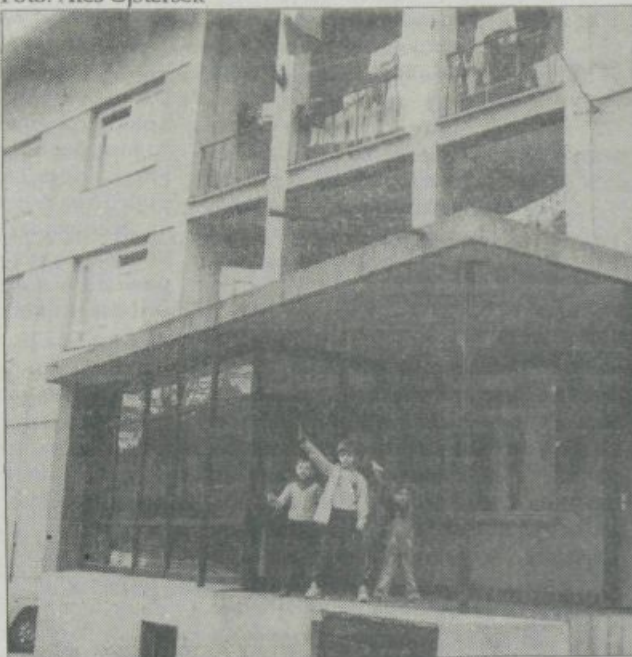
Branko Čakarmiš

KDO SO TI LJUDJE?

POMOČ BEGUNCEM

Praktično vsaka vojna do sedaj je povzročila, da se je z območij, kjer so divjali spopadi, izseljevalo veliko število ljudi, predvsem žensk, otrok in starejših, in bežali pred uničenjem, ki ga vojna nosi s seboj. Tudi ta na Hrvaškem ni izjema. Menda je na obeh straneh (na hrvaški in na srbski) že kar pol milijona beguncev. Mnogo jih je odšlo v Srbijo, na Madžarsko, v Istro, veliko pa se jih je zateklo tudi v Slovenijo.

Foto: Aleš Ojsteršek

Zbirni center na Šmartinski cesti

Prvi begunci so se pri nas pojavili že v prvi polovici letošnjega avgusta. Rdeči križ S-Lovenije jih je v prepričanju, da bo vojaški spopad na Hrvaškem kratkotrajen, začasno naselil v hotelih na Otočcu, Bledu in v Rogaški Slatini. ICRC (Mednarodni komite Rdečega križa) je že takrat predpostavljala, da bo vojna daljša in da lahko Slovenija pričakuje še več beguncev. Prav tako so Švicarji svetovali republiškem Rdečemu križu, naj poišče večje kapacitete za sprejem beguncev in naj jim nudi le najnujnejše, tisto kar beguncem po mednarodnih konvencijah »pripada«.

S slabšanjem situacije na hrvaških bojiščih je tudi število beguncev zelo naraslo. Tako je po zadnjih podatkih (2. december) v Slovenji že 22.934 prijavljenih beguncev, predvidevajo pa, da je še okrog 10.000 neprijavljenih. Prvi so nameščeni predvsem v enajstih centrih Rdečega križa (deloma pa tudi pri znancih in družinah, ki so jim ponudile gostoljubje) povsod po Sloveniji, drugi pa živijo najpogosteje pri sorodnikih in znancih. Prijavljenih beguncev je največ v Novem mestu (1.843), Kopru (1.238), Metliki (1.369) in v Ljubljani (4.243), medtem ko števila neprijavljenih po občinah praktično ni mogoče ugotoviti.

Med registriranimi begunci je največ ostarelih, invalidov, žensk in otrok (slednji predstavljajo kar 70 odstotkov celotne populacije). Prihajajo iz najrazličnejših okolij in so različnih socialnih statusov (pretirana uniformiranost ne obstaja). Sicer pa morajo prišleki s Hrvaške zadovoljevati določene (mednarodno priznane) kriterije, če želijo dobiti status vojnega begunca. Biti morajo s kriznih področij (hrvaške oblasti redno sporočajo, kateri teritoriji imajo ta status), mlajši od 16 let ali ostareli (moški nad 65 in ženske nad 60 let). V kategorijo vojnih beguncev pa sodijo še matere z otroki, mlajšimi od 7 let, ter invalidi. Polnoletni moški, ki so sposobni za vojsko, praviloma ne morejo dobiti statusa begunca.

Republiški Rdeči križ registriranim beguncem nudi prebivališče (praviloma v nekdanjih delavskih domovih), tri obroke hrane dnevno, obleko (če je to potrebno), zdravstveno varstvo in

KAKO PA BEGUNCICI?

Nada (31), Novska:

»Novska je grozna. Menda je več kot polovica mesta porušenega. No, vsaj nam je hiša ostala. Oziroma še pred petimi dnevi je bila cela, kaj se je zgodilo v teh petih dneh, pa ne vem.

Sicer pa sem v Slovenijo prišla z dvema otrokoma, ki zdaj hodita v slovensko šolo že več kot dva meseca. Učita se v slovenskem jeziku. Nad učitelji se ne morem pritoževati, saj so zelo prijazni do njiju. Pač pa nas moti to, da Hrvaška menda noče priznati slovenske šole oziroma tega šolskega leta. Pa toliko dela imajo učitelji s temi otroki.

Kar pa se tiče nastanitve in hrane... Nekaj fantastičnega. Nimam besed, glede na to, kako je bilo zadnje dni doma. Ko pridejo socialne delavke in vprašajo po počutju, imam občutek, da nas celo preveč crkijajo. Problemi? Ne, jih ni. Res ne. Vsaj jaz jih ne vidim. Seveda, če jih kdo ima, pa naj pove.«

Andjelko (17), Zadar:

»V Sloveniji se počutim dobro. Tudi kar se tiče družine, je vse v redu, vsi so celi. Sem smo prišli vsi, razen očeta, ki je ostal v Zadru. Doma imamo dve hiši, ena je ostala cela, druga pa je poškodovana in jo bo treba obnoviti.

Tu nimam večjih problemov, le s Slovenci nič ne komuniciramo. Malce smo izolirani, sicer je pa kar v redu. Socialna je poskrbela za različne aktivnosti. Hodimo na izlete, v mesto in kino. Ni slabo. Problemi? Problemi so, ker se mlajši zvečer dobivamo na hodnikih. Po navadi smo malce glasni, pa motimo majhne otroke, ki jih je tu precej. Drugih problemov pa nimam. Kaj si najbolj želim? Domov, čimprej. Pred božičem, če bo mogoče.«

N.N., Dalmacija:

»Saj nimam kaj prida povedati. Le nekaj stvari. Naprimer, včeraj so nas prišli snemat s televizije. No, otroke so snemali. Pa je nekdo iz doma vprašal, zakaj snemajo, saj tako ali tako ne smemo gledati televizije. Že ob desetih jo moramo izklopiti. Neka ženska s televizije se je pozanimala o tem, upravnica doma pa je bila takoj užaljena. Druge težave? Seveda so. S hrano. Pogledjte, sadja ne dobimo praktično nič, enkrat pa so pripeljali cel kamion banan. Vsaka soba jih je dobila cel kup. A je to normalno? Najprej nič, potem pa toliko. Pa danes zjutraj, naprimer. Vsi smo dobili za zajtrk čaj z rumom. Kako naj štirileten otrok pije tak čaj? Mleka pa ni. Sicer pa... Nič drugega nimam povedati, ni varno.«

stroške za pot domov in nazaj (če se moraubežnikizupravičenihrazlogov vračatidomov).Otrokomnudišolanje, šolskeprpomoke in igrače, materam z dojenčki pa najpomembnejšo opremo zanje. Begunci ne dobiavjo nikakršnih denarnih nadomestil ali »honorarjev«. Družinam, ki so na iniciativo Rdečega križa sprejele begunce, je le-ta razdelil 8.000 dodatnih prehrambenih paketov. Vsak paket vsebuje mesečno zalogo najnujnejših živil za dvo, tri ali štiričlansko družino.

TEŽAVE S PRESKRBO

Dnevna preskrba enega begunca stane Slovenijo 300 tolarjev in porabljenih je že 25 odstotkov državnih rezerv v hrani. Dodatne težave republiškega Rdečega križa pa predstavlja veliko število slovenskih družin, ki zaradi porazne gospodarske situacije (deloma pa tudi zaradi vojaškega spopada v Sloveniji) živijo na robu eksistence. Tem je namenjenih 10.000 prehrambenih paketov. Zato je pomoč ICRC-ja več kot dobrodošla. Leta je (ob redni kontroli, ki jo izvaja) Sloveniji ponudil pomoč v hrani (7.000 paketov) in prevoznih sredstvih za njeno razvažanje. Ker pa se bo načrtovani program pomoči iztekel junija 1992, poskuša ICRC motivirati mnoge nacionalne komiteje Rdečega križa. Mnogi med njimi so se že odzvali (avstrijski, nemški, italijanski...), zatika pa se pri Švedih in Britancih.

Malce čudno je, da se pozivu ni odzval komisariat za begunce pri Organizaciji združenih narodov. Razloga sta menda dva. Prvi je povezan z mednarodnih priznanjem Slovenije, drugi pa temelji na nepriznavanju izraza »begunec«. V OZN menijo (tudi v ICRC-ju, pa so kljub temu Sloveniji ponudili pomoč), da so hrvaški ubežniki »razseljenje osebe«, ki se bodo prej ali slej vrnile v matično državo in ne »begunci«, ki po definiciji bežijo pred političnim terorjem in se praviloma ne vračajo domov.

SLOVENIJA IN HRVAŠKA

Sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško je

tesno, vendar prihaja v zadnjem času, ko pojav dobiva vse večje razsežnosti, do nekaterih organizacijskih težav. Zato je bil pri republiškem štabu za Civilno zaščito ustanovljen posebni organ, ki naj bi s pomočjo hrvaškega ministrstva za zdravstvo težave odpravil. Željenih rezultatov zaenkrat še ni.

Najbolj se zatika pri plačilu zdravstvene zaščite beguncev. Hrvaška se je obvezala, da bo plačevala izdatke, ki jih ima slovensko zdravstvo z zdravljenjem beguncev, pa vendar tega ne stori. Podoben problem je z izplačevanjem pokojnin. Ker begunci ne dobivajo pokojnine v Slovenijo, jih morajo dvigati v matični občini, kar je pa vsaj zamudno in nevarno, če ne že kar nemogoče. Najhujši problem pa se je pojavil z zasedenostjo bivalnih kapacitet v Sloveniji. Republiški Rdeči križ je predlagal, da bi del beguncev preselili v Istro (bil je pripravljen oskrbovati tudi 5.000 preseljenih beguncev), Hrvaška pa se za načrt ni ogrela, saj v Istri menda ni prikladnih objektov, v katerih bi begunci lahko zadovoljivo preživeli zimo.

DRUGE ORGANIZACIJE

Kar zadeva sodelovanje Rdečega križa z drugimi republiškimi humanitarnimi organizacijami in

društvi, je stanje kolikor toliko zadovoljivo. Posebej aktiven je Karitas, ki na Hrvaško pošilja velike količine hrane in oblačil. Tudi politične stranke so se vključile v akcijo Rdečega križa, tu pa je tudi Hrvaški kulturni dom. HKD je pravzaprav registriran kot društvo, ki mu predseduje Ivan Kapetanović (sicer predsednik komisije za odnose z republiko Hrvaško pri SKD), članstvo pa predstavljajo tako Hrvati kot Slovenci. Pred vojno se je društvo ukvarjalo predvsem s promocijo hrvaške kulture in jezika, odkar pa iz Hrvaške beži vedno več ljudi, so se odločili, da vso pozornost posvetijo njim. Humanitarne akcije koordinirajo s Karitasom, skavtsko organizacijo in Rdečim križem (čeprav Mirko Jelinčič, sekretar predsedstva RKS, opaža, da je naveza med HKD in RKS v zadnjem času občutno šibkejša kot ob začetku vojne).

Pomoč društva, namenjena beguncem (tudi tistim, ki so si zatočišče poiskali na Hrvaškem), je vidna predvsem v iskanju dodatnih bivalnih kapacitet. Družine, ki so sprejele begunce, podpirajo (podobno kot Rdeči križ) s paketi hrane, prepričani pa so tudi, da je mogoče marsikatero počitniško hišico (ali prazno stanovanje, ki jih je menda v Ljubljani kar nekaj) uporabiti za nastanitev beguncev. Oblačila, hrano in zdravila zbirajo skupaj s Karitasom, finančno podporo beguncem pa je mogoče nakazati na žiro račun društva.

ZA KONEC

Največ ljubljanskih beguncev je nameščenih v zbirnih centrih na Cesti v Gorice in na Šmartinski cesti. Bivalne razmere so gospodarski situaciji in vojni primerne, zato si posameznik v prenatrpanih domovih (ponekod živi v eni sobi tudi sedem stanovalcev) praktično ne more privoščiti včasih prepotrebne zasebnosti. Križ je z majhnimi otroki, bolnimi in ostarelimi. Begunci pa (v glavnem) kar molčijo in so zadovoljni s tistim, kar dobijo. Želijo si domov. Toda nekateri se ne bodo imeli kam vrniti.

Gregor Kozovinc

Foto: Aleš Ojsteršek

Dubrovnik in Vukovar v Ljubljani

NOVINARSKI ŠTUDIJSKI DNEVI

V gozdu Martuljku so potekali tradicionalni, letos že 14. novinarski študijski dnevi, ki jih pripravlja Društvo novinarjev Slovenije. Študijski dnevi so vsakoletna priložnost za izmenjavo izkušenj, družabna srečanja in reševanje temeljnih vprašanj stanovskega organiziranja novinarjev na Slovenskem.

nikarstva in predvsem odnos med novinarstvom in politiko. Živa legenda slovenskega novinarstva **Djuro Šmitberger** je govoril o cehovski organiziranosti novinarstva med vojno in po njej. **Otmar Klipšteter** je s plastičnimi primeri prikazal nadzor politike

nad novinarji v prejšnjem režimu. Najbolj polemičen pa je bil **Ervin Hladnik Milharčič**, ki je dejal, da je neustaven vsak zakon, ki omejuje svobodo tiska. Pri tem je mislil na osnutek zakona o javnem obveščanju, ki ga je predstavil minister Kacin, v katerem je člen o cenzuri v času izrednih razmer in vojne. Minister Kacin je bil do novinarjev kritičen, saj je po njegovem mnenju med njimi še veliko samocenzure. Oblast pa potrebuje samo jasno odslkavo dogodkov in njihovega dela. Očitke, da skuša doseči nadzor nad sredstvi obveščanja, pa je zavrnil.

Etika in svoboda javne besede

O zelo zanimivem in vedno bolj aktualnem področju novinarskega dela, ki mu lahko rečemo »medijsko pravo«, so govorili ugledni pravni strokovnjaki: **dr. Ljubo Bavcon**, **dr. Janez Šinkovec** in **mag. Drago Demšar**.

Dr. Bavcon je dejal, da so slovenski novinarji še pred kratkim razmišljali o omejevanju svobode obveščanja, danes pa so v ospredju razprave o spoštovanju človekove integritete. Opozoril je, da je bilo v zadnjem času v slovenskih javnih občilih veliko podtikanj in žalitev, vendar se je to kmalu umirilo.

Še posebno je bila zanimiva razprava o fenomenu Sandija Grubeliča, saj se teoretično lahko zgodi tudi to, da mu sodišče ne bo dokazalo niti goljufije niti takšnega namena. V tem primeru bi se slovenski mediji, ki so skoraj brez izjeme Grubeliča obsojali, znašli v zelo nezavidljivem položaju.

Novinarski etiki je bil namenjen tudi obisk pravosodnega ministra **dr. Rajka Pirnata**, ki ga je povabilo novinarsko društvo predvsem

zaradi njegove izjave in obtožb, da novinarji proti njemu in njegovi stranki vodijo pravo gonjo. Ker novinarji niso pristali, da bi pogovor potekal off record, je dr. Pirnat govoril bolj splošno. Kljub temu je dejal, da je neetično manipuliranje in montiranje intervjuja z nekom, ki je neizkušen, tako da ta montaža deluje osmešujoče. Pri tem je imel v mislih intervju z njegovo soporogo, ki ga je pripravil **Kanal A**. Kar zadeva prikazovanje dela stranke Slovenske demokratične zveze - Narodno demokratične stranke, je dr. Pirnat dejal, da je zapostavljena. Poudaril je pomen uravnovešenega prikazovanja dela strank v medijih. Novinarji so izkoristili obisk ministra tudi za pogovor o divjih privatizacijah, sprejemanju nove ustave, nezaupnici vladi in podobnem.

Opozorilna stavka novinarjev

Skupščina Sindikata novinarjev Slovenije je razpravljala o težavah s podpisom kolektivne novinarske pogodbe. Kot je znano, je prišlo do zapleta v *Svetu RTV Slovenija*, čeprav so sodelovali v nastajanju pogodbe in z njo soglašali. Po mnenju **Jureta Pengova**, novinarja televizije in vodjo novinarske pogajalske skupine, je pravi vzrok teh zapletov generalni direktor **dr. Janez Jerovšek**. Zavračanje podpisa pogodbe pa kaže na interes televizije, da razbije sindikalno enotnost novinarjev. Poleg tega to povzroča blokado izpolnjevanja kolektivnih pogodb ne samo pri televizijskih in radijskih novinarjih, temveč v vseh novinarskih hišah.

Zato so bili novinarji trdno odločeni, da je zaključeno besedilo najnižja raven, ki je še sprejemljiva za urejanje položaja slovenskih novinarjev. Sindikat se o tem ne bo več pogajal in je za 11. december napovedal opozorilno stavko, če kolektivna pogodba ne bo podpisana do vključno 10. decembra.

Branko Čakarmiš

Foto: Žiga Kortnik

Tadej Labernik: Novi časi, nova barva.

Ustanovljena Novinarska zbornica Slovenije

Eden izmed najpomembnejših dogodkov letošnjih novinarskih dnevov je prav gotovo ustanovitev **Novinarske zbornice Slovenije**, h kateri so pristopili **Društvo novinarjev Slovenije**, **Sindikat novinarjev Slovenije** in **Sindikat novinarjev Dnevnika**. S tem pa vrata ostalim novinarskim društvom niso zaprta, saj so svoj pristop napovedali tudi novinarji v verskem tisku. Kot je ob ustanovitvi poudaril predsednik Društva novinarjev Slovenije **Andrej Poznič**, je osnovna naloga zbornice uskladitev poklicnih interesov, skrb za strokovni izpit in podeljevanje licence za opravljanje novinarskega poklica. **Drago Balažič**, član Upravnega odbora DNS, meni, da daje zbornica možnosti za boljšo koordinacijo znotraj novinarskega ceha. Še pomembnejša pa je v primerih, ko gre za obrambo temeljnih profesionalnih načel: novinarskega kodeksa, samostojnosti in neodvisnosti novinarstva, pogoje dela...

Novinarji so sprejeli tudi osnutek novinarskega kodeksa, ki ureja etično držo novinarjev. Ker je po mnenju nekaterih v njem še nekaj pomanjkljivosti, so dokončno odločanje o kodeksu prestavili za tri mesece. Začasni upravni odbor mora v tem času pripraviti dokončni statut in druge listine o delu zbornice.

Novinarstvo in oblast

Gost prvega dne je bil minister za informiranje **Ješko Kacin**, ki je odgovarjal na številna vprašanja novinarjev v diskusiji z naslovom *Novinarstvo včeraj in danes*. V njej so sodelovali še zgodovinarica **dr. Smilja Amon**, ki je orisala zgodovino slovenskega čas-

VENCESLAV JAPELJ, predsednik Sindikata novinarjev Slovenije

11. DECEMBRA OPOZORILNA STAVKA NOVINARJEV

nije odločili za enodnevno opozorilno stavko. Izpeljali naj bi jo 11. decembra, ko zaseda republiška skupščina. O vzrokih stavke smo se pogovarjali z novinarjem Primorskih novic, Venčeslavom Japljem, sicer predsednikom Sindikata novinarjev Slovenije.

TRIBUNA: Kolektivna novinarska pogodba je pripravljena, vendar je vodstvo RTV Slovenija ne želi podpisati. Kakšne ukrepe bo sprejel novinarski sindikat?

JAPELJ: Znašli smo se pred dilemo: ali to požremo in se spustimo v nadaljevanje pogajanj, v katerih bi naše zahteve zmanjšali, ali pa dopovemo, da je to minimum minimuma, ki ga novinarji zahtevamo za svoje delo. Skupščina sindikata je potrdila drugo možnost. Glede na to, da na drugi strani ni pravega odziva, smo se odločili, da napovemo opozorilno stavko.

Če tudi ta ne bo prinesla sprememb, bomo razmišljali o novih, verjetno bolj drastičnih prijemih, s katerimi bi si zago-

tovili tisto, kar nam gre.

TRIBUNA: Kje so po vašem mnenju vzroki, zaradi katerih vodstvo RTV Slovenija ne želi podpisati kolektivne novinarske pogodbe?

JAPELJ: Vzroki so lahko v tem, da druga stran ne vidi pravega smisla v kolektivni pogodbi in namerava vprašanje novinarskega dela in življenja reševati na drugačen način, na bistveno nižji ravni; morda gre za pričakovanje, da bodo novinarje zadržali v lastni hiši na nizki ravni, medtem ko marsikatera čistilka v bolj stoječem podjetju zasluži več kot naši komentatorji. Mogoče je njihov cilj tudi diskreditacija sindikalnega gibanja.

TRIBUNA: Ste optimist? Bo do 10. decembra, ko se izteče dead-line, vseeno prišlo do podpisa?

JAPELJ: Na to vprašanje bi sicer morala odgovoriti druga stran, vendar sem optimist.

B.Č.

Tudi novinarji so lahko dobre volje.

Študijski novinarski dnevi so bili priložnost tudi za pogovore o sindikalnih zadevah. V središču zanimanja je bila kolektivna novinarska pogodba, s katero naj bi uredili materialni položaj novinarjev v Sloveniji. Ker na delodajalski strani eden izmed podpisnikov noče dati soglasja k pogodbi (RTV Slovenija), kljub temu da je ves čas sodelovala v pogajanjih, so se na skupščini Sindikata novinarjev Slove-

RADIO ŠTUDENT

Študentsko naselje, blok 8, 61000 Ljubljana
Telefon: 261 985 & 263 583, Telefaks: 261 876

psihološko propagandni kombinat RADIA ŠTUDENT vas vsak dan servisira na frekvencah 89.3 IN 104.3 MHZ...
14:00 OFF PROGRAM ... 24 UR FRONTE dopisniki iz BG, PR, ST, ZG iz prve roke... ekskluzivne INFORMACIJE, modrovanja in sejanja... 15:00 RECENZIJE literarne, gledališke in glasbene... 16:00 RÉPORTAŽE in ekskluzivni intervjuji... 17:00 JOCULATOR
najboljša komentatorska peresa
SAMO ZA VAŠA UŠESA

ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH MEDIJEV

Skozi stoletja so bila glavni pisec zgodovine vedno razmerja moči. Teritorialne delitve in politično ureditev pa je narekovala uporaba državnih oboroženih sil kot glavnega faktorja, ki ta razmerja določa. Stalinovo vprašanje »Koliko divizij pa ima papež?« je bilo v tridesetih letih tega stoletja še povsem razumljivo. Število divizij pa v zadnjih nekaj desetletjih ne daje več relevantnih podatkov o moči države. Določanje razmerja moči je dobilo novo razsežnost: sredstva množičnega obveščanja. Močni so postali še močnejši.

Že leta 1931 je Curzio Malaparte v svojem zgodovinskem traktatu Tehnika državnega udara razkril, da za prevzem oblasti ni potrebna velika vojna sila ali podpora množic. Prav tako je označil za izgubo časa nasilno zavzemanja parlamentov in ministrstev. Glavni faktor pri tehniški osvojitvi oblasti je po njegovem osvojitve množičnih medijev. Nekateri to počno uspešno, drugi manj. Vsem pa je jasno, da je čas gverilskih semtex revolucij mimo.

TV HEROJI

Zgodovine se z javnimi trobili sicer ne da prevarati, lahko pa jo ustvarjamo. Čez sto let se bo po zgodovinskih berilih bralo, kako so se nekega lepega dne balkanski narodi odločili, da ne bodo več živeli pod isto streho. Vse lepo in prav, vendar so to izvedli tako, da so uničili vso preteklost, sedanost in prihodnost, potrgali vse vezi, porušili, kar se

je dalo, ustvarili nekaj deset tisoč skeletov in za konec napravili še ekonomski samomor. Seveda jih v to oslovsko dejanje nihče ni silil, izvleči pa so jih morali pametnejši. Ker sta v vsaki vojni zmagovalec in poraženec, so si morali razdeliti tudi vloge.

Pri tej razdelitvi pa pridemo do glavne točke. Zmagal namreč ni tisti, ki ima več v nogah (beri orožju), ampak tisti, ki ima več v glavi. Se pravi tisti, ki je dobil medijsko vojno. Kljub temu da ima prebivalstva za hamburško predmestje, je bila to Slovenija, ki je razširila svojo »resnico« po svetu (ali je »resnica« res resnica, niti ni pomembno) in pobrala smetano. Za razliko od naših južnih sosedov Slovenija ni potrebovala nobenih mačoidnih stripovskih junakov. Verjetno sta kap. Dragan in Arkan res atraktivnejša od J. Kacina, vendar je zmagovalec nesporen. Po novih pravilih zmaga pametnejši in ne močnejši. Moč ostaja kot rezervna varianta za tiste, ki ne zmorejo boljšega.

DELITEV SVETOVNE RES- NICE

Skoraj na nobenem področju napredek v zadnjih desetletjih ni bil tako odločen kot na področju razvoja medijev. V svetu je zmeraj obstajala družbena hierarhija (komunizem je trenutno definitivno out) in prav tako delitev vlog na kreatorje in konzumente. Konzumenti so zemljani, kreatorji pa tiskovne agencije in njihovi posredniki. Uresničuje se vizija ameriškega pisatelja D.F. Jonesa iz knjižne fikcije Kolos, le da svet ne upravljajo kolosalni elektronski možgani, ampak elektronski in tiskani mediji.

Svetovno resnico danes krojijo tri nadnacionalne tiskovne agencije: Associated Press, Reuter in UPI, ter z rezervo še AFP. V primerjavi s temi so druge nepomembne. S svojim vplivom, ažurnostjo in informiranostjo predstavljajo te agencije okrog 90 odstotkov moč vseh tiskovnih agencij.

Na področju elektronskih medijev, ki oblikujejo svetovno javno mnenje, nesporno vladajo CBS, NBC, ABC, BBC in v zadnjem

času še »vrinjenci« CNN in Visnews. Medijsko bombardiranje je popolno in traja 24 ur na dan in 365 dni na leto. Tarča je svet, izmuzne se le tu in tam kakšen Burundi ali Zgornja Volta in mogoče še kakšna slovenska fara. Bombardiranje z informacijami poteka zaradi nacionalnih interesov tudi posredno.

Časopisni velikani nikakor niso Kleine Zeitung ali Borba in niti ne Pravda ali Renmin Ribao. Novica je tista novica, ki jo objavijo v časopisih, kot so Washington Post, New York Times, The Times ali pa Le Monde.

Časi od prvega vojnega dopisnika, Williama Howarda Rusella, (The Times) pa do Peter Arnetta, so se radikalno spremenili. Či je dotični Russell tvegaj življenje za čim bolj plastičen opis sramotnega britanskega juriša lahke konjenice v krimski vojni, se je poročanje o zalivski vojni omejilo na opis bojišča, ki je vidno iz zornega kota hotelskega okna. Življenjsko pomembne informacije so skrbno dozirane, očiščene in »pravilno naravnane«. Cenzura je popolna, kajti TV slika ne laže in časopis ne potvarja. Strokovnega stališča lahko, ampak za laično javnost je vsaka uradna informacija sveta. Tisti, ki to dojame in uresniči, je zmagovalec in tisti, ki ne, je poraženec. Zmagovalec je npr. J. Kacin, poraženec pa npr. A. Rašeta, ki po nedvoumnom TV poročilu o rušenju Dubrovnika, ki je obkrožilo svet, trdi, da na območju Dubrovnika sploh ni formacij JNA.

Na tleh nekdanjega komunizma še zmeraj vlada prepričanje, da so časi ideološkega komunizma za zmeraj preteklost, vključujoč indoktrinacijo javnih občil. Malokdo pa ve, da ima na sedežu BBC-ja v Londonu, v sobi 105, svojo izpostavo M15, oddelek britanske kontraobveščevalne službe, ki po lastni presoji sankcionira vodilni kader. Prav tako predvajanje fantastičnega posnetka iz falklanske vojne, ko argentinska vodena raketa Exocet zadene britanski rušilec Sheffield, ni bila odločitev programskega vodstva BBC-ja, ki »predvaja, kar imajo gledalci radi«, ampak odločitev politike. Jasno je tudi, da na francoski državni televizijski mreži Antenne 2 in FR3 vsake štiri leta spakira kovčke uredništvo, pač v skladu z volilnimi rezultati. Italijanska televizija pa ima tri državne kanale razdeljene med najmočnejšimi političnimi strankami, pri čem ima monopol RAI 1, ki ga upravljajo demokristjani.

Ker javno mnenje krojijo javni mediji, je jasno, da je vsak medij strankarsko opredeljen. Opozicijska kritika tega dejstva je obsojena na neuspeh. Koristneje za opozicijo je spotikanje ob vprašanju sposobnosti in nesposobnosti upravljalcev medijev. Medijska vojna in vojna za njih je večna in vse silovitejša: oni določajo zmagovalce in poražence.

Igor Jukič

BALKANSKI POTRES ALI JUGO-SLAVIJA - SAMOMOR NEKE DRŽAVE

Dino Frescobaldi - komentator rimske Repubblicce, enega najobjektivnejših časopisov v Italiji, strokovnjak za zunanjo politiko, še posebej za Balkan - je avtor knjige z naslovom *Jugoslavija - samomor neke države*, ki se je te dni pojavila na policah italijanskih knjigar. »Ko razmišljam o

Zdi se, da bo Velika Srbija, kljub uspehom na vojaškem področju, vendarle ostala le sen beograjskih šovinistov. Ali nam prihodnost torej obeta libanonizacijo Jugoslavije in kronično državljansko vojno ali pa vendarle obstaja vsaj krhko upanje za mir?

Žal so propadla vsa prizadevanja, da bi obdržali federacijo, prav tako ne moremo več upati niti na konfederacijo niti na kakršnokoli obliko krhke asociacije. V zadnjih mesecih je dialog med sprtima stranema popolnoma nemogoč. Največja jugoslovanska težava je v tem: Vrnitev k stari federativni ureditvi ni mogoča, hkrati pa nekdanje države ni mogoče razdeliti na posamezne avtonomne entitete. Realne meje namreč ne obstajajo - tako kot ne obstajajo homogena, etnično čista ozemlja. Poglejte na primer BiH - to je pravzaprav nekakšna mešanica narodov, ki lahko vsak hip eksplodira. Optimizem v jugoslovanskem primeru je torej nemogoč.

Nam je torej usojeno živeti v bližini nevarnega balkanskega soda smodnika?

Veste, v preteklosti smo živeli v iluzijah. Verjeli smo tisto, kar so hoteli, da verjamemo. Tito je tako v nedogled ponavljal, da je bila partizanska vojna skupni upor, da so se ljudje enotno uprli nemški agresiji... V resnici pa so bila notranja nasprotja stalna in tudi izredno močna. »Sod smodnika«, o katerem govorite, ni nastal šele pred nekaj meseci. Moram pa omeniti še eno pomembno dejstvo - hrvaška fašistična država Anteja Paveliča je imela v ljudeh izredno podporo, torej nikakor ni bila »uvožena od zunaj«, kot je to trdila politična propaganda.

Vrnimo se k aktualnim dogodkom. Zakaj takšna inercija Evrope? Ob primeru Vukovarja, Dubrovnika je nemogoče ostati neprizadet. Evropska diplomacija se očitno ne more sprizajzniti z dejstvom, da je Jugoslavije konec.

Previdnost evropske diplomacije v zadnjih mesecih je razumljiva. Jugoslavija prej gotovo ne bi dopustila vmešavanja od zunaj. Prav tako pa je bilo nemogoče takoj priznati neodvisnost Slovenije in Hrvaške. Obstaja namreč nevarnost verižnega procesa, saj v Vzhodni Evropi ni naravnih, nacionalnih meja. Vse začrtane meje so umetne, nepristne, nastale pa so po razpadu avstroogrskega imperija.

Kaj pa mirovne sile OZN? Bo ta mirovna iniciativa po vašem mnenju uspešna?

Modre čelade služijo navadno zagotavljanju miru, v jugoslovanskem primeru je ta mir sicer začasen in negotov, kar pa je vsekakor boljše kot nič. Žal je njihova akcija v jugoslovanskem primeru negotova. V umirajoči federaciji je namreč medsebojno sovraštvo sposobno vsega. Naj bom še bolj konkreten. Katere države naj dajo v enote svoje vojake. Nemčija in Italija tega ne moreta storiti, saj so spomini na nacistične in fašistične grozote v Jugoslaviji še vedno zelo živi. Poleg tega se zaradi popolnega kaosa v državi lahko zgodi, da se pripadniki modrih čelad znajdejo v navzkrižnem ognju...

Po mojem mnenju je rešitev ta - morda je sprejemljiva celo v bližnji prihodnosti - da bi mejam namenjali čim manj pozornosti. Ta naj bi veljala predvsem zagotavljanju temeljnih človeških in državljskih pravic za vse. Vsem - tako Hrvatom kot Srbom, ki bodo živeli skupaj na nekem ozemlju - je nujno zagotoviti enako raven pravic, ne glede na to, kateremu

narodu pripadajo. Vse je torej treba začeti znova... Seveda pa se zavedam, da je v teh dneh govoriti o dialogu, zaupanju, spoštovanju - nerealno. Zato sem pesimist. Še posebej, ker se nove republiške oblasti reševanja nacionalnih problemov lotevajo podobno, kot so jih zadnjih 50 let reševali komunisti.

V svoji knjigi govorite tudi o Titu, njegovih napakah, ki so pripomogle k bratomorni vojni, ki smo ji priča.

Njegova temeljna napaka je bila, da je umrl mnogo prepozno. Poleg tega je odstranil Dilasa in Rankovića. In vse predstavnike liberalne struje v srbski komunistični partiji. Posledice te poteze so v Srbiji vidne še danes. V tej republiki se zato ni mogla razviti ne socialdemokracija ne reformatorstvo. Poleg tega pa izbiranje predsednika predsedstva po republiškem ključu - tudi to si je izmislil Tito - ni moglo delovati. Očitno je torej, da je hotel Tito ostati ne samo prvi, temveč tudi zadnji predsednik Jugoslavije.

V Jugoslaviji se - tako kot v SZ - torej ni bilo mogoče izogniti prehodu s socialistične na nacionalistično ideologijo?

Kdo ve, na to ne bi mogel odgovoriti. Dejstvo pa je, da Jugoslavija razpada, umira.

Hkrati smo priča rojstvu nove neodvisne Slovenije... Peter Handke jo je označil kot nekakšne Benelux, ki stremlji k nekemu svetu, Srednji Evropi, ki je ni več.

Izrazil bi se nekoliko bolj slikovito - Slovenija je prav slasten zalogajček za Nemčijo.

L'UNITA, 23.11.1991

Mario Ajello
Prevedel: D.D.

LABIRINT NA VZHODNI REKI

Ne glede na to, kar nam želijo prikazati slovenski in še nekateri mediji, so za velik del ostalega sveta konflikti v Jugi pač vojna znotraj ene države in ne vojna med več novimi. Sicer res lahko govorimo o *de facto* novih državnih tvorbah, saj razen v zraku federacija efektivno ne nadzoruje slovenskega ter najmanj polovice hrvaškega ozemlja in prebivalstva na tej strani fronte, *de iure* pa vsaj do božiča, kakor nam milostno obljublja nemško-itajjanska naveza, Slovenija (& Hrvaška) kot državi na Zemlji še ne obstajata.

Vprašanje je, v kolikšni meri bosta to po tem. Stvar je namreč občutljivo relativna; tudi če »Evropa« oz. na začetku šest držav ES plus še nekatere prizna Slovenijo in Hrvaško (?), bo to le del mednarodne skupnosti, če to dejanje ne povleče za seboj tudi ostalih držav, ki so vsaka zase v povprečju sicer manj pomembne, skupaj pa tvorijo močan glasovalni stroj. To so dežele v razvoju, s katerimi je imel Beograd tradicionalno dobre odnose in od katerih lahko zahteva blokado priznanja Hrvaške & Slovenije, če se mu to zahoče!

V svetu je stvar taka, da obstajajo nekatere državne tvorbe, ki jih ostali svet ne priznava: npr. Turško republiko Severni Ciper, ki jo podpira le Turčija; ali pa umetno kreirane bantustane v JAR (Bophuthatswana, Transkei, Ciskei, Venda, Kwazulu...), ki so formalno države zase, dejansko pa jih lahko primerjamo z nemškimi sateliti med drugo vojno; ali pa povsem neodvisne države na ozemlju nekdanje Burme, danes Myanmara, ki jih ni priznal še nihče in jih nihče najbrž tudi ne bo (najbolj znana je Šan, ki pokriva famozni Zlati trikotnik) - ker pač ležijo sredi azijske divjine, v apokaliptičnih džunglah Indokine. In ne sredi Evrope, ki je kljub vsemu še vedno težiščno političnopropropagandno središče sveta, kakor imata to »srečo« Slovenija in - naj se sliši še tako ironično - Hrvaška.

Pustimo sedaj ob strani kratkoročno satisfakcijo in dolgoročno ugibanja, srednjeročno (1 - 5 let) se Sloveniji prehitro odcepljanje morda ni izplačalo, zaradi revoltna dinarskih Srbov na Hrvaškem & izbruha konfliktov večjega obsega, skratka zaradi nastopa sile. Pa čeprav je slovensko vodstvo pravočasno zavohalo, kakšna politika ne moti Evropske skupnosti.

V čem je poanta? Gre za članstvo v OZN, za novonastalo »suvereno« državo vitalnega političnega in gospodarskega pomena. Kučanova čestitka Butrosu Butrosu Galiju v

sredo dokazuje, da je to članstvo eden od ciljev Slovenije. Toda dosedanje akcije RS se s tem ciljem ne skladajo preveč, nasprotno:

mirno lahko ugotovimo, da je trenutno situacija za Slovenijo, da o Hrvaški ne govorimo, izredno neugodna. Seveda je res, da stališča posameznih držav niso večna in da še tako okoreli aparati lahko spremenijo svoja mnenja (konkretno: do separatističnih subjektov), prvič: zaradi sprememb v razmerjih znotraj neke države in drugič: zaradi pragmatizma v prilagajanju stališč aktualnim odnosom v mednarodni skupnosti. V obeh primerih se prej ali slej skoraj vsaka država zateče k »realpolitiki«, ki se v glavnem orientira glede na velike sile, vladajoče na Zemlji, ali glede na sam »business«, ki pač ne pozna meja. Razen če ne gre za močne ideološke zavore. Prav tega pa se je bati. V Afriki je namreč dezintegracija Etiopije in zelena luč nove vlade v Abebi Eritreji za postopno odcepitev povzročila pravi preplah. Saj najbrž ne obstaja enonacionalna oz. enoplemenska država južno od Sahare. Razen Somalije, ki pa je - kako cinično! - prav sedaj poleg Jugoslavije prizorišče najbolj krutih in krvavih notranjih trenj in na robu razpada po kolonialnih šivih.

V čem je torej štos? Upoštevati je treba naslednja dejstva:

* v veliki večini držav Tretjega sveta se lahko zaradi najrazličnejših družbenih razkolov razvije separatizem, ki predstavlja nestabilnost in grožnjo za mir;

* mnoge med njimi je v času dekolonizacije zelo, če ne najbolj, podpirala prav Jugoslavija, utelešenje »dobre« evropske države;

* ki je tudi ustanoviteljica (!) neuvrščeni in njen trenutni predsedujoči (!) član, kar že v sebi implicira togo konservativnost »njenih prijateljev« pri poskusu njenega razkosa, ne glede na našo realnost.

DIPLOMATSKI HOKUS-POKUS V VS OZN

Država	glasovanje glede:		
	modrih čelad na sedanji fronti	naftnega embarga za SFRJ v celoti	priznanja SLO (&CRO), če SFRJ to blokira
1. Avstrija	-	?	+
2. Belgija	-	+	+
3. Ekvador	?	?	0
4. Francija	0	+	0
5. Indija	+	-	-
6. Jemen	+	-	-
7. Kitajska	+	0	-
8. Kuba	+	-	-
9. Romunija	+	-	-
10. Slonokoščena obala	+	-	-
11. Sovjetska zveza	0	0	0
12. Zaire	+	-	-
13. Združ. kraljestvo	?	+	0
14. Združene države Am	?	+	?
15. Zimbabve	+	-	-

+ za
- proti
0 neodločen; realpolitika
? bog ve

Da bi Slovenijo priznali v OZN in preko nje v življenjsko pomembnih specializiranih agencijah, mora poleg izpolnjevanja temeljnih pogojev državnosti iti skozi proceduralne zanke, ki se začno v Varnostnem svetu OZN. Tu bi morala Slovenija dobiti 9 glasov ZA (od 15-ih), pod pogojem da nobena od stalnih članic VS (ZDA, SZ, ZK, Francija in Kitajska) ne bi dala na to veta, medtem ko bi vzdržanje pomenilo nemo soglasje. Med 10 ostalimi članicami (glej tabelo) bi ob vzdržanem glasu SZ in Kitajske bilo treba najti še vsaj šest glasov, kar pa je sedaj praktično nemogoče, saj sta za Slovence zagreti le Avstrija in Belgija. Nekoliko boljše situacije bo po novem letu, ko bo prihod Japonske namesto Jemena, Madžarske namesto Romunije, Venezuele namesto Kube, Maroka namesto Zaira ter Zelenortskih otokov namesto Slonokoščene obale najbrž spremenil stanje v VS v prid Sloveniji. Seveda ob predpostavki, da Kitajska zaradi Tibeta ne vetoira ali da Indija zaradi Panžaba, Asama in Tamilov ne lobbira še koga... Pa tudi če Slovenija gre skozi VS, je teoretično možno, da ne dobi potrebne 2/3 večine v Generalni skupščini, kolikor je potrebno za sprejem v OZN - če bi torej bilo okoli 56 držav protim. Nad odločitvijo GS pa se ne da pritožiti... Ali je to uresničljivo? Je. Prav zaradi tega mora slovensko vodstvo: paziti na pravi »timing«, in obdelati vsako glasovalko posebej, česar pa doslej ni storilo in bo zaradi tega izredno težko začeti z ničle. Zato se postavlja vprašanje, ali ne bi bilo najbolje urediti nejasnosti z Beogradom in od federacije najprej tiho prositi za prostost.

Miodrag Djurdjevič

RASISTIČNA

RENESANSA

Analize ameriškega centra za migracijske študije so pokazale, da bo število priseljencev v ZDA v tem desetletju preseglo rekordnih 8.7 milijona ljudi, kolikor se jih je tja preselilo v prvem desetletju tega stoletja. Stvari postanejo še osupljivejše, če vemo, da so v to številko všteti le tisti, ki so se v Združene države preselili po legalni poti. Če bi dodali še vse tiste, ki so prišli po ilegalni poti, bi bilo končno število večje za nekaj milijonov. Priliv tujcev je v Američanih oživil nikdar čisto pozabljeni rasizem in nestrpnost do tujcev, ki se danes kaže predvsem v okrepljenem neonacističnem gibanju.

Uvoz možganov

Za razliko od razmer v začetku stoletja, ko so bili priseljenci večinoma Evropejci, oblegajo ZDA danes predvsem prebivalci Latinske Amerike in azijskih, še posebej pacifiških, držav. Ameriška zakonodaja nadzoruje njihov priliv v okviru letnega načrta, ki je bil omejen na pol milijona priseljencev letno, pri tem pa ni upošteval tistih, ki imajo status izgnancev.

V kratkem se utegnejo takšni pogoji bistveno spremeniti. Na predlog ameriškega senata naj bi se število priseljencev še povečalo in sicer na 630.000 vsako leto, po nekaterih podatkih predstavnškega doma pa celo na 775.000. Takšno spremenjeno politiko ameriških oblasti narekujejo predvsem potrebe po povečanju uvoza možganov v ZDA, da bi na takšen način zapolnili vrzeli v ameriškem izobraževalnem sistemu, ki ni sposoben zagotoviti dovolj strokovnjakov za svoje potrebe na prehodu v enain-

dvajseto stoletje. Sprostitve imigracijske politike bo seveda zahtevala strožja merila pri stopnji izobrazbe, strokovnosti, delovnih izkušnjah in starosti potencialnih priseljencev, kajti Američani si najbolj želijo predvsem delovno silo v razponu od 21 do 44 let starosti.

Uvoz tujih strokovnjakov je seveda dvorezen meč. Po eni strani bo sicer pomenil močno energijsko injekcijo ameriškemu gospodarskemu in predvsem tehnološkemu razvoju, po drugi strani pa novi priseljenci prinašajo s seboj tudi nove probleme. Ne le da spreminjajo kulturne in jezikovne navade, ampak so veliko breme za socialno strukturo vsake države. Predvsem se Američani bojijo, da bi množičen prihod tuje kvalificirane delovne sile povzročil zastoje v financiranju ameriškega izobraževalnega sistema in zavrl usposabljanje domačih strokovnjakov.

The Black Man's hell

Da Amerika za vse ni niti enaka niti dovolj velika, je od nekdaj jasno, o tem govorijo legende in pojejo pesmi... "The White Man's Heaven the Black Man's Hell..." so znani songi črnih muslimanov, ki ne veljajo za njih, ampak za vse, "nigers, coolies, dagos", kot Američani zaničljivo imenujejo črnce, Indijce in južnjake. Pred leti so klanovci objavili zemljevid, kako naj bi si deželo razdelili v bodoče. Manhattan in Long Island naj bi se preimenovala v Zahodni Izrael, črnci bi dobili Florido in južna dela Alabame in Louisiane, Mehičani pa mejno področje z Mehiko. Pozabili niso niti na priseljence iz Italije, Portoričane, Grke, itd. Jugoslovanov in Slovencev zaenkrat v Ameriki ne omenjajo, niso pa izvzeti iz tovrstnih debat v Nemčiji in Avstriji, kjer nejevolja do auslenderjev in gastarbajterjev strmo narašča. Kljub vsemu se zdi, da je evropski rasizem v principu veliko lažje razumljiv od ameriškega, čeprav je zadnji očitnejši. Evropejci v glavnem preganjajo neevropejce in se borijo z zgodovinsko travmo tuje religije, ki pride

mimogrede zelo prav tudi kot opravičilo, saj je bil menda sam bog utemeljitelj segregacionizma. V Ameriki pa so na obeh straneh barikad Američani, ki se teoretično razlikujejo edino po barvi kože. Od začetkov Ku Klux Klana, ko so bivši vojaki konfederacije slekli svoje uniforme in jih zamenjali za bele preobleke, da bi strašili črne prebivalce Juga so se stvari precej spremenile. Črnci in belci v ZDA so danes po zakonu enakopravni, toda pojavil se je nov, tako imenovani "socialni rasizem", ki ima svoje korenine v ekonomski logiki Zahoda, zbanalizirani na zelo preprosto vsebino: če ne moremo ničesar kupiti niti prodati, je svoboda irelevantna. Črna barva pa gre danes v Ameriki še vedno slabo v denar.

Sodobni Ku Klux Klan

V prvi polovici tega stoletja so KKK in "White Citizens Council" zbrali okrog sebe na milijone pristašev. Politiki z Juga so se jim klanjali, biznismeni so jih podpirali, duhovniki pa so branili njihove morilske napore za ohranitev južnjaške kulture. V šesdesetih letih, ko se je v ZDA močno okrepila kampanja za rasno enakopravnost, je bilo še vedno na desetisoče deklariranih in oboroženih pripadnikov KKK. Veliko njihovih aktivnih članov je pripadalo skupini ameriških državljanov, ki so čez dan nosili epotele, ponoči pa belo zastavo svojega klana. Danes so se stvari spremenile. KKK je svojo udarno moč posodil ameriškemu neonacistom, ki delujejo bolj rafinirano, število pristašev klana pa po nekaterih novjših podatkih ne presega 5.500. Sam Bill Walton, strah in trepet vseh črnih na udaru, je rejen upokojenec, ki živi odmaknjeno od ameriškega političnega dogajanja, in pravijo, da v njem ni več mogoče prepoznati razposajenega južnjaškega polkovnika, zaščitnika bele ženske.

In kakšen je glavni razlog za takšno nemilost? Gibanje za človekove pravice. Za tiste, ki to verjamete, seveda. Gre za to, da klanovci ne dobivajo več nikakršne finančne pomoči s strani ameriških poslovnih krogov. Južnjaški politiki se trudijo, da bi si zgradili image poosebljene tolerance in tako pritegnili petične industrijalce, poleg tega pa veliko južnjaških senatorjev udobno sedi na svojih senatorskih stolih prav zaradi glasov črnih volilcev. Tako je to v Ameriki. Samo ne mislite, da je kje drugje drugače...

Erika Repovž

V I T A L D A T A

BOLJE POZNO KOT NIKOLI

Ne morem si oprostiti, da sem vam pozabil obelodaniti notico iz *Fortunea* št. 8, ki sem ga kupil na ekskurziji v Švici in iz katerega sem kasneje tudi povlekel nekaj podatkov za *Long Road Data* v *Tribuni* št. 8 z dne 29/4/letos. Namesto opravičila torej sibirske fantazije... »Ni kruha?« retorično sprašuje novinar Paul Hoffheinz - »Dajte jim potem gledati prepovedane filme!« Stvar se dogaja v (nekdanji) Sovjetski zvezi, prva pa jo je omenila že *Pravda*. Mestni očetje v Allah-Junu (2100 preb.), kraju na vzhodu Jakutske ASSR, ki je baje tudi že neodvisna, torej prekleto daleč v Sibiriji, so se spomnili blazno dobre ideje, ki je sicer že stara, vendar v tistih krajih še nepreizkušena. Pravdin lokalni dopisnik, *Vladimir Jermolajev*, je v nekem članku obznanil, da »včasih tam v trgovinah ni za vse dovolj kruha«, obenem pa grajal mestne vodje, ker so, namesto da bi pritisnili kmete za več hrane (v okolici mesta je nekaj mlečnih farm, drugače pa žive v mestu v glavnem izpiralci zlata, ki ga je tam na pretek), raje odprli dva tako imenovana video salona, kamor krajani lahko hodijo gledat - pretežno na Zahodu narejene - erotične in porno filme, na - seveda - uvoženih video-rekorderjih... Rezultat seksualnih kinopredstav je, kot poroča tamkajšnja policija, porast »huliganstva«, zdravniki pa se pritožujejo, da ti filmi uničujejo leta predavanj spolne vzgoje, namenjenih za preprečevanje spolnih bolezni... Še več: mestne starešine so tudi velele preoblikovati Kanal 6, enega od petih državnih TV kanalov, namenjenih za lokalno razpolago, ki sedaj »meče na dan erotične filme kot lajnar«. *Pravda*, jasno, ne pove, kaj bi bilo treba storiti, da bi se ali nahranilo

mestni živelj ali pa odvrnilo pozornost ljudi od njihovih praznih želodcev. Kot mnogi *Zahodni časopisi* - ugotavlja *Fortune* - enostavno ne ve, kako tekmovati s popularnejšimi TV programi!

BOLJE PREJ KOT KASNEJE

European (15/11) objavlja vest o izletniku (*hikerju*), ki se je šel brez karte malo sprehat v gore *San Gabriel* nad *Los Angelesom*. Za predstavo si lahko vzamete *Atlas Mladinske* knjige iz leta 1984, stran 124, vendar pa pazite na merilo: L.A. je namreč velik za dve ljubljanski kotlini (če ne več), nacionalni park *Angeles (Angeles National Forest)*, kamor se je napotil vrli pešec, pa tudi skoraj toliko. Blizu *Sunlanda* se je 64-letni *Walter Roden* izgubil, zmozel pa je telefonirati svoji ženi po mobilnem telefonu. Zaskrbljena gospa je takoj poklicala reševalno službo in moža so rešili. Ta zgodba bi bila sama po sebi nezanimiva, če ne bi *Roden* po svoje inoviral novega načina zavarovanja. Po avanturi je dejal: *Ne mislim, da lahko telefon nadomesti zemljevid, vendar pa ga priporočam.* Ko ne bi živeli v državi, v kateri si pošta za navaden priključek drzne zahtevati 5000, za dvojčka 3000 DEM, da o premičnih telefonih ne govorimo, bi vam priporočil tudi sam, da si ga nabavite! Če želite, da bi se telefonske kompanije pulile za vas, pojdite na *Zahod!*

BOLJE MLAD KOT STAR

Za vse tiste, ki se še vedno čutite mlade, pa že vidite, da boste v »deželi« ostareli in zgnili, dovolite, da vam položim nekaj temeljev za identifikacijo z bogatejšo zahodnoevropsko mladino. Koliko jezikov znate? Več jih znate, več veljate! *Prav zares*. No, študentarija, primerjajte se z *Luksemburžani*, ki so

najbolj talentirani za učenje tujih jezikov in so dejansko trilingvističen narod (nemščina, francoščina, angleščina). Tako vsaj pravi raziskava *Evropske komisije, The Young Europeans* in 1990, izvedena s pomočjo *Eurobarometer Opinion Poll*, po naročilu *European Commission Task Force for Human Resources, Education, Training and Youth* (ne bom vam prevajal, ker toliko »ingliša« morate štekati!), ki so jo objavili sredi novembra letos, zajela pa je populacijo med 15 in 25 leti. Kaj ugotavljajo? Mladi Evropejci so samozavestni, veliko prepotujejo in so zmerom boljši v učenju tujih jezikov. Poleg *Luksemburžanov* kažejo visoke jezikovne sposobnosti še *Danci, Belgijsci, Nizozemci* in mladi *Nemci* - mnogi uporabljajo tri ali več jezikov. Manj od mladih *Angležev* (s *Škoti* in *Valežani*), zadovoljnimi s tem, da je angleščina pač svetovni jezik, znajo tuje jezike le še *Irci* (hm...) in *Prusi* alias *vzhodni Nemci*! Daleč najbolj popularen jezik je, kot najbrž sami dobro veste, *English*, ki ga govori 42 odstotkov mladih *Zahodnoevropejcev*, sledi mu *Français* s pol manj odstotki (okrog 20), *Deutsch* pa zmoro uporabljati le bora desetina folka. Na dnu lestvice so z manj kot enim odstotkom *grščina*, *portugalsščina* in *danščina*... Mladi evropski študentje sicer študirajo, kar želijo, in so optimistični glede svojih zaposlitvenih možnosti. Pri iskanju dela so najbolj samozavestni študentje v *Severni Evropi*, medtem ko so največji pesimisti - nič čudnega - spet tako imenovani *Osisi*, *vzhodni Nemci*... V povprečju jih je bilo dve tretjini že v tujini, vendar so tudi tu velike razlike, saj so se v *Beneluxu* in na *Danskem* skoraj vsi že potepali zunaj svojih držav (treba je opozoriti, da so pač majhne), na *Portugalskem* in v *Grčiji* pa je takih le ena tretjina (morda zato, ker sta malo bolj odmaknjeni). V drugi državi *Ev-*

ropske skupnosti je študiral ali delal manj kot eden od desetih mladincev, najobičajnejši razlog za to so prav jezikovni problemi!... *Nezaposlenost* skrbi 70 odstotkov, manj kot l. 1987, ko je bilo takih kar 86 odstotkov; droge so glavni problem za 66 odstotkov, *AIDS* skrbi (le?) 40, študij 38, stanovanjski oz. nasanitveni problemčki 30, razidem in diskriminacija pa begata le 20 odstotkov mladih. Skratka, današnji mladi *Zahodnoevropejci* so bolj samozavestni, samozadostni, zadovoljni in zadovoljeni kot prejšnje generacije in ker jih »sistem« ne mori več, pomeni, da se je infiltriral vanje, kakor je to v *Ameriki*, saj duha upornosti med njimi skorajda ni več. Pa bodi dovolj o srečnem *Zahodu*, da se ne bomo preveč zafrustrirali.

NAJ JIM BO!

Vrnimo se na realna tla, k *balkanskim zdraham*. Uradni list *SFRJ* št. 81 (8/11/91) objavlja *Odredbo ZIS-a* oz. v.d. zveznega sekretarja za promet in zveze *Stevana Santa* o - pazite! - času, ko morajo biti odprta *jaona letališča*. Na listi jih je 19, najbolj zapletene urnike imajo *Ohrid, Mostar, Sarajevo, Pula, Zadar* in *Osijek* (hehe), med njimi pa sta tudi *mariborsko* in *ljubljsko*. *Brnik* mora biti (zahvaljujoč prometu) odprt vsak dan tako pozimi (od 6. do 22. ure), od 31. oktobra do 31. marca kot poleti (od 6.30 do 23. ure). *Maribor* mora delovati od 7. do 12. ure tako poleti kot pozimi, od ponedeljka do petka, plus pozimi od 18. do 20. ure ob pon & tor in od 19. do 21. ure ob nedeljah. Po *jugoslovanskem* času! Ni kaj, suverenost je suverenost. Naj jim bo! *Netko* viče, biče bolje...

M.D.

SEKS V DEVETDESETIH

Objevanje namesto koitusa. V postelji je napovedano premirje, penis 90-ih so možgani. Večina ideologov seksa zadržava tendenco k intimni komunikaciji, brez mask.

Hamburški specialist za orgazem, *Markus Wawerzonnek*, svetuje, naj se tako ženske kot moški ne omejujejo le na genitalije. Naučijo naj se uporabljati tudi svoje oči, glas, vonj, roke. Bolj zabavno bi bilo, če se moški ne bi vedno zanašal le na svojo banano kotedinega zveličarja.

Seksualni eksperti zagotavljajo, da bo spolnost ponovno postala občutena kot razkošje za telo in dušo. Možgani se bodo dokončno uveljavili kot najpomembnejši organ.

Alex Comfort opozarja na kožo kot tretji spolni organ: »Skazi kožo lahko stopimo v bližnji stik z ljubljeno osebo kot s svojo materjo v otroških letih. Treba se je naučiti otipavanja, le tako lahko nastane erotično zaupanje.«

Nasprotno tendenci, ki od moškega zahteva, da se nauči ljubiti, pa nastaja gibanje, ki zahteva vrnitev k »divjemu, surovemu in korenjaškemu moškemu«.

Duhovni oče le-tega je ameriški profesor *Rober Bly*, ki poziva »sterilnega in plešastega birokrata«, naj se ne pretvarja več, ampak naj prizna čisti mačizem.

Postavlja se namreč vprašanje, kdo bo osvobodil moške. Ti železni možje svarijo pred podobo emocionalno zavrtega in negotovega moškega, ki je vprežen v feministični jarem »kaste nebogljenih, krivih za vse in prehranjevalcev«, v povračilo pa mora dopuščati obkladanje z »brezčutno pokveko, šovinistom in falokratom«.

EPP

Da s tem svetom zaenkrat še vedno upravljajo moški, nam prav lepo pokaže tudi ekonomska propaganda. Gre za reklamo časopisa *VITAL*, namenjenega ženskam, ki nekaj dajo nase. Dve strani prejšnje številke hamburškega *Spiegla* sta namreč v celoti poslikani s portreti veličastnih ženskih »riti«.

V reklamo nas uvede napis *Welcome to Wellness VITAL*. Obstaja mar kaka bolj nazorna upodobitev vitalnosti, kot je mehka, prožna, lepo zaobljena in živahna ženska zadnjica, inspiracija vseh velikih zgodb, ki se začnejo z »Uf, uf...«?

Sugestivno besedilo nam pojasni, da gre za dvanajst tipičnih bralk časopisa *VITAL*. »Le-te so drugačne od običajnih žensk. Storijo več za svoje telo, se dobro hranijo in pazijo na svoj izgled. One so drugačne tudi tam, kjer ni kaj gledati: v glavi. Vedo, da moderno življenje zahteva tako dogovornost do okolja kot do lastnega telesa. Čeprav so kritične uporabnice, znajo tudi neobremenjeno uživati.«

VITAL je časopis, ki je takšen način življenja povzel v svoj uredniški koncept... Meri na ljudi, ki se hočejo tako v svoji koži kot v svojem okolju dobro počutiti. V *VITALU* lahko na jutrišnje ženske naletite že danes. Toda le, če hitro ukrepate.«

Pomenljivo, ni kaj. Ženska revija skuša dopovedati svoji bralki, da je najmočnejša takrat, ko moški bulji vanjo od zadaj in zardi, ko se obrne.

PRAVO

Medtem pa si nemočne nemške ženske prizadevajo pravno sankcionirati posilstvo v zakonu. Tako v Sovjetski zvezi kot v ZDA (v 22-ih državah), Švici, Avstriji, na Švedskem in Portugalskem ne razlikujejo, med posilstvom v zakonu ali zunaj njega.

V Veliki Britaniji je do nedavnega veljala uredba iz leta 1736, po kateri je ženska s poroko nepreklicno pristala na spolno obvevanje v kakršnikoli okoliščinah.

Da se pravo po tej uredbi ne ravna več, je sredi oktobra pokazala odločitev britanske *Haus of Lords*, da zavrne pritožbo nekega Britanca, ki je bil zaradi posilstva svoje žene obsojen na tri leta zapor.

V Nemčiji pa je doslej konzervativna naveza med CDU in CSU- frakcijo to vprašanje povezovala z vprašanjem splava. Iz obstoječih paragrafov o posilstvu bi bilo treba črtati le besedico »zunaj«, pa bi bilo sankcionirano tudi posilstvo v zakonu. Konzervativci pa se bojijo, da bi takšna uredba nosečim zakonskim ženam omogočila, da bi se lahko sklicevale na kriminalne indikacije in masovno ter legalno splavljale.

Za marsikoga je takšna argumentacija absurdna. Pobuda za enotno obravnavanje posilstva je bila dana že leta 1988. Vprašanje je letos ponovno sprožila FDP.

Poročena ženska bi morala biti pravno zaščitena ne samo v primeru, ko je posilstvo v zakonu povezano z »nasiljem in grožnjo nevarnosti za telo in življenje«, temveč že takrat, ko je bil seks izsiljen »proti njeni volji«. Toda kaj, ko moškimi najbolj prija takrat, ko se ženske upirajo.

MOŠKI ŠOVINISTI

Je po vsem tem še presenetljivo zavzemanje *Joachima Buergerja* 43, katerega so feministke že uvrstile na svojo opazovalno listo, za onanijo kot novo pot do moške sreče?

V intervjuju za decembrsko *BASTO* navrže nekaj zanimivih idej. Na novinarkino pripombo, da moški onanirajo, odkar so bili izgnani iz raja, odvrne, da bi morali to početi še bolj pogosto. Potem jim namreč pri seksu ne bi bilo več treba delati prijaznega obraza. Poleg tega to prispeva tudi k zmanjšanju seksualne odvisnosti od ženskega sveta.

Moški mora nenehno seksati. To potrebuje tako kot pivo ali nogometno tekmo. Ne more pa obdelovati vedno istega vrtička. »Rad grem v bordel. Lahko imam le eno romantično razmerje, toda veliko drugih žensk.«

Mož namerava ustanoviti stranko moških in čimprej priti v zvezno skupščino. V grozo zamerljivih feministk. »Brutalno, vulgarno in satirčno - to vleče. V resnici pa sem povsem normalen tip.«

VEČNO ŽENSKO MAŠČEVANJE

Dunajska sociologinja *Ursula Richter* goji revanšizem: »Maščevanje žensk« - zgodovina ženskega samopotrjevanja.

Zanjo je maščevanje tipična ženska lastnost. Italijanski pregovor pravi: »Kdor se maščuje, kaznuje enega in posvari drugega.« Kvintesenca njene, pri založbi *Kreuz* izdane knjige »Maščevanje žensk« je, da mora moški računati z žensko, ki je maščevalna. Zatiranje proizvaja nemoč in iz občutka nemoči nastaja maščevanje. V knjigi poda zabaven zgodovinski pregled pomembnejših maščevalk.

zateči k maščevanju, da bi se zaščitile pred ponižanji. »Maščevanje je lastno šibkejšim dušam,« pravi danski pregovor in *Dancem* lahko zaupamo.

TEROR KREPOSTI

Pristnih človeških odnosov med obema spoloma bo odslej konec tudi v nemških podjetjih, kjer se uslužbenke pritožujejo nad spolnim nadlegovanjem svojih moških sodelavcev.

Kaj vse sodi med to nadlegovanje, pa nam pove bonnsko ministrstvo za družino v študiji prepovedanih načinov vedenja v podjetjih: »Spolno nadlegovanje je vsako spolno obarvano verbalno ali neverbalno ravnanje, ki ga ženske občutijo kot nezaželeno: nezaželeno telestno dotikanje in poseganje v intimo; povabila in pozivanje k seksualnemu vedenju; ponižujoči in žaljivi dovtipi o ženskah; na posamezne osebe nanašajoče se pripombe o seksualnih aktivnostih in intimnem življenju, o telesnih odlikah in slabostih; seksualno obarvane kretnje in vedenje (zijanje, žvižganje); prinašanje in kazanje pornografskih revij in slik; kazanje in nameščanje ženskam sovražnih plakatov in slik; nadlegovanje žensk z zasledovanjem znotraj in zunaj podjetja.«

Si predstavljate kakšno pisarno, npr. komunalnega podjetja, brez dolgonoge tajnice ali lepih koledarjev, priporočajo se črna očala ali zijanje s pomočjo ogledala, pogovori o vremenu ali politiki.

M.O.

ŠTUDENT SEM, KAM NAJ GREM?

Foto: Matjaž Mazzini

Menza v Rožni dolini

Čeprav so se v letošnjem letu štipendije zvišale kar za 30 odstotkov, pa je študentski standard še vedno zelo nizek. Minimalna štipendija, s katero mora shajati približno tretjina študentov, ne zadošča niti za sobo v študentskem domu s prehrano - za to morajo študentje odšteti vsaj 5.000 tolarjev. Zato se vse bolj širijo govorice, da večina študentov »životari ob enem obroku«, da so zasebni lastniki restavracij na fakultetah nesramno navili cene (lokale so jim dali zato, ker so obljubljali poceni obroke), da mnogi zaradi »varčevanja« preskočijo petkovo predavanje in podaljšajo vikend. Sicer pa poglejmo, kakšne so razlike v cenah prehrane na posameznih fakultetah.

Študentske okrepčevalnice

Akademija za likovno umetnost na Erjavčevi 23 bi morala 1.12. odpreti klub ALU, ki naj bi bil odprt od 8. do 18. ure. Vendar pa prostori še niso popolnoma opremljeni, zato so otvoritev preložili za nedoločen čas. 66 m prostora skupaj s kuhinjo bodo dali v najem privatniku predvsem zaradi potreb študentov, ki imajo predavanja od jutra do večera. Cene bodo, kot so obljubili, ekonomske, za začetek pa bodo podeljevali tople malice.

Študentje Veterinarske fakultete se lahko okrepčajo v menzi dijaškega doma na Gerbičevi 51/A, kjer dnevno razdelijo 2000 kosil. Zajtrk, ki je od 6.00 do 7.30, stane 65 tolarjev, medtem ko je treba za kosilo, ki je od 11.30 do 13.00 ter od 13.30 do 16.00, odšteti 100 tolarjev. Večerja je od 18.30 do 21.00 in stane 90 tolarjev. Študentje lahko vzamejo tudi kompletno dijaško abonenco - 5190 tolarjev, v katero so vključeni celotni obroki za cel mesec. V primeru, če študent hrano odjavi, pa mora dnevno plačati 100 tolarjev. Šef menze nam je zaupal, da pripomb na kvaliteto obrokov s strani študentov še ni slišal. Cene prehrane zvišujejo na podlagi cen nabavnega materiala, za zdaj jih pred podražitvami rešuje dejstvo, da imajo na zalogi še precej prehranskih izdelkov. Navkljub temu pa bodo po Novem letu cene obrokov zvišali od 15 do 20 odstotkov.

Privatnik na Fakulteti za telesno kulturo, Erjavčeva 23, v bifeju Hot-ham, ki je odprt od 7. do 15. ure, ne plačuje najemnine, zato pa mora študentom ponuditi nizke

cene toplih obrokov. Cene so zdaj precej gibljive, tople malice in kosila stanejo od 80 do 100 tolarjev.

Centralna menza v Kliničnem centru je zbirališče študentov Medicinske fakultete, kjer staneta zajtrk (od 6.30 do 8.00) in malica (od 9.30 do 11.30) od 80 do 100 tolarjev. Lansko leto so študentje tople obroke lahko kupovali le z boni, letos pa je dostop do njih prost.

Na Kardeljevi ploščadi 17 lahko študentje Ekonomske fakultete v menzi, odprti od 7.30 do 14.00, kupijo malice za 90, enolončnice za 55 ter dve vrsti kosil za 105 tolarjev. V menzi so nam povedali, da se študentje pritožujejo le ob zvišanju cen obrokov, medtem ko so precej bolj pogoste pritožbe pedagoških delavcev in drugih uslužbencev fakultete.

V Ljudski kuhinji v Strelški ulici 12 se običajno okrepčajo študentje Višje šole za socialne delavce. Topli obroki so na voljo od 8. do 14. ure, izbirajo pa lahko med tremi vrstami kosil, ki stanejo 100,95 in 82 tolarjev. Prav tako so različne cene malic - enolončnica stane 33, pasulj pa 36 tolarjev. Šef kuhinje je dejal, da cene obrokov zvišajo takrat, ko se podražita meso in elektrika. V primerjavi s prejšnjimi leti, ko so cene zvišali približno enkrat letno, jih zadnje čase podražijo skoraj vsak mesec.

Lastnik študentske menze na Strojni fakulteti, ki je odprta od 8. do 14.30, je gostinsko podjetje Moste. Študentje lahko dobijo kosilo za 100 tolarjev in dve vrsti malic za 80 in 40 tolarjev. Pritožb, kot so poudarili, na ceno obrokov za zdaj ni, poskušajo pa ustreči tako

študentom, ki denar imajo in tistim, ki so finančno »slabše podkovani«.

Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo na Jamovi 2 ima bife, ki je že dve leti v privatnih rokah, odprt od 6.30 do 14.00. Študentje lahko kupijo kosilo za 80 tolarjev, cena malice in zajtrka pa je od 40 do 60 tolarjev. »Cene prehrane spremenimo približno trikrat mesečno,« je dejal šef bifeja in dodal, da so za zdaj nespremenjene že mesec dni.

Inter Europe je od 1.10 letos lastnik restavracije na Pedagoški fakulteti, Kardeljeva ploščad 16. Okrepčevalnica je odprta od 7. do 17. ure, izbiramo pa lahko med dvema vrstama malice po 65 in 70 tolarjev. Prav tako imajo v ponudbi štiri vrste pizz, katerih cena se giblje med 70 in 80 tolarji. Kosilo stane 85 tolarjev, ocvrti sir s tatarsko omako 60 ter dunajski zrezek s francosko solato 70 tolarjev. Zanimiva je izjava uslužbenke na fakulteti, da »slabih komentarjev« o kvaliteti in višini cen prehrane za zdaj še ni bilo.

Okrepčevalnico Fer na Fakulteti za elektrotehniko in računalništvo, Tržaška ulica 2, je pred dvema mesecema vzela v najem Alpe Adria. Menza je odprta od 7. do 15. ure, cena obrokov je naslednja: topla malica stane 65, za kosilo pa je treba odšteti 95 tolarjev. Lastnik okrepčevalnice je s fakulteto sklenil sporazum, da lahko zviša cene takrat, ko se nujno potrebne prehranske surovine (meso in mlečni izdelki) podražijo za 20 odstotkov.

Lastnik Okrepčevalnice na Biotehniški fakulteti, Jamnikarjeva 101, odprti od 7. do 15. ure, je Agrobar. Izbira je takšna: tri vrste malic in kosil, cena pa je za vse tople obroke enaka - 95 tolarjev. V

Okrepčevalnici so posebej poudarili, da njihovo ceno zvišajo le takrat, ko je »mera polna« in nimajo drugega izhoda.

Študentje Fakultete za družbene vede na Kardeljevi plòščadi 5 najraje zahajajo v bife Pinki, ki je že dve leti v lasti Milana Badovinca. Odprt je od 7.30 do 15.00, pizzo pa lahko kupimo za 110, malico za 90 in kosilo za 120 tolarjev. Cene obrokov pa vsekakor niso realen odraz stanja, saj imajo menze, ki ponudijo večje količine hrane, tudi dražje cene, je še dodal lastnik bifeja.

Študentje v Rožni dolini se lahko okrepčajo v Bifeju na Cesti 27. aprila, ki je odprt od 8. do 23. ure. Cena pizz se giblje od 75 do 90 tolarjev, kosilo, ki se ga lahko dobi za bone, pa stane 88 tolarjev. Študentje lahko prav tako dobijo ocvrti sir in dunajski zrezek za 100 tolarjev.

potrebnih denarcev. Možnosti imajo seveda več, kot najhitrejši in najpogostejši način za zaslužek pa je delo preko študentskega servisa.

Na Kardeljevi ulici 17 v Ljubljani pod vodstvom Mitje Vilerja že štiri mesece deluje nov študentski servis, ki je odprt od 8.30 do 14.00. Študentska organizacija je prostore, v katerih so bila prej skladišča za premog, najela za 10 let, mesečna najemnina pa znaša 34.000 tolarjev.

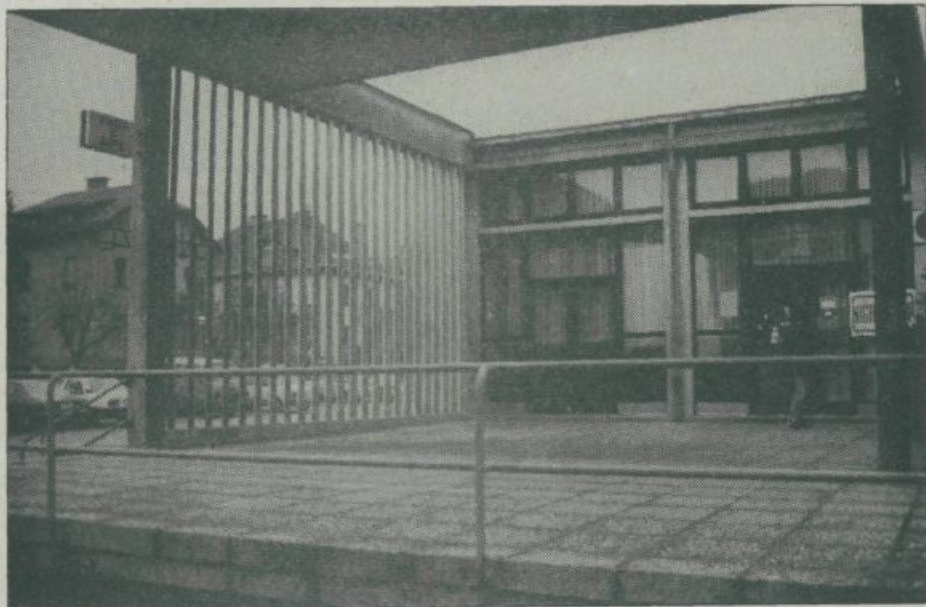
Vodja servisa je že na začetku poudaril, da skušajo s sodelavci na pravilen način pristopiti k reševanju študentske problematike, ki se je zadnje čase strahovito zaostila. S problemi študentov se za zdaj ukvarjajo na štirih področjih: na področju dela, zagotavljanja eksistence; bivanja; študija in stroke ter na področju prezen-

dobi od 60 do 150 tolarjev na uro. V proizvodnji se da zaslužiti od 50 do 100 tolarjev na uro, precej dobro pa je plačano tudi poučevanje plesov in raznih športov - od 250 do 300 tolarjev. Z intelektualnimi storitvami, kot so prevodi, učenje in inštrukcije, pa se lahko zasluži od 270 do 380 tolarjev. Delo v pisarni je plačano od 60 do 150, delo na računalniku (vnašanje podatkov in programiranje) pa od 80 do 200 tolarjev. Prevozi so plačani od 80 do 100, za strežbo pa se lahko dobi od 60 do 90 tolarjev na uro. Od 80 do 150 tolarjev dobijo hostese, delo z otroci pa »stane« od 60 do 80 tolarjev. Za razne montaže s področja elektronike dobi študent od 60 do 100 tolarjev.

Edino delo, ki ostaja neizkoriščeno in kjer je za zdaj interes manjši od ponudbe, je akviziterstvo, je poudaril Mitja Viler. Zelo težko je najti tudi delo za študente Medicinske fakultete, zato bodo za njih poskušali organizirati varstvo starejših oseb, ki bo plačano od 60 do 70 tolarjev na uro. Čakalna doba za delo je različna - od enega tedna do nekaj mesecev. V študentskem centru bi predvsem želeli, kot je dejal Mitja Viler, čim več študentov usposobiti za njihov bodoči poklic ter jih spoznati s čim večjim številom delodajalcev, kajti tako bodo vsekakor lažje našli zaposlitev po končani fakulteti.

Postopek za pridobitev dela je zelo enostaven; študent mora na servis prinesiti dve sliki in potrdilo o šolanju, izpolniti formular, v katerem navede delo, ki bi ga želel opravljati. Kasneje ga vodijo v računalniški evidenci in ko najdejo delo, primerno njegovim kvalifikacijam, ga pokličejo. Eden od projektov, s katerim se ukvarjajo, je zagotoviti tudi čim boljše pogoje bivanja za študente. Po njihovih raziskavah se v študentskih domovih »šverca« približno od 3500 do 4000 študentov, tisti, ki živijo v privatnih sobah, pa plačujejo izredno drago najemnino - od 200 do 400 DEM mesečno. Po drugi strani pa v Ljubljani živi okrog 5000 ljudi v velikih stanovanjih, ki bi zaradi ekonomske stiske radi oddali del stanovanja v najem študentom. Vendar se bojijo, da bodo študente po končani najemniški pogodbi težko izselili. Jasno je tudi, kot je dejal Mitja Viler, da bi se z večjim fondom stanovanj za študente cena le-teh drastično znižala, kar je v končni fazi glavni cilj novega študentskega servisa.

Domen Rant

V študentskem naselju v Rožni dolini že vrsto let deluje tudi pralnica, odprta od 7. do 14. ure. V njej lahko vsakih 14 dni operemo kompletno posteljnino - rjuho, prevleko in odejo. Fantje iz afriških držav pa si v pralnici operejo tudi osebno perilo. Za zlikano in oprano srjaco je treba odšteti 25, za kavbojke 45 in za nogavice 5 tolarjev.

Svojih menz in okrepčevalnic za zdaj nimajo Filozofska, Pravna in Lesarska fakulteta ter Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo ter Akademija za glasbo, radio in TV.

Nov študentski servis

Mnogi študentje v pomanjkanju osnovnih sredstev za življenje mrzlično iščejo načine, kako najhitreje priti do

tacije svojega dela in dosežkov na različnih področjih. Prednost novega načina dela, ki ga prakticira študentski servis, je v tem, da lahko priskrbijo delo študentom vseh fakultet in različnih starosti - od brucov pa do absolventov. Zanimanje za delo je 10 krat do 15 krat večje kot v starem študentskem servisu. Eden od osnovnih razlogov za takšen naval je izpad del s področja turizma, ki so bila prejšnja leta najbolj iskana.

Cenik del je različen - od najtežjih fizičnih del do najbolj zahtevnih intelektualnih storitev. Tako dobi študent za najtežja fizična dela, kot so pospravljanje kurjave in selitve, od 150 do 200 tolarjev na uro. Od 60 do 120 tolarjev na uro dobi za čiščenje; za prodajanje, kjer je plačan po učinku, pa

Marko Kušar ne
bo več
predsednik
studentske vlade.
Ustanavlja tajno
društvo
Karantancev!

TRIBUNA FOTO LABOR

Vojna dopisnica iz
Istre, Duša
Damjanič, je v
Sloveniji pustila
hčerko Miljano
Pavšič, za katero
letajo vsi novinarji
Mladine.

Založnik
Dušan Cunjak
koplje grob
ministru
Capudru.
Amen!

Ker Ljerke ni bilo
na novinarskih
dnevih, je dobila
sindikalni opomin:
dva dni se ne bo
smela pogovarjati s
Kučanom.

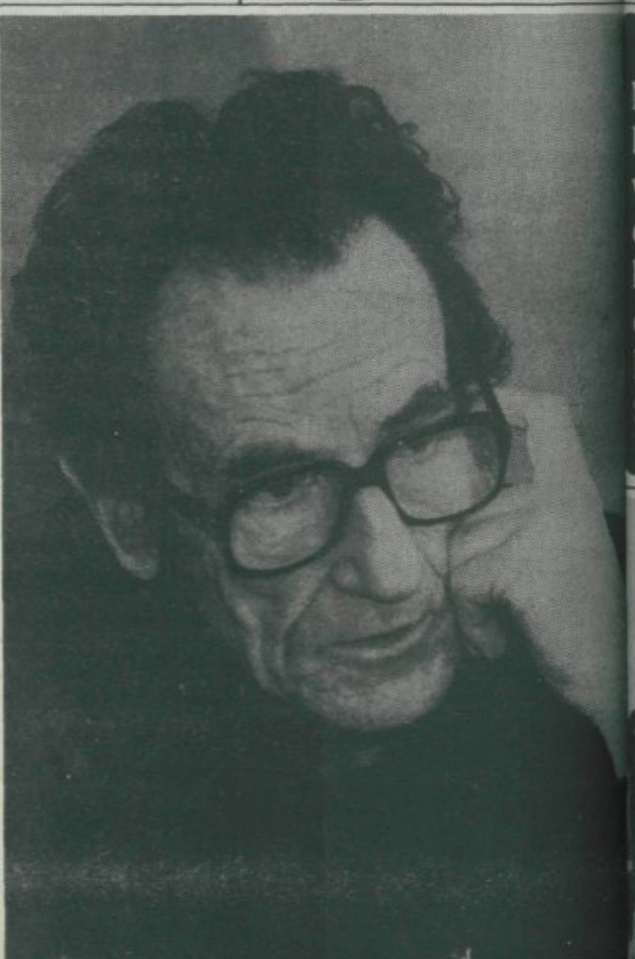
Janša rešuje Paikovega
brata pred samomom, ko je
zvedel, da je Inos razpadel.

Tajna loža
Slovenskih
krščanskih
demokratov.

Ker so Janezu Jerovšku dnevi na
TV šteti, je sinu Andreju, ki se
ukvarja z računalniki, odstopil
opremljanje TV. O ceni vsi molčijo.

Peter Božič
vsak dan v
Petričku
nagovarja
Srbe, naj
gredo
pretepst
največjega
sovražnika.
Capuder
jim namreč
noče dati
denarja za
njihovo
društvo.

Nekoč mladi
David Tasić bo
vzel srbsko
državljanstvo,
ker je bil njegov
ded Hristofor
lastnik polovice
Smedereva.

Mlada
Kačarjeva je
najsajši trn v
peti dr. Rusa.
Zaradi nje še
dandanes ni
rektor
Univerze.

Direktorica Študentskega centra
ga. Preželj napoveduje svoj odstop.
Delavci ŠC se lahko potolažijo, saj
bo odstopila 1. aprila.

Študentska vlada - kdo je (ni) kdaj?

VLADA JE PADLA!

NAJ ŽIVE MINISTRI!

Stara študentska vlada.

Foto: Tomi Drozg

Zgodilo se je, kar se pač je moralo zgoditi. Uhojena posadka študentskih politikov novega kova, na čelu z Matjažem Tavčarjem, bivšim ministrom za izobraževanje in kandidatom za predsednika Študentske vlade ŠOU, je dokaj gladko izgubila v volilnem boju s političnimi »anonimneži« Tomaža Erzarja. Zagotovo je tehcnico na njihovo stran prevesilo dejstvo, da doslej niso delali napak, kar pa niti ni presenetljivo, saj so povečini politični začetniki z malo izkušnjami, a ogromno volje. Če je to dovolj, bomo lahko ocenili sicer šele čez čas, priznati pa je treba, da je bila tudi Kušarjeva ekipa na začetku svojega mandata dokaj neboljerna in je zato napravila marsikatero napako, ki jo je bilo mogoče kasneje le težko popraviti.

nepremostljiva heterogenost in tudi nezainteresiranost največjega dela študirajoče mladine. Prav zato se je večkrat zgodilo, da so vladni funkcionarji z lahkoto instrumentalizirali parlament, ki je včasih bolj spominjal na skupino naključno izbranih voznikov avtobusa, vozečih se po avtocesti, ne glede na želje potnikov s svoje fakultete. Toda takšna je pač politika. Dama dvomljive vrednosti, ki bolj ceni zvitost stekle lisice kot preudarnost in pridnost marljive mravlje...

Študentski servis - zlata jama

Z amandmajem k zakonu o dohodnini je bil vsaj delno rešen problem študentskega servisa kot najpomembnejšega vira sredstev za

Stari vladi moramo vsekakor izreči priznanje za ogromen trud, ki ga je vložila pri redefiniranju položaja nekdanje UK ZSMS. Novim ministrom bo zato lažje, saj bodo imeli manj dela z urejanjem formalnih in več časa za ukvarjanje z vsebinskimi vprašanji, ki tarejo študente. Poleg tega je bila verjetno to edina vlada, katere člani so v roku (vsi!) opravili svoje študijske obveznosti. Ali so bili »rdeči« ali »črni«, pri vsem skupaj niti ni važno.

Če lahko staro vlado pohvalimo za enajstmesečno uspešno delo, pa ne moremo razumeti njenega početja v zadnjem mesecu, ko je (ne)hoteno razprodajala ugled in medijski prostor, ki si ju je s težavo priborila. Zavestno ravnanje v korist lastne škode (afera Janez Drnovšek), reja morskih prašičkov, pompozne tiskovne konference (v slogu prehlajenega ministra Kacina...), pa čeprav iz mladostne objestnosti ali neugnanosti, pač ne sodi v tako resno organizacijo, kakršna ŠOU je oziroma bi vsaj morala biti.

Študentska vlada je bila kot izvršilno telo ŠOU v Ljubljani us-

tanovljena 27. novembra 1990. Marko Kušar (predsednik), Matjaž Tavčar (minister za izobraževanje), Miran Gombač (minister za proračun), Gorazd Jančar (zunanj minister), Andrej Kobe (športni minister), Jože Možina (kulturni minister), Simon Krek (minister za informiranje, zamenjal ga je Peter Knego), Petra Globočnik (do odstopa ministrica za socialo) so bili poleg direktorja in dolgoletne vseprisotne sive eminence študentskega (političnega) zakulisja Toneta Bricmana gonilna sila vsega, kar se je dogajalo v »hiši strahov« na Kersnikovi 4 in okrog nje.

Glede na katastrofalno zatečeno stanje (predvsem po organizacijski plati) lahko rečemo, da je bilo v preteklem letu storjeno precej. Študentski vladi in ŠOU sicer ni popolnoma uspelo doseči »vzvišenega« cilja, ki so si ga zastavili; to je prilagoditev organizacije izključno študentskim interesom, saj se je nemalokrat pokazala

delovanje ŠOU. Če bo v skupščini marca naslednje leto res prišlo do »legalizacije« delovanja ŠOU kot skupnosti študentov, kot je obljubil bivši predsednik študentske vlade Marko Kušar, bomo lahko rekli, da so se »odstreljeni mladeniči« vsaj na tem (najpomembnejšem) področju izkazali kot izkušeni, spretni in daljnovidni politični barantači.

Kušarjeva vlada je v času svojega mandata storila še en korak, po katerem jo bodo spominjali vsi tisti, ki imajo karkoli opraviti z organiziranostjo ljubljanskih študentov. Znebili so se Toneta Bricmana, ki je z ekvilibristično spretnostjo krmaril ladjo tako v »svinčenih« kot v »pomladnih« časih. Ne glede na njegove neprecenljive zasluge za razvoj, razmah in krepitev političnega vpliva ŠOU-a je razumljivo, da Bricman ni nič drugačen od ostalih. Konec koncev je tudi Peterle najprej sam sebi brado ustvaril... Pa pustimo kuloarske govorce in pranje umazanega perila...

Upajmo le, da predvidena menjava ni kozmetične narave ali celo poteza v imenu »višjih« (to je osebnih) interesov.

Povezava z mariborskimi študenti je zaživela. Če se bo iz tega res razvila republiška študentska organizacija (ne samo na papirju!), bo to pomenilo okrepitev študentskega političnega vpliva in večje možnosti za uresničitev načrtov slovenskega študentovstva. Vse to pa je praktično nemogoče, dokler so mariborski študentje (bolje rečeno, njihovi predstavniki) na različnih bregovih iste reke.

Zdrava in gnila jabolka

Dejavnost ŠOU-a je izredno razvejana, kar je prednost, hkrati pa tudi ovira za uspešno delovanje. ŠOU delno financira RS, pomaga študentskim kulturnim društvom, študentskim mednarodnim organizacijam za izmenjavo praks in mednarodnim strokovnim združenjem (KOMISP), pod njegovim okriljem deluje K4, revija Tribuna, Časopis za kritiko znanosti, knjižna

zbirka KRT... Skratka, ŠOU se ukvarja z dejavnostmi, ki jih izvajajo:

- študentje, ne glede na to, ali so namenjene študentom
- profesionalci in so namenjene študentom
- profesionalci ali študentje z namenom pridobivati dobiček.

Poleg rednih dejavnosti so proračunska sredstva po novem odprta tudi za občasne projekte (t.i. projektne delavnice), o čemer odloča študentski parlament. Letos je bila organizirana tudi študentska pravna pomoč, ki nudi

Gorazd Jančar - delal je dobro.

brezplačne pravne nasvete študentom, ustanavlja se Expert Jr. d.o.o., ki se ukvarja s posredovanjem intelektualnih storitev študentov, v pripravi je nova turistična agencija (najverjetneje bo soustanovitelj popotniško društvo Erazem), organizirana je denarna pomoč študentom...

Na tem področju je bilo torej veliko postorjenega, nove (stare) naloge pa seveda čakajo svežih moči.

Prosveta, to naša bo osveta

Matjaž Tavčar, študentski minister za izobraževanje, je svoje delo opravil zelo dobro. Na žalost pa je vodstvo Univerze največkrat delovalo z nasprotnega brega, tako da se je le redko primerilo, da so študentje in vodstvo skupaj nastopili proti vladi ali komu drugemu. Zato je bilo večkrat treba delovati z metodo direktnega pritiska na najodgovornejše veljake slovenskega šolstva, kar je Tavčarju izredno dobro uspevalo. S prihodom dr. Franca Lazarinija na mesto predsednika Univerzitetnega sveta so se odprle nove

možnosti za sodelovanje s Študentsko organizacijo, kar velja v prihodnosti izkoristiti in zagotoviti. Zapletlo se je z imenovanjem in volitvami rektorja Univerze v Ljubljani, kjer je tudi ŠOU pritaknila svoj pregreti lonček.

Osnutek zakona o visokem šolstvu se piše že tretje leto. Študentski politiki so bili na tem področju zelo dejavni in so se z ministrom Vencljem dogovorili, da bo novi zakon natančno določal tudi vprašanja ocenjevanja in preverjanja znanja, način in pogoje vpisa na univerzo, opredelil naj bi se do šolnine in zagotovil soodločanje študentov pri vprašanjih, ki so zanje življenjskega pomena. V prihodnje je treba takoj izdelati teze, ki bodo obravnavane v skupščini, kjer bi lahko študentje z »lobbiranjem« dosegli uresničitev svojih interesov, podobno kot pri Zakonu o dohodnini in Zakonu o vojaški dolžnosti.

Izvedena je bila anketa o univerzitetnih učiteljih, žal le na Medicinski fakulteti, saj obstaja velik odpor proti takemu ocenjevanju z učiteljske strani. Treba je zagotoviti sistemsko anketiranje, ki bi ga izvajale strokovne službe Univerze (Center za razvoj Univerze), kar bi bilo hkrati del dokumentacije, predložene za habilitacijo v višji akademski naslov.

Omeniti je treba še delovanje Zveze dijakov Slovenije, ki ga financiral ŠOU.

Študent naj ne bo berač

Najpomembnejša naloga resorja za socialo je bila skrb za usklajevanje višine štipendij. Že na začetku mandata (decembra 1990) je bilo z odločno akcijo in pogajanji doseženo zvišanje štipendij za 15 odstotkov. Sistemsko je ta problem rešil pravilnik o štipendiranju, ki pa zaradi nezavidljive gospodarske situacije v Sloveniji ni mogel biti tak, kot bi si študentje želeli. Zato pa je bil septembra letos dosežen še en uspeh, ko so se štipendije zvišale za 30 odstotkov.

Še enkrat je treba poudariti že omenjeni amandma k Zakonu o dohodnini, določene premike pa je zaznati tudi na področju zdravstvenega varstva študentov, bivanja in odnosov v študentskem

centru ter pri reševanju kritičnih socialnih problemov, ki so sicer res zelo pereči, a je zanje v večji meri kot ŠOU pristojen slovenski parlament.

Informacija je orožje

Slovensko založništvo in časnikarstvo sta v hudi krizi. Zato bi bilo nerealno pričakovati, da bi bili ČKZ, KRT in Tribuna izjeme. Vsekakor pa je informiranje o delu ŠOU-a pomemben element njene prezentacije, »feedback« pa eno od meril ocenjevanja uspešnosti njenega dela. Čeprav je bilo delo na tem področju prej stihijsko kot kontinuirano (glede na to da minister Simon Krek svojih nalog ni opravljal od februarja), je

Foto: Tomi Drozg

Tone Bricman - preživel je »rdeče« in »črne« čase.

bil s prihodom Petra Knega storjen korak naprej. Resneje smo zastavili projekt »Tribuna 23.000« (revija naj bi vsak študent dobival zastonj, povečanje naklade bi privabilo oglaševalce in finančni učinek bi bil boljši), kar bi seveda pomenilo tudi vsebinsko preoblikovanje in poudarek na obveščanju o delu ŠOU in informacijah, ki so tesneje povezane s študentsko problematiko.

Z mrtve točke se je premaknila tudi ideja o študentski založbi (v bistvu gre za združitev vseh edicij), za katero naj bi skrbel profesionalac - manager. To delo od 1. decembra opravlja Jože Urh in kmalu lahko pričakujemo rezultate.

Uspešno pa lahko ocenimo

sodelovanje z »neštudentskimi« mediji (Studio Ljubljana, Kanal A, Delo, Neodvisni Dnevnik...).

Slovenski študenti mednarodno priznani

Uvedba mednarodnega resorja v študentski vladi je bila zadetek v polno. Najpomembnejši dosežek, to je polnopravno sprejetje Slovenije v ESIB, najvplivnejšo mednarodno študentsko organizacijo, je dokaz, da je minister Gorazd Jančar skupaj s svojimi sodelavci uspešno delal. Slovenski študentje so prisotni tudi v drugih mednarodnih organizacijah kot sta Student Forum (zanimivo, da smo tam Slovenci edini od Vzhodno- in Jugovropcev) in International Union of Students (zanimiv je predvsem zato, ker prodaja mednarodne študentske turistične izkaznice).

Preko AIESEC-a se je ŠOU prerinil celo v OZN in v težkih časih za Slovenijo delil Kučanovo pismo De Cuellarju in ostalim kar osebno. Nadaljevanje stikov je za ŠOU predrago, tako da vezi, ki jih navezala Študentska organizacija, krepi Gospodarska zbornica Slovenije, po svojih močeh pa tudi AIESEC.

V okviru mednarodne dejavnosti je treba omeniti še sodelovanje z nekaterimi zanimivimi univerzami (Lund, South Carolina...), delovanje v prostoru Alpe-Jadran, ohranitev stikov z bivšo Jugoslavijo, ustanovitev študentske sekcije Svetovnega slovenskega kongresa, informiranje študentskega sveta o študentski Sloveniji in obratno...

Kot naloga za prihodnje pa ostaja zagotovitev prostorskih, tehničnih, kadrovskih in pravnih pogojev za mednarodno pisarno ŠOU, kar bo povečalo učinkovitost in omogočilo kontinuiteto dela na tem področju.

Kultura ne umira

Kultura je najbolj razvejana dejavnost znotraj ŠOU. Ta organizacija povezuje različna društva in interesne dejavnosti, kjer se kot ustvarjalci, prenašalci ali uporabniki kulturnih dobrin pojavljajo predvsem študentje.

Poleg študentskih kulturnih društev (APZ Tone Tomšič, PAZ Vinko Vodopivec, Akademski alpinistični odsek, smučarski klub Akademik), s katerimi je sodelovanje kar uspešno. Slabo je ravit tekmovalni sistem v okviru Unvierze, razširitev le-tega pa ostaja na ramenih novega študentskega ministra. Univerzitetni šport se je uveljavil tudi v mednarodni areni, na številnih tekmovanjih v tujini so se naši tekmovalci dobro odrezali, o tem, kdo bo na teh prireditvah zastopal slovenske študente, pa naj bi v bodoče odločala Zveza študentov Slovenije.

delovanje, so bili v letošnjem letu sofinancirani še trije gledališki projekti (predstavi Recht ter Romeo in Julija gledališča Glej in predstava The Bible v izvedbi študentov anglistike s FF), organizirana je bila uspela literarna delavnica, najpomembnejša prireditve pa so bili vsekakor Študentski kulturni dnevi, ki so bili preveč megalomansko zastavljeni, a dobro izpeljani, za kar gre zasluga ministru Jožetu Možini in njegovim sodelavcem.

V naslednjem letu naj bi se okrepilo sodelovanje z zamejci in sosednjimi univerzami, v vsem blišču naj bi zasijal nekdanji center ljubljanske alternative K4, del kulturnega programa pa naj bi se odvijal tudi v študentskem naselju.

Šport na novih temeljih

Postavljene so bile nove osnove za organiziranost študentskega športa. Redna športna vzgoja na fakultetah je namreč premalo (vprašljiva je tudi njena kvaliteta), zato je bila pozornost posvečena predvsem športnim interesnim dejavnostim študentov, ki niso najbolje razvite. Zato je pomembna ustanovitev komisije za šport pri Univerzitetnem svetu, ki bo usklajevala športne dejavnosti študentov. Kljub poskusom in podpori pristojnega republiškega ministrstva ni bilo večjega uspeha pri zagotavljanju študentskega popusta na slovenskih smučiščih. Študentsko športno ministrstvo pa je doseglo, da je država priznala ŠOU kot nosilca študentskega športa in s tem potrdila prizadevanja in priznala uspešnost dela ŠOU na tem področju. ŠOU pod svojim okriljem združuje nekaj športnih društev (Akademski alpinistični odsek, smučarski klub Akademik), s katerimi je sodelovanje kar uspešno. Slabo je ravit tekmovalni sistem v okviru Unvierze, razširitev le-tega pa ostaja na ramenih novega študentskega ministra. Univerzitetni šport se je uveljavil tudi v mednarodni areni, na številnih tekmovanjih v tujini so se naši tekmovalci dobro odrezali, o tem, kdo bo na teh prireditvah zastopal slovenske študente, pa naj bi v bodoče odločala Zveza študentov Slovenije.

Zbral, uredil in priredil:

Simon Bizjak

Pogovor: Tomaž Erzar, predsednik
Študentske vlade

NE BOMO RUŠILI!

Tomaž Erzar, študent III. stopnje FF, je že na predstavitvi svojih kandidatov poudaril, da njihova odločitev za kandidaturo izvira iz dejstva, da so v svojem dosedanjem študijskem življenju opazili izredno nezainteresiranost študentske populacije za delo njihove lastne organizacije in da ŠOU postaja sama sebi namen. Njihov cilj je, da se ta samozadostnost odpravi.

TRIBUNA: Zmaga tvoje ekipe je bila dokaj gladka, zato me zanima, kaj boste spremenili v načinu dela, glede na to, da tudi študentskim poslancem delo stare garniture očitno ni bilo preveč všeč?

ERZAR: Ničesar, kar je bilo postorjenega, ne nameravamo rušiti. Nasprotno, poskušali bomo dosežke stare vlade ohraniti in graditi na njihovih izhodiščih, seveda pa bomo njihove načrte in neizpolnjene naloge dopolnili z novimi projekti in programi.

Najpomembnejša naloga nas čaka na zakonodajnem področju, saj moramo študentsko organizacijo postaviti na trdne, pravno priznane temelje. S tem se bo rešila kopica nerešenih problemov, zavedati pa se moramo, da hitrost in izvedba tega postopka nista odvisni samo od nas, ampak predvsem od skupščinskega aparata. Staro vlado moram na tem področju pohvaliti, saj je že pripravila teren za nadaljnje delo. Gre za Zakon o skupnosti študentov, njegovo uresničevanje pa je seveda povezano z drugimi zakonskimi akti, kot je npr. Zakon o visokem šolstvu.

Na področju izobraževanja se bomo morali soočiti s problemom soupravljanja študentov na Univerzi. Verjetno bomo pri tem

uporabili izkušnje prejšnjega ministra za izobraževanje Matjaža Tavčarja pri delu v komisiji za pripravo Zakona o visokem šolstvu.

Zelo pomembno in pereče se nam zdi tudi vprašanje socialnega položaja študentov. Glede na to, da je država odprla svojo pipo s koncesijo pri Zakonu o dohodnini, je težko pričakovati, da nam bodo še naprej izdatneje pomagali. Trudili se bomo, da bi vsaj ohranili število štipendij, verjetno pa bomo del bremena morali prevzeti tudi sami.

TRIBUNA: Kako bi ocenili delovanje prejšnje vlade?

ERZAR: Preučili smo delo stare vlade. To je bila naloga naših resornih ministrov, ki so poiskali šibke točke. Delno je šlo za taktične predvolilne razloge, hkrati pa smo na ta način ugotovili, kaj moramo izboljšati. Naš program pa ne temelji le na napakah drugih, pač pa na lastnem videnju nalog in mesta ŠOU-a v družbi.

TRIBUNA: Mnogi so vam očitali, da nimate zadostnih izkušenj in boste zato potrebovali preveč časa za sez-

VOLITVE

REZULTATI VOLITEV ZA PREDSEDNIKA ŠTUDENTSKE VLADE

Oddanih glasov: 45

Tomaž Erzar - 27

Matjaž Tavčar - 18

Izvoljen je Tomaž Erzar.

REZULTATI GALSOVANJA ZA POSAMEZNE ČLANE VLADE

1. MINISTER ZA PRORAČUN

Jernej RAZBORŠEK, 2. letnik Ekonomske fakultete
ZA 32 PROTI 11 NEVELJAVNIH 0

2. ZUNANJI MINISTER

Stanislav KNEZ, 5. letnik Veterine
ZA 30 PROTI 11 NEVELJAVNIH 2

3. MINISTER ZA INFORMIRANJE

Andraž ZORKO, 3. letnik FDV
ZA 33 PROTI 9 NEVELJAVNIH 1

4. MINISTER ZA IZOBRAŽEVANJE

Iztok MALAČIČ, 2. letnik Ekonomske fakultete
ZA 25 PROTI 17 NEVELJAVNIH 1

5. MINISTER ZA ŠPORT

Martin KONTE, 2. letnik FNT - kemija
ZA 30 PROTI 12 NEVELJAVNIH 1

6. SOCIALNI MINISTER

Igor BRLEK, 3. letnik Filozofske fakultete
ZA 34 PROTI 9 NEVELJAVNIH 0

nanitev z načinom organiziranja in metodami delovanja, tako da bo dejavnost ŠOU-a za nekaj mesecev ohromljena...

ERZAR: Če so imeli naši prednamci težave z direktorjem, seznanjanjem, uvajanjem..., še ne pomeni, da bomo imeli podobne težave tudi mi. Prepričan sem, da se bomo »prijeli« v enem mesecu, seveda pa pričakujemo njihovo pomoč, ki so nam jo večkrat javno in privatno obljubili.

TRIBUNA: Dobili smo novo študentsko vlado, nimamo pa še kulturnega ministra. Kako je s tem?

ERZAR: Na zadnji seji parlamenta sem predlagal šest ministrov, ministrstvo za kulturo pa je ostalo nezasedeno. Vzrok je nepredviden in nenaden odstop naše kandidatke. Nemudoma smo ponovili razpis, na katerega so se odzvali štirje študentje. Izbrali smo Bernardo Strgar, ki je že oddala svoj program in bo predstavljena kot naš kandidat na naslednji seji parlamenta.

Simon Bizjak

Igor Lukšič

2. OHRANJANJE PRIDOBITEV IN USMERITEV V POLITIČNO VZGOJO

(PROCESI OSAMOSVAJANJA IN POVEZOVANJA SO SE UMIRILI)

V letu 1955 so študentje ugotavljali samozadovoljstvo, premajhno ukvarjanje s samoupravo na fakultetah in univerzi, postavljali so zahteve po večji vsoti sredstev, ki naj se nameni univerzi.

III. kongres ZŠJ 1956 je ugotovil, da se je organizacija učvrstila, da je poglobila delo in se zavzel za nadaljevanje prakse samostojnega delovanja in iniciative študentov.

Na letni konferenci študentov komunistov leta 1956 je eden od razpravljalecev ostro kritiziral delo ZŠ in ZK. OO ZK delegirajo študente-člane ZK na skupščine ZŠ in na sestanke po letnikih, ti pa se jih udeležujejo iz nuje. "ZŠ si ne upa napraviti najmanjše stvari, če o tem ne odloči sekretariat ali sekretar partijske celice."⁶⁶

⁶⁶ *Poročilo s letne konferenice UK ZK 1956, Dokumentacija UK ZK*

Po nekaterih podatkih je bilo v ZŠ vključenih le 45% vpisanih študentov, aktivno pa jih je sodelovalo le 2-3%. Na fakultetah so se oblikovali klubi. Na gradbeni fakulteti so preko teh klubov študentje reševali politična in organizacijska vprašanja. Klubi so organizirali strokovne ekskurzije in predavanja in sodelovali pri urejanju učnih načrtov in programov. "Odkljuje jih oblikovanje močnega in intimnega kolektiva, ki postaja središče iskrenih in burnih razpravljanj politične, gospodarske in druge vsebine."⁶⁷

⁶⁷ *Prva tam*

Študentje-deaktivirani oficirji, ki so imeli zelo dober politični posluš, pa niso imeli le zasluga za utrjevanje ZŠ, temveč so veliko prispevali k temu, da se ni razživila globlja idejna razprava. Takšna razprava se je razživila šele leta 1957 ob njihovem odhodu z vodilnih mest ZŠ ob Reviji 57.

V začetku leta 1957 se je oblikoval predlog za zdaj skupnega jugoslovanskega študentskega lista, ki bi izhajal v Beogradu, urejale pa naj bi ga obstoječe redakcije vseh študentskih listov v Jugoslaviji. Ena stran lista naj bi bila tiskana v angleškem jeziku.

Na UK ZK so v obravnavi gibanja članstva v ZK med študenti ugotovili, da dobri člani ZŠ niso hoteli vstopiti v ZK. Sprožili so problem vodstva v ZŠ, saj so v tem letu odšli glavni aktivisti. Zavzeli so se za delovanje članov ZK v ZŠ, kar sicer vpliva na odvisnost ZŠ od ZK, po drugi strani pa je aktivnost članov ZK ustvarjala večjo organizacijsko sposobnost ZŠ, politično usmerjenost in udranost.

Članstvo v ZŠ in ZK se je gibalo takole:

leto vseh	št. čl. ZŠ	št. čl. ZK	
1953 6400	5900	772	(12%)
1954 6000	5450	755	(12,6%)
1955 6800	5600	698	(9,9%)
1956 8200	6000	638	(7,8%)

Ugotovili so, da je deja po stalni ideološki katehndi padla v vodo.

Seminar v Ankaranu je bogato razčlenil dejavnost ZŠ in razpravjal o novih iniciativah, ki so se oblikovale med študenti. Komisija za idejnopolitično delo je med drugim obravnavala problem socialistične idejnosti v kulturi in vprašanje borbe mnenj. Slednje vprašanje je obravnavala tudi komisija za partijsko delo, ki je obravnavala tudi standardno vprašanje lika komunista-študenta. Komisija za mednarodno dejavnost je obravnavala tudi pripravo kadra za delovanje na tem področju. Poleg teh so zasedale še Komisija za družbeno upravljanje univerze, za socialno ekonomsko delovanje študentov, za kulturno delovanje ZŠ in za tisk ter komisija za šport.

Študentje so izvedli anketo o potrebi uvedbe posebnega družbeno-političnega predmeta v študijske programe, v kateri so se večinsko opredelili za takšen predmet, vendar postavili zahtevo, da bo prilagojen posameznim strokam. Ob koncu leta je ZŠ pripravila festival študentskega tiska v Ljubljani ob 10. obletnici izhajanja prvega študentskega lista. Paradoks te prireditve je bil v tem, da je prvi študentski list začel izhajati v letu 1946, leta 1947 pa ni bilo prvega študentskega lista. Koncem leta 1957 so se okrepile zahteve po marksizmu kot osnovi za študij.

Ustanovljena je bila Revija 57, ki je takoj sprožila burno diskusijo v Tribuni in v širših političnih krogih. Razprava je dobila epilog z ukinitvijo revije in izključitvijo nekaterih asistentov, ki so bili njeni glavni protagonisti iz Filozofske fakultete. Kongres LMS je leta 1958 kot temeljno temo obravnaval mesto mladih in samoupravljanju in spomnil na moč marksizma pri vzgoji za samoupravljanje. Glavne aktivnosti ZŠ so bile vezane na spremembo statutov po fakultetah, razpravo ob sprejemanju novega zakona o visokem šolstvu, boj za "sodobno univerzo", sodelovanje na volitvah v državne, univerzitetne in fakultetne organe in na klasično novačenje za delovne akcije. Velik uspeh ZŠ je bil sklep Univerzitetnega sveta, v katerem je zahteval od vseh fakultetnih svetov revizijo študijskih programov za šolsko leto 1958/59.

Študentje so vse ostreje postavljali na dnevni red zahteve po urejanju socialnega položaja študentov, štipendijske politike, stanovanjskega vprašanja in prehranjevanja študentov. Razprave o učnem uspehu, tako značilno za prva obdobja po vojni, se v tem času že umikajo v obrobje. Od množičnih akcij so v ZŠ nadaljevali z organiziranjem delovnih brigad in partizanskih pohodov.

IV. kongres ZŠJ 1958 je v statut vnesel pravico člana, da lahko kritizira vodstvo in posamezne funkcionarje ZŠ, postavil je poudarek na ureditvi socialno-ekonomskih vprašanj študentov in na sodelovanju študentov v reformi univerze. Pojavile so se kritike, da se študentje ločujejo od ostalih delov mladine.

V obdobju 1955 do konca 1958 je ZŠ utrdila svojo avtonomijo, ni pa naredila bistvenih prebojev v osamosvajanju in povezovanju. Oblikovala pa je nekaj nastavkov in vprašanj, ki so nakazovala krizo klasičnega tipa organiziranja. Vse bolj se je začela vpletati v kulturna dogajanja in tematizirala probleme individuacije.

3. KRIZA ZŠJ IN ISKANJE NOVIH ORGANIZACIJSKIH PRINCIPOV

(OKREPITEV NOTRANJE AVTONOMIJE)

V letu 1959 je spoznanje o pasivnosti študentov in o dogodkih v zvezi z Revijo 57 napeljalo UK ZK v ponovno akcijo za okrepitev politične vzgoje.

Po fakultetah so začeli ustanavljati svete letnikov, ki so imeli zelo ozke pristojnosti. Sestavljali so jih predstavniki študentov in učitelji, ki so predavali v določenem letniku. Prevladujoča množična oblika dela so bile svobodne katedre, na katerih so predavali vidni politični delavci, veliko študentov pa je obiskovalo tudi predavanja, ki jih je organiziral Center za marksistično izobraževanje študentov pri UK ZK. Svobodne katedre so uspešno delovale še v naslednjem študijskem letu 1960/61 nato pa so v glavnem zamrle. Uveden je bil predmet uvod v sociologijo, za katerega se je odločila večina stu-

dentov v anketi. ZŠ je že imela težave pri organiziranju mladinskih brigad, ker je pri študentih interes za delovne akcije padel.

V začetku leta 1960 je šla ZŠ v novo reorganizacijo na fakultetah. Uvedla je Fakultetne odbore (FO) ZŠ, ker se je izkazalo, da Univerzitetni odbor (UO) težko sodeluje z vsemi posameznimi združenji. Tako naj bi del pristojnosti UO sedaj v imenu demokratizacije prevzeli FO. Predsednik UO ZŠ je kritiziral združenja, ker so premalo zaostri la odnos študentov do študija in zaradi šibkega sodelovanja pri upravljanju fakultet in univerze. V razpravah o novem zakonu o visokem šolstvu se je pojavila ideja o svetih letnikov in študentski skupnosti.

Leta 1961 so na FNT študentske skupnosti opredelili tudi v pravilniku. Študentske skupnosti so "družbene in pedagoške ustanove" osnovane na podlagi splošnega zakona o šolstvu iz leta 1958 in zakona o visokem šolstvu iz leta 1960. Študentske skupnosti so sestavni del mehanizma družbenega upravljanja na fakulteti in predstavljajo "pomembno sredstvo pri delu za razvijanje iniciative, samostojnosti, zavestne discipline in odgovornosti študentov..." Študentske skupnosti se bore za "krepitev kolektiva, izboljšanje dela, dvig strokovnega nivoja, medsebojno pomoč, za duh zdravega tekmovanja, vzpodbujanja, kritike in samokritike, razvijanje sodelovanja, humanizma in odgovornosti v medsebojnih odnosu naspram učnemu osebuju in odnosu do družbe"⁶⁸. Študentska skupnost naj bi organizirala delo predstavnikov študentov v organih upravljanja fakultete.

⁶⁸ *Pravilnik o delu študentske skupnosti na FNT, arhiv UK ZK, fasc. 18, 1961.*

Organizacijska struktura študentske skupnosti na FNT

LETNIK

Skupnost študentov letnika predsedstvo SŠL svet letnika

ODDELEK

skupnost študentov oddelka predsedstvo SŠO svet oddelka

FAKULTETA

skupnost študentov fakultete predsedstvo SŠF svet fakultete

Študentje so v letniku volili predsedstvo, člani predsedstva pa so bili člani sveta letnika. V predsedstvo oddelka so bili avtomatsko vključeni predsedniki svetov letnikov in predstavniki oddelka v fakultetnem svetu. Predsedstvo SŠF so tvorili predsedniki oddelkov in vsi predstavniki študentov v fakultetni svet.

Sredi leta 1961 je na zasedanju plenuma UK ZKS predsednik UO ZŠ kritiziral odnose med ZK in ZŠ. Najprej je povedal, da se je ZŠ spreminila v organizacijo vodstev in da so člani pasivni. V ZŠ niso bili aktivni niti vsi člani ZK. Po drugi strani pa je bila večina študentov v vodstvih članov ZK. Na volitvah v ZŠ je članstvo v ZK postalo obvezen predpogoj za kandidiranje. Tako se je pri študentih upravičeno oblikovala predstava, da je "ZŠ organizacija Zveze komunistov, saj ostali nimamo nobene besede". Predsednik UO ZŠ je poudaril, da članstvo v ZK ne sme biti osnovni razlog, da nekdo kandidira. Povedal je, da je v letu 1961 v UO ZŠ 90% članov ZK.⁶⁹

⁶⁹ *Arhiv UK ZK, fasc. 17, 1961*

V zaključkih UK ZK ugotavlja, da načelno ni zgrešena takšna vloga članov ZK v ZŠ, vendar je treba odpraviti prakso v nekaterih okolišjih, da člani ZK zasedajo vodilne funkcije, operativne naloge pa opravljajo samo nečlani. Nato navaja zgovoren primer razprave na eni OO ZK o predsedniku ZŠ na fakulteti. Med 84 člani OO ZK niso našli primernega kandidata, ki bi funkcijo tudi sprejel. Potem je nekdo predlagal nekega nekomunista, ki pa je bil zelo aktiven in uspešen študent. OO ZK je predlagatelja obravnavala kot neresnega. UK ZK je odločno naspro-

tovala takšni praksi. Ravno tako je nastopila proti vse bolj uveljavljenemu poročanju predsednikov ZS na sestankih OO ZK o delu ZS in o akcijah, ki jih pripravljajo.

Med sklepi je UK ZK pozvala ZS naj gre v smerlejšje kadriranje nekomunistov v vodstva. Nadalje UK predlaga ZS prehod od staromodnih sestankarskih oblik dela, ki pritegnejo le malo članov, na zanimivejše oblike dela, ki naj bi bile povezane z različnimi zabavami in zanimivimi diskusijami. Zavzela se je za aktiviranje članov ZK tudi pri izvajanju akcij in operativnem delu. ZS je sicer predvsem forumsko sodelovala tudi v razpravah o reformi univerze leta 1961, katere glavna novost je bil stopenjski študij. Studentje so dvostopenjski študij podprli, kasneje pa se je izkazalo, da je praksa odklonila diplomante prve stopnje.

Na seminarju v Ankaranu so študentje temeljito diskusirali o reorganizaciji ZS. "Vse bolj je postalo jasno, da je treba organizacijo postaviti čim bližje študentu posamezniku in osovni skupini letnikov".⁷⁰

⁷⁰ Dokumentacija UK ZK, 1961

Razpravljali so tudi o odnosu ZS in ZK, ki mora biti odnos dveh po značaju različnih organizacij in nikakor ne transmisija. Odgovarjali so na očitek sindikalizma ZS, za katerega so menili, da je plod nesporazuma. ZS mora skrbeti tudi za gmotni položaj študenta, ki neredko pogojuje tudi njegovo pripravljenost za delo v organizaciji in njegovo zavest. Ugotovili so, da so v krizi nekatera ustaljena moralna etična načela. "Staro se ruši in izginja, toda še vedno pušča v ljudeh sledove, novo prihaja in se usede nanje. To pa povzroča konflikt, ki verjetno najbolj prizadeva prav mlado generacijo."⁷¹ S tem so študentje odprli razpravo o klasičnem, množičnem aktivizmu, ki se je intenzivirala do udejanjanja novih oblik v obdobju 1969-72.

⁷¹ *Prav tam*

Študentje so sodelovali tudi v razpavi o novi ustavi. Po podatkih, ki so verjetno pretirani, je so na FNT preučevali osnutek v 22 skupinah, na PF v 15, na FAGG v 10 itd. Razpravam o ustavi so sledile zaostrene diskusije, ki so poskušale podati novo definicijo slovenske stvarnosti.

UK ZK je tudi leta 1963 razpravljala o kadrovske politiki ZS. Študentje člani ZK so dobili nalogo, da kot posamezniki uveljavljajo pravilne principe kadrovske politike v ZS, kriterije za kandidata, ne pa kandidatov samih. Poleg tega naj bi se zavzemali za hitro rotacijo funkcionarjev, da le ti ne bi strokovno preveč zaostali.

Zaradi nezadovoljstva s stopenjskim študijem so študentje Ekonomske fakultete organizirali razpravo o reformi in socialnem položaju študentov. UO je razpravo ignoriral, zato mu je FO EF poslal pismo, v katerem opozarja na pomemben premik FO EF od klasičnih dejavnosti: organiziranje brigad, športnih tekmovanj in zabav na probleme študentov.

Leta 1963 in 1964 so tekale številne razprave o vlogi inteligence v socialistični družbi, ki so se začele na FF in nadaljevale na EF. Nastopala so uredništva slovenskih revij, med drugim uredništvo Perspektiv, ki je odprlo mnoga vprašanja univerze in študentov. Prav uredništvo Perspektiv si je med študenti pridobilo simpatije in podporo Tribune. Razprave so bile množično obiskane. Po ukinitvi Perspektiv, je v konfliktu z UO ZS odstopilo uredništvo Tribune.

Kritika ZS se je močno utrdila. Prevladalo je mnenje, da je ZS preozka organizacija, zato ne more pritegniti študentov. Najostrejšje kritike so letele na UO s strani FO Ekonomske fakultete, ki je UO očital lenobnost in kršitev avtonomnosti FO, ker je kaznoval člane ZS na Ekonomski fakulteti. Po statutu je bilo to v pristojnosti FO. Kritizirali so tudi mlachnost UO ob akciji FO za ustrežnejšo kadrovske in štipendijsko politiko. Študentje Ekonomske fakultete so organizirali nekaj okroglih miz, ki so v javnosti naletele na širok odmev, sprožile pa so tudi plaz političnih

diskvalifikacij organizatorjev. Podprli so novo usmeritev Tribune in izrazili nasprotovanje administrativni ukinitvi Perspektiv, ker je bil to po njihovem prepričanju udarec demokratični klimi.

Številne kritike na odtujenost vodstev ZS od študentov, je napeljala UO, da je ustanovil posebno komisijo za oblikovne drugačnega koncepta delovanja organizacije. S temo demokratizacije ZS se je ukvarjal tudi seminar v Ankaranu, v jeseni pa plenum UO ZS. Na obeh srečanjih so izpostavili težnjo študentov po demokratizaciji in večji angažiranosti, po redefiniciji pojmov vodenje, odločanje, upravljanje, vzgoja v vodenju sebe, samoodločanje, samovzgoja. Zavzeli so se za več pristojnosti študentov in zmanjšanje pristojnosti vodstev. Kritizirali so pretirano previdnost vodstva in zaletavost članstva. Pojavila so se tudi mnenja, da program ZMJ ni primeren za ZS. Študentje so se zavzeli za takšne odnose v ZS, da bodo odpadli razlogi za sproščanje pobud izven in proti ZS. Razprave o kadrih naj bi vodili na javnih tribunah. Vloga ZS je bila tudi v tem, da pomaga shoditi novim študentskim (morebitnim) organizacijam, ki bodo v začetku delovale pod njenim okriljem, s pomočjo ZS pa naj bi se čim prej osamosvojile.

Novembra so o novem konceptu razpravljali na skupščini ZS. Predsednik UO je ugotovil, da je ZS neaktivna, da ima nezadosten kontakt z dogajanjem izven univerze in da obstaja odmaknjenost vodstev od članstva. Za reševanje teh problemov je predlagal štiri naloge:

1. opredeliti mesto in vlogo ZS, vsebino dela in njeno relacijo do samoupravnih organov,
2. ZS je treba vključiti v splošna družbena in politična dogajanja,
3. izpeljati demokracizacijo, decentralizacijo in pomasovljenje notranjega življenja v ZS,
4. prilagoditi stare strukture študentskim potrebam in se lotiti spremembe statutov fakultet.

V utemeljevanju in razgrinjanju teh nalog je izpostavil samostojnost ZS, odgovornost in zamenljivost vodstev, potrebo po vključitvi v delo samoupravnih organov in javnosti dela, krepitev interesnih dejavnosti in ustanavljanje novih združenj. Izpostavil je vlogo Tribune, kot mesta komunikacije z zunaj univerzitetnim prostorom. Glede tretje točke se je zavzel za omejitve zaprtih sestankov in za vključitev vseh študentov v sodelovanje v ZS. Opozoril je na reorganizacijo leta 1961, ko naj bi UO izgubil direktivno vlogo v odnosu do združenj po fakultetah. Pojavil pa se je problem, ker FO niso našli stika s članstvom in so lebdeli med UO in članstvom. Rešitev je v zborih študentov, ki morajo postati jedro dejavnosti ZS. Za nove volitve UO je predlagal, naj vsak FO predlaga po tri kandidate, da bo možno na skupščini opraviti selekcijo in tako oblikovati dobro vodstvo. ZK in ZS po fakultetah je pozval, da se maksimalno angažirajo in predlagajo študente, ki uživajo zaupanje večine kolegov.

Delo ZS naj bi popestrili s tem, da bi uvedli poleg volilne in programske skupščine še problemske skupščine in uveljavili pravico, da 15% članov ZS lahko samoiniciativno skliče skupščino oziroma zahteva od vodstva, da jo skliče. Predsednik se je zavzel za vpliv ZS na Tribunalu in za preprečitev vmešavanja v njeno uredniško politiko s strani predsedstva ali zunanjih organov.

Študentje so razpravljali tudi o študiju kot družbeno potrebnem delu.

ZS so kritizirali tudi na sestankih UK ZKS. Ugotovljeno je bilo, da se je problem odtujenosti vodstev od članstva prvič pojavil v letu 1959/60. Tedaj se je vodstvo ZS sklicevalo na številna društva, klube in združenja, kjer je resnično delovalo veliko študentov. Vendar je organizacija zapostavljala družbeno politično delo. Pojavili so se problemi, ki niso bili preseženi vse do leta 1964. Člani niso bili niti informirani o de-

lu vodstva, vodstvo pa dejansko ni bilo odgovorno nikomur. Čarobna formula, ki naj bi rešila problem odtujenosti, so voditelji ZS, sicer tudi člani ZK, videli v pomasovljenju dela v novih oblikah: zbori študentov, izredne skupščine, simpoziji itd. Kot objektivno oviro vsem prizadevanjem po široki aktivizaciji študentov pa so prepoznali preobremenjenost s študijem. Študent je postal stroj za polaganje izpitov.

Nato je bilo na UK ZK zastavljeno vprašanje o odnosu ZS do študentske skupnosti kot oblike organiziranosti študentov. ZS je namreč opravljala funkcijo treh vrst: sindikalno, srdeljsko in funkcijo zborov občanov. Predsednik UO je povedal, da se nameravajo v ZS posloviti od sindikalnega dela, kulturnega dela in dela združenj, s tem da bodo združenjem prepustili avtonomijo na področjih, za katera so ustanovljena. Skupnost študentov (SS) po mnenju UO ZS sestavljajo vsi vpisani študentje, ki so hkrati tudi volilci v samoupravne organe. Tega po njegovem mnenju ni imelo smisla institucionalizirati v obliki SS kot posebne organizacijske strukture. Ugotovil pa je, da je ZS preveč organizirana po receptu zveze mladine.

V nadaljevanju diskusije je eden od razpravjalcev situacijo na univerzi primerjal s situacijo v srednjih šolah, kjer sta obstajali šolska skupnost kot samoupravna organizacija in ZM kot idejni činitelj. Zavzeli so se tudi za analizo te primerjave.

V razpravah o novih statutih se je pojavilo vprašanje, kako opredeliti mesto študenta v upravljanju fakultete. Študentje namreč niso le del delavnega kolektiva, so pa tudi več kot zgolj "zainteresirani občani". Končno stališče UK ZK je bilo, da naj statuti opredelijo kar se da veliko vlogo študentov, pri čemer naj upoštevajo samo omejitve, ki jih postavlja ustava. Tako naj bi študentje po novem odločali tudi o organizaciji pouka, izpitnem režimu, obremenitvah itd. Treba je slediti cilju po oblikovanju pozicije posameznega študenta kot subjekta na univerzi.

V letu 1965 se je aktivnost v ZS povečala. Uveljavile so se specializirane skupščine, ki so obravnavale o vprašanju socialno ekonomskega položaja študenta, o problemu študentskega statusa itd. Na široko zanimanje je naletela tribuna Čas in svet, ki je delovala do leta 1967. Vendar kljub temu bistvenejših premikov v politični dejavnosti ZS ni bilo. Poročila ugotavljajo nezainteresiranost študentov za upravljanje in gospodarjenje. Razlog neaktivnosti so vodilni študentje iskali v dejstvu, da na univerzi ni bilo toliko nerešenih problemov kot drugod in da je homogenost študentov velika.

V obdobju 1959 do pomladi 1968 so se okrepili procesi osamosvajanja najprej znotraj organizacije. V odgovor na zahteve po večjem poudarku na razlikah med študenti in izražanju različnih mnenj in pogledov so bili ustanovljeni FO in organizirani številni zbori na iniciativo študentov in FO. Tribuna si je okrepila samostojno pozicijo v odnosu do ZS in je avtonomno nastopala v slovenski javnosti. Ustanovljena je bila študentska organizacija na ravni Slovenije, ki je okrepila avtonomijo študentov Slovenije do zveznih organov ZS in do organov ZMS. Pobude po izstopu iz ZMS kažejo na moč procesov osamosvajanja. Posamezna študentska društva so se odcepila in postala samostojna (npr. Olimpija). Vse bolj so se krhala stara razmerja med ZS in ZK, ki se je tudi začela zavzemati za večjo avtonomijo ZS. ZS se je začela bolj analitično ukvarjati s svojim mestom med študenti, na univerzi in slovenski družbi. V posameznih obdobjih je razvila množične oblike dela, ki so močno odmevale v javnosti. V univerzitetnih organih se je krepilo zastopstvo študentov. Glede povezovanja s študentskimi organizacijami v svetu ni bilo narejenih bistvenih premikov.

1. Določene finančne operacije so povezane s tveganjem. Naloženi denar se pač lahko nekajkratno povrne ali pa izgubi. Zato Vam priporočam, da denar, ki ga posedujete, razdelite na nekaj delov:

- za sprotno uporabo,
- za večje nakupe,
- prihranki za nepredvidene izdatke,
- za investicije in
- zlata rezerva.

Shema razdelitve je pač odvisna od Vaših želja in potreb, priporočam pa Vam, da je ne spreminjate prepogosto in da si ne dovolite prelihanj v smeri denarja za sprotno porabo in da za zlato rezervo zagotovite vsaj 10 odstotkov vašega mesečnega proračuna. Tako ne boste nikoli brez denarja in to redno varčevanje vam bo zagotovilo mirno spanje.

Pomembno je tudi, da denar, ki ga hranite za večje nakupe porabite v trenutku, ko zbrana vsota zadostuje za nakup zaželeni reči. Redno praznjenje tega računa Vam zagotavlja vse, kar rabite, in nikoli si ne očitajte, da ste ga zapravili. Pravzaprav ste ga le vložili v stvari, ki jih potrebujete.

Višina odstotka, ki ga predvidite za investicije, je odvisna od Vaše podjetnosti. Ostali deli Vašega proračuna Vam zagotavljajo varnost in obstoj Vašega notranjega miru. Sicer pa nobena investicija ni stoddostno zgrešena - če nič drugega, ste pač malo dražje plačali šolninov šoli investiranja. Pomembno je, da odstranite skrb iz vaših investicijskih projektov. To lahko storite na enega izmed naslednjih načinov:

- izberite investicijo, kjer je možnost izgube bolj ali manj izključena;
- upravljate svoje investicije na način, kjer je maksimalna možna izguba tako majhna, da se zaradi nje res ne morete sekirati. Prihodke od investicij pa znova razporedite po istem ključu na zgoraj navedene dele.

Denar za nepredvidene izdatke je zelo koristen, kadar se Vam pokvari kaj, kar ste plačali z denarjem za večje nakupe. Koristen je tudi, kadar se v zadnjem trenutku spomnite na rojstni dan svoje mame ali god svoje babice. Skoraj prisiljeni pa ste ga uporabiti, kadar se bliža božič in ugotovite, da so cene zrastle do neba.

Zlate rezerve pa se lahko lotite le v dveh primernih: kadar ste tik pred bankrotom ali ko ste 101-odstotno prepričani, da se bo denar tudi vrnil.

2. Izognite se raznim mitom. To so stvari, ki so Vas jih starši, prijatelji,

KAKO OBOGATETI?

Kratki tečaj, 3. lekcija

JUHUUH! NOVA
MILIJARDA!

Vsako pravilo, povezano z denarjem, ima zvezo tudi z našo psiho, zato bomo tokrat govorili o tistih psiholoških prijemih, ki se povezujejo z denarjem.

učitelji in sumljivi finančniki učili celo Vaše življenje, na primer:

- Bili žrtev ideje, da samo naporno delo prinaša blaginjo.

Več kot očitno je, da »bogataši« delajo manj od »revnih«, vprašanje pa je, če je denar dovolj velika nagrada za popolno izčrpanost. Ljudje, ki delajo samo zaradi denarja, pa često kupujejo tudi dokaj nepotrebne stvari, da bi dosegli zadovoljstvo, ki jim je bilo odvzeto na delu.

- Podlegli mitu, da ni pravično uživati in biti za to še plačan. Delo, opravljeno z zadovoljstvom, je običajno precej boljše opravljeno kot tisto, narejeno z odporom. Privoščite si dvojni užitek - uživajte v poslu in uživajte z denarjem, ki ga za ta posel prejmete.

- Nasedli ideji, da samo pravi posel lahko prinese tudi finančno uspešnost.

Poglejte malo okoli sebe, prelistajte nekaj časopisov in videli boste, da se ljudje ukvarjajo s kopico različnih stvari. Res pa je, da je v nekaterih dejavnostih pač lažje zaslužiti kot v drugih. Toda - uspešni ste lahko v vsakem poslu. Izberite pač tistega, ki Vam najbolj leži in v katerem boste dosegli maksimalni zmnožek zadovoljstva in nagrade.

Možno, a ne nujno, je, da Vam bo izobrazba zagotovila tudi finančni uspeh. Saj bi bili sicer doktorji znanosti najbogatejši ljudje v državi, a temu pač ni tako.

Védite, da je denarja dovolj za vse. In če postanete bogatejši, s tem ni nihče osiromašel. Večina ljudi je namreč obogatela z delom in iznajdljivostjo, torej so svoje bogastvo pošteno zaslužili, zato jih ne sovražite in jim ne zavidajte - vsak hip lahko tudi vi obogatite!

In še misel za tokrat: Denar je sveta vladar!

Vaš stric.Skopušnik

KLUB B-51
GERBIČEVA 51a
LJUBLJANA
61000

LITERARNI VEČER

**TILI KOSIĆ IN BOŠTJAN
LESKOVŠEK**

ČETRTEK, 12.XII. OB 22.30

TRIBUNIN VEČER

DRAGAN OGURLIĆ: »KOMA«
monodrama v izvedbi reškega igral-
ca Denisa Brižiča

SREDA, 11.XII. OB 22.30

NAROČILNICA

Spodaj podpisani

(priimek)

..... želim postati naročnik.

(ime)

Tribune. Pošiljajte mi jo na

(ulica)

.....

(kraj)

Izjavljam, da imam status rednega študenta.

da ne

(obkroži pravilni odgovor)

**Bodite informirani - naročite se na Tribuno! Zagotovite si jo na dom,
izognete se inflaciji in pridobite si 10% popusta. Letna naročnina:
za študente 270 SLT, za ostale 700 SLT.**

DETEKTIVKE

SLOVENSKI KNJIŽNI SEJEM

Bil je zanimiv samo za zasebnega pridelovalca vina Ivana Batiča iz Šempasa (tel. 065/58-676) in za tiste, ki so pili. Zato predlagamo Rotovniku, da v svojih praznih prostorih odpre vinoteko, saj so jo v bivšem Kolovratu zaprli.

MURSKA SOBOTA

Če želite zbirati politične točke, je najboljšo, da izberete to mesto, v katerem igra Janez Janša skupaj z Mladino nogomet.

KLEROFAŠISTIČNI UDAREC

Književniku Vladu Žabotu je Capuder obljubil 250.000 SLT za nagrado Kresnik, dal pa mu jih je samo 25.000. Ničlo je pripisal sebi.

TANJA STARIČ - ČETNICA

Četniki iz SAO Krajine jo vabijo, naj pridé po svojo TV opremo, opozarjajo pa jo, naj ne hodi v mini krilu (kot je njena navada). Vzrok: že pet mesecev niso videli ženskih nog.

KOLPORTERJI

»Slovenac, Slovenac!« kriči neki Bosanec. Mimo pride direktor Slovenca Pavle Bratina in ga popravi: »Ni Slovenac, ampak Slovenec!« Ko Bratina odide, južnjak spet po svoje: »Slovenec, Slovenec!«

ZALOŽNIŠKO PODJETJE BISTRA

Na Parmovi 41 visi nova tabla. Lastnik: Bojan Koršič. Prvi projekt: Velika knjiga o psih. Čestitamo!
P.s. Prvi kupec knjige bo Igor Bavčar.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Znani Kardeljevi ustanovi priporočamo, da ne izda knjige o krščanstvu. Podpis: založnik Jaro Mihelač.

DOBROSLAV PARAGA

Stanoval je v Šiški (tel. 571-665). Prosimo Igorja Bavčarja, da odstrani snemalne naprave, ki so jih postavili KOS-ovci.

MILAN AKSENTIJEVIĆ

Vrača se v našo lepo alpsko državo, saj želi videti slovenski tolar. Če ga že naši severni sosedje ne marajo več, ga pa le nekdo...

NIKO GRAFENAUER - MK (Mlad konj)

Pozdravlja vse svoje dame in ljubice od Črnuč do stare Ljubljane in napoveduje, da se bo preselil v Fužine. Sprememba je vedno dobrodošla!

RAJKO PIRNAT

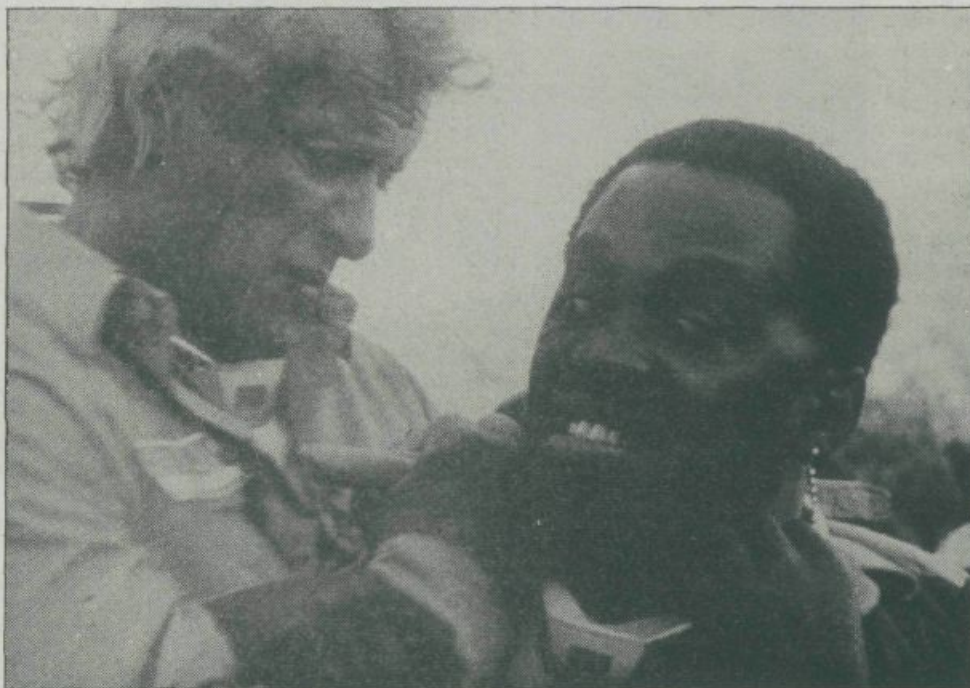
Išče Milana Aksentijevića in ostale KOS-ovce, da ga sprejmejo v službo, potem ko mu je spodletel udar v DEMOS-u. Naš nasvet: Vzemi Pučnika s seboj!

KONGRES PEDROV

Ni ga bilo v Ljubljani. Zato pa imamo originalno kopijo: Sachs nateguje Peterleta, Rupel Pirnata, Capuder Šuštarja, Šeligo Jerovška (potem vlogi zamenjata), Vengušt Strgarja... Le Pučnik lebdi nad vsemi. Ima namreč svojo Katjo Boh.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

← p r e d s t a v l j a j o →
futuristični thriller

WEDLOCK

Režiser je LEWIS TEAGUE, ki ga poznamo po filmih CUJO (po romanu Stephena Kinga) in NILSKI DRAGULJ

V glavni vlogi:

RUTGER HAUER

(BLADE RUNNER, ŽENSKA SOKOL, MESO IN KRI, AUTOŠTOPAR)

Igrajo še: Mimi Rogers, Joan Chen in James Remar.

Premiera: KINO VIČ, 12. decembra

Ljudje smo krhka bitja. Ne samo, da živimo v svetu, o katerem vemo malo ali nič, tudi glede poznavanja samega sebe je le malokdo kaj dosti na boljšem. In vendarle smo si prisiljeni izoblikovati določeno predstavo tako o svetu okoli nas kot o samem sebi, saj sicer ne bi bili sposobni opravljati niti najnujnejših vsakdanjih obveznosti. Lahko torej rečemo, da svet, kakršnega poznamo, sloni na našem »pogledu« nanj, prav tako kot smo mi sami odvisni od svoje predstave o sebi; če se ena in druga predstava porušita, se obenem zrušita tako naš »zunani« kot tudi »notranji« svet. Ker se svet spreminja in tudi mi z njim, se mora prilagajati tudi naš »pogled« na eno in drugo. Kadar so te spremembe počasne in postopne, jim sicer lahko sledimo s svojim »pogledom«, nerodno je le, da ravno novi vek - še posebej pa drugo polovico 20. stoletja - odlikuje zanimiva značilnost, da se svet okoli nas spreminja vse prej kot počasi in postopno. Pogosto, hitro ali celo nenadno spreminjanje lastne predstave o svetu, ki ji mora slediti še prilagoditev predstave o sebi, da lahko v svojem okolju še naprej kolikor toliko normalno delujemo, za marsikoga predstavlja prehudo breme. Psihatri v takih primerih govorijo o »stresu«, »anksioznosti«, »depresiji«, »preganjavi«, »psihozah«, »nevrozah« in »fobijah«. Laiki pa se navadno zadovoljijo z lakonično ugotovitvijo, da se je pač še enemu revežu »zmešalo«.

Kaj je torej z Bobom? Bob (B. Murray) je do kraja »sesut« človek, sam o sebi je prepričan, da je ni duševne motnje, ki je ne bi imel, boji se vsega, česar se je mogoče bati. Kot da to ne bi bilo že samo po sebi dovolj, Bob ni samo »motena« osebnost, ampak je povrh še Američan. Zanje pa je značilna lastnost, ki se Evropejcem zdi rahlo bedasta: tudi tisti, ki se nimajo za

KAJ BOMO Z BOBOM?

What About Bob?

ZDA, 1991. Touchstone Pictures.

Režija: Frank Oz.

Scenarij: Tom Schulman.

Fotografija: Michael Ballhaus.

Glasba: Miles Goodman.

Glavne vloge: Bill Murray, Richard Dreyfuss, Julie Hagerty, Charlie Korsmo, Tom Aldredge, Kathryn Erbe, Susan Willis.

Frank Oz je (z Jimom Hensonom) zaslovel kot soustvarjalec TV serije Muppet Show. Že l. 1979 je Hensen režiral prvo celovečerno kinematografsko inačico z naslovom MUPPETKI GREDO V HOOLYWOOD (The Muppet Movie, 1979), zatem The Great Muppet Caper (1981; Frank Oz je bil koproducent), naslednji »sequel« - The Muppets Take Manhattan (1984) - pa je Oz že samostojno režiral; v vseh treh filmih oba s Hensonom tudi nastopata. Skupaj s Hensonom je Frank Oz sicer dve leti pred tem režiral pravljичni lutkarski celovečerec The Dark Crystal, kjer prav tako oba nastopata, enako kot v filmu Kena Kwapisa Sesame Street Presents: Follow That Bird (1985). Oz je režiral še dve komediji: Little Shop of Horrors (1986) ter GRDA IN POKVARJENA PREVARANTA (Dirty Rotten Scoundrels, 1988). Samo kot igralec je Frank Oz nastopil še v Hensonovem LABIRINTU (The Labyrinth, 1986; pri nas samo na TV), v 2. in 3. delu VOJNE ZVEZD ter v štirih filmih Johna Landisa.

»motene«, namreč menijo, da je nekaj normalnega, če redno obiskujejo svojega psihiatra, ki mu za njegove storitve seveda tudi krepko plačujejo. »Praktični« Američani tako ob nastopu duševnih napetosti poiščejo ustreznega »strokovnjaka«, ta pa jim rade volje predpiše kako površinsko »terapijo« (verjetno nobena ni Američanom bolj pisana na kožo kot prav behaviouristična); tem »pacientom« pač ni do tega, da bi odpravljali prave vzroke za svoje težave (saj bi v takem primeru morali popolnoma spremeniti svoj življenjski slog), grem jim le za ublažitev neljubih simptomov. Tozadevno so v popolnem sožitju s kasto poklicnih psihiatrov, ki jih seveda ne zanima »ozdravitev« pacientov, saj bi s tem izgubili vir zaslužka, zato jim »odkrivajo« - če je treba - tudi neobstoječe »motnje«, pravih bolnikov pa se izogibajo, saj bi se morali z njimi resno ukvarjati. Bob je karikirani primer pacienta, ki je dobil toliko »motenj«, kolikor je zamenjal psihiatrov. S svojim doslednim vztrajanjem, da ga potem tudi zares zdravijo, pa je vse svoje psihiatre po vrsti pripeljal do tiste točke, ko so bili vsi obupani prisiljeni zamenjati svoj poklic. Zadnji »shrink« (R. Dreyfuss) dobi Boba v privoščljivo »darilo« od predzadnjega. Recept novega psihiatra (Baby steps) je uspešen in Bob postopoma »ozdravi« - nesrečni psihiater, ki mu nikakor ne uspe, da bi se znebil hvaležnega pacienta, pa sam postane »motena« osebnost.

Sam sem se sicer kar zabaval ob ogledu te komedije, gre pa za precej staromoden koncept in izvedbo. Bill Murray in Richard Dreyfuss se trudita, vendar ne dosejata para Steve Martin - Michael Caine (GRDA IN UMAMANA PREVARANTA). Američanom je bil film všeč, saj tamkajšnji kumulativni B.O. rezultat znaša 65.000.000 USD.

Igor Kernel

**SPORED
LJUBLJANSKE
KINOTEKE**
**ZADNJA PRILOŽNOST -
FILMI, KI SE JIM IZ-
TEKAJO LICENCE**
(3. - 31.12.1991)
6. - 9.12.91
**KDO MI UBIJE ŽENO
(RUTHLESS PEOPLE),**
ZDA, 1986, komedija.
Režija: Jim Abrahams, D.
Zucker, J. Zucker. Igrajo:
Danny De Vito, Bette Mid-
ler.

10. - 12.12.91
**JUTRO NASLEDNJEGA
DNE (THE MORNING
AFTER),** ZDA, drama.
Režija: Sidney Lumet.
Igrajo: Jane Fonda, Jeff
Bluges.

13. - 16.12.91
**LET NAD KUKAVIČJIM
GNEZDOM (ONE FLEW
OVER CUCKOO'S
NEST),** ZDA,
tragikomedijska. Režija:
Miloš Forman. Igrajo:
Jack Nicholson, Lousie
Fletcher.

17. - 19.12.91
**VEČERNA OBLEKA
(TENUE DE SOIRÉE),**
Francija, črna komedija,
1986. Režija: Bertrand
Blier. Igrajo: Michel Blanc,
Gérard Depardieu.

20. - 23.12.91
**MICKI IN MAUDE (MICKI
AND MAUDE),** ZDA,
komedija. Režija: Blake
Edwards. Igrajo: Dudley
Moore, Amy Irving.

**Prosimo občinstvo, da
ne zamuja predstav.**
Biseri za ogrlico

KENTUCKY FRIED TRIO

Pred dvajsetimi leti so trije tipi iz Wisconsin, ZDA, v Los Angelesu najeli zanikrne prostore, ki so jih poimenovali *Kentucky Fried Theatre*. V treh letih je šlo skozi te prostore 150.000 ljudi. Nekaj let kasneje so s 35.000 dolarji in režiserjem Johnom Landisom (med drugim tudi *The Blues Brothers*) posneli *Kentucky Fried Movie*. To je bil prvi filmski uspeh tria, ki je bil takrat že znan po kratici ZAZ. Fani poročnika Franka Drebrina ste seveda že uganili, da gre za famozni trio Zucker/Abrahams/Zucker, ki bi ga lahko (pogojno) imenovali kar ameriški Monty Python.

Pri *Kentucky Fried Movie* so bili zadolžen samo za scenarij. Njihov režijski debut je bil *Ali je pilot v letalu?* (*Airplane!*, 1980). Famoznemu blockbusterju sta sledila še *Top secret* (1984) in *Kdo mi ubije ženo* (*Ruthless People*, 1986), prav tako kulturni odštekanciji. *Kdo mi ubije ženo*, ki bo decembra na sporedu v dvorani Kinoteke, je tudi zadnji skupni projekt tria, kajti po njem so vsi njegovi člani začeli s solo karierami.

David Zucker se je ukvarjal z že omenjenim poročnikom Frankom Drebinom; rezultat tega je TV serija *Police Squad* in dva filma, *Gola pištola* (*The Naked Gun: From the files of Police Squad*, 1988) ter

njegov sekvel, *The Naked Gun 2 1/2: The Smell of Fear*. Pri zadnjem je kot producent sodeloval tudi Jim Abrahams, ki ima za sabo že tri solo projekte: *Big Business* (1988), *Welcome Home, Roxy Carmichael* (1990) in *Hot Shots!*, ki ravno sedaj vleče denar iz žepov zahodnih kinoobiskovalcev.

Tretja tretjina tria, Jerry Zucker, se je lotil bolj resnih tem: njegov *Duh* (*Ghost*, 1990) je skupaj s Schumacherjevimi *Flatliners* začetnik žanra »zagrobnih« filmov, kamor bi lahko strpali še Jordanove Grajske duhove (*High Spirits*, 1990), Brooksov *Defending Your Life* in še kaj bi se našlo. Če je Jerry odbluzil v metafizične vode, sta David in Jim še vedno z nogami na tleh - David ima v drugem delu *Gole pištole* na tapeti tudi svojega brata: namesto Demi Moore in Patricia Swayzeja za lončarsko mizico sedita Leslie Nielsen in Priscilla Presley.

Duh je sicer melodrama, toda normalnemu gledalcu ob podobi duha Patricia Swayzeja, ki se poslavlja od Demi Moore, preden gre v raj, ne preostane drugega, kot da se reži stupidnosti filma. Mogoče pa film ni melodrama, temveč komedija? Mogoče je Jerry naredil komedijo za bodoče generacije? Wait and see.

U.P.

Judge Reinhold in Danny De Vito v komediji *Kdo mi ubije ženo* režiserske trojice Jim Abrahams, David Zucker in Jerry Zucker.

THE FAMILY THAT SLAYS TOGETHER - STAYS TOGETHER

Hribovska idila: Burt Reynolds, Bill McKinney in Ned Beatty v klasičnem »ruralnem horrorju« *Odrešitev* Johna Boormana.

Poetična, lepo zveneča misel o »družini, ki kolje skupaj in zato tudi ostane skupaj« se nanaša na specifičen »leit-motiv«, ki označuje filmsko podzvrst, v katero spada po eni strani **OREL SMRTI** (*Snake Eater*, 1989) Georgea Erschbamerja, s sporeda kina Šiška, po drugi strani pa na nek način tudi **SVETLIKAJOČA SE KOŽA** (*The Reflecting Skin*, 1990) Philipa Ridleya z letošnjega Film Art Festa. Prevladujoče mnenje, da lik psihopata spada v čas industrijske in post-industrijske družbe ter da ga najdemo zgolj v urbanem okolju, ne ustreza resnici. Če je Jack Razparač v tem smislu prvi znanilec moderne dobe, pa je imel tudi svoje podeželske predhodnike, le da so jih ljudje v preteklih stoletjih poimenovali po svoje, saj je bil v rabi psihološki instrumentarij, popolnoma različen od današnjega.

Dekadentnosatanistični aristokrati, tipa Gilles de Rais, Erzsébet Bathory ali D.A.F. marki de Sade predstavljajo poglavje zase, zato bomo v tem sestavku našo pozornost raje osredotočili na zdravo, kmetско jedro prebivalstva. V tem kontekstu je zanimiva epidemija likantropije v poznem srednjem veku v Franciji: znani »loup-garou« Gilles Garnier (ki so ga kot volkodlaka živega sežgali l. 1574 v Dôleu) je v gozdu umoril več otrok, ki jih je raztrgal z zobmi in nohti. Okus človeškega mesa mu je bil tako všeč, da ga je odnašal tudi domov, svoji ženi za pokušino. Njegove pustolovščine so se končale, ko so ga nekega dne presenetili vaščani, ki so ga prepoznali, ko je ravno umoril enajstletnega fantiča in je začel jesti njegovo mesto (»čeprav je bil petek«). Da tovrstna tradicija ostaja še naprej živa, dokazuje primer *Martina Dumollarda* tristo let kasneje, prav tako kmeta iz istega območja Francije. Ta je moril mlada dekleta, njihova oblačila pa je prinašal svoji ženi. Njej se je menda moževo početje sicer zdelo »rahlo ekscentrično«, kaj več od tega pa ne. Tale kratki zgodovinski ekskurz seveda ne more iti mimo primera legendarnega Škota

Sawneya Beana in njegove družine. Sawney (živel je sredi 15. stol.) ni bil preveč naklonjen standardnemu obrazcu »vražji« ljanja, pogojenemu »danjim delom, zato se je z ženko« as viciously inclined as himself« naselil v samotni votlini na morski obali v Gallowayu, katere vhod je ob plimi zalivala voda. Tam sta preživela petindvajset let, ne da bi hodila v okoliška mesta ali vasi. Imela sta veliko otrok in z incestom se je družina razširila na osem sinov, šest hčera, osemnajst vnukov in štirinajst vnukinj. Preživljali so se z ropanjem mimoidočih popotnikov in

jedli trupla svojih žrtev. Kljub tako številni družini jim mesa nikoli ni zmanjkalo. Visoka smrtnost med popotniki v tistih krajih seveda ni mogla ostati neopažena, ker pa po njihovih napadih ni bilo preživelih, za Sawneya in njegovo družino tudi nihče ni vedel. Odkriti so bili čisto slučajno, ob napadu na nekega moža in njegovo ženo, ki sta se vračala s sejma. Ženo so zgrabili in jo začeli jesti pri živem telesu, možu pa je ta prizor podvojil moči, tako da si je uspel ubraniti življenje, dokler ni mimo prišlo še dvanajst popotnikov z istega sejma. Družina Bean je sicer pobegnila, vendar so jih našli v njihovem skrivališču, ki so ga spregledali med prejšnjimi iskanji. Beanove so usmrtili brez sodnega procesa: moške člane so pustili izkrvaveti, potem ko so jim odsekali roke in noge, ženske pa so žive sežgali na treh grmadah. »Umrli so, ne da bi se pokesali, namesto tega so preklinjali do zadnjega zdihljaja.« Kar pa niti ni tako zelo presenetljivo glede na tretman, ki so ga bili deležni.

Podeželje, še raje pa »nedotaknjena« divjina, za meščane predstavlja tuj svet. In kadar je ta svet povrh še naseljen s

prebivalci, ki čakajo na svoj trenutek, ko se bo od nekdaj pritepel »kak butast turist«, izgubljen in pozabljen, ker ga tod nihče ne pozna in ker seveda tudi sam nikogar ne pozna, potem so ustvarjeni pogoji za »ruralni horror«, za razliko od bolj domačega, »urbanega«. To je motiv A-filmov, kakršni so **ODREŠITEV** (*Deliverance*, 1972) Johna Boormana, **JUŽNJAŠKA UTEHA** (*Southern Comfort*, 1981) Walterja Hilla ali pa omenjena **SVETLIKAJOČA SE KOŽA**; le kaj v slednjem filmu bolj jasno kaže, kako tuji so simboli potrošniške družbe v tem svetu, kjer se je čas ustavil, oziroma teče čisto po svoje, kot to sekvence z ostanki avtomobilov in tovornjakov okoli Sethove domačije, postavljene ob propadli bencinski črpalki? Morda še lepše primere imamo v B-filmih, od katerih so nekateri postali kulturni: *The Texas Chainsaw Massacre* (1974) in *The Texas Chainsaw Massacre 2* (1986) *Tobea Hooperja* ter *Leatherface: The Texas Chainsaw Massacre III* (1990) *Jeffa Burra*; *Last House On the Left* (1972), *The Hills Have Eyes* (1977) in *The Hills Have Eyes Part II* (1985) *Wesa Cravena*; *I Spit on Your Grave/Day of the Woman* (1980) *Meira Zarchija*; **OGNJEVITI FANTJE** (*The Zero Boys*, 1987) *Nica Mastorakisa*. **OREL SMRTI** je eden najnovjših »direct-to-video« izdelkov (v ZDA ne pridejo na velika platna, lahko pa jih vidimo v naših kinodvoranah), ki se napajajo ob viru še vedno vitalnega »ruralnega horrorja«. Duh *Sawneya Beana* je neuničljiv, še celo onesnaževanje okolja mu ne pride do živega. Mar tega ne dokazuje pogovor med ugrabljeno junakovo sestro (ki ji je Junior kot »glava družine« namenil vlogo nosilke njegovega semena in s tem tudi kontinuitete »družine«) in sisato Sissie sicer Juniorjevo ljubosumno priležnico? Ko sestra zgroženo odkloni ponujene ribe, češ da so strupene zaradi industrijske polucije v reki, jo Sissie opogumi z besedami: »Mi jih ves čas jemo in le poglej nas: nič nam ni!«

Igor Kernel

KDO JE

Pred kakima dvema tednoma je umrl določeni Frederick Bulsara iz Zimbabveja, v svetu lahkih not znan tudi kot Freddy Mercury. Nič nenavadnega, bi rekli, možak je fasal AIDS in od tega se pač umre. Prej ali slej. A Freddy je umrl prej in to v okoliščinah, ki odpirajo kup sumov, da gre v bistvu za gnusen zločin, takorekoč umor. Osumljencev je več, in ker o tem niste imeli nikjer prilike brati, se bo o tej temi obširneje razpisal Gary Gray.

Prvi osumljenec je Freddyjev tiskovni predstavnik. Potem ko je svojemu varovancu neprevidno dovolil, da je javno obznanil svojo bolezen (za katero so drugače itak že vsi vedeli), so se nanj zgrnile množice fan-klubov, novinarjev tabloidov, gay aktivisti, borci za sterilizirane igle, Društvo za boj proti AIDS-u, lokalna zdravniška zbornica. Od ubogega tiskovnega predstavnika so zahtevali, naj organizira intervjuje, izjave, snemanja za TV, dovoljenje za tiskanje majic s Freddyjevim likom in sloganom USE A CONDOM, predavanja v osnovnih šolah ter dvakrat dnevno poročilo zdravniškega konzilija. Njegovo življenje se je spremenilo v moro. Kljub temu da je izklopil telefon in ustrelil raznašalca telegramov, miru ni in ni bilo. Potem ko skoraj 48 ur ni spal, je spoznal, da obstaja le ena rešitev. Z izgovorom, da rabi novo izjavo za tisk, je obiskal Freddyja in mu v kozarec z mlekom vsul strihnin. Drugi osumljenec oz. osumljenci so aktivisti za boj proti AIDS-u. K Freddyju so sredi novembra poslali svojega predstavnika, ki naj bi ga zaprosil, da javno prizna svojo bolezen. To naj bi dalo posebno težo dnevu AIDS-a, ki je 1. decembra. Freddy je ves raznežen pristal na to humano gesto, a aktivisti so imeli za bregom vse kaj drugega. Dan potem, ko je bilo njegovo priznanje objavljeno po vsem svetu, ga je ponovno obiskal aktivist s šopkom rož v znak hvaležnost. A med vrtnicami je bil magnum 38 in aktivist je nekajkrat preluknjal prsni koš razvpitega pevca. Podkupljeni zdravnik je potem zapisal,

UBIL

da je bila vzrok smrti pljučnica, kar niti ni bilo daleč od resnice.

Freddyjeva smrt pa je dala AIDS-aktivistom tisto, kar so rabili - medijsko bombo. Likvidirali so ga v trenutku, ki je vsem svetovnim medijem dal dovolj časa, da se pripravijo na 1. december. Poleg obilice prahu je pokojni pevec dvignil tudi raven gledljivosti oddaj posvečenih AIDS-u; namesto okroglih miz smo na televiziji non-stop gledali barvite spote skupine Queen. Celo tako anti-rokerska oddaja, kot je Zdravo, je večino svojega prvo-decembrskega termina zapolnila s spoti tega benda, ki jih je prav na hitro nabrala z MTV.

Tretja skupina osumljencev so preostali trije člani skupine Queen in njihov manager. Kot je znano, Freddy po izidu albuma *Innuendo* ni hotel na turnejo. Na žolčnem sestanku, ki so ga

imeli na to temo, je pevec izjavil, da se mu ne ljubi več igrati opice na odru in da ima že dovolj denarja za doživljenjske počitnice na Bahamih. Njegovi denarja željni sodelavci so ga potem v nemočnem besu zadavili, truplo pa so spravili v zamrzovalno skrinjo. Izvlekli so ga le za snemanje dveh spotov, kar pojasnjuje, zakaj je na njih Freddy tako blede in anemičen.

Izviren plan je bil, da tik pred Božičem, ko je nakupovalna mrzlica na višku, inscenirajo letalsko nesrečo, v kateri bi razstrelili tudi truplo pokojnega pevca in tako vratolomno povečali prodajo svojih izdelkov. To dokazuje tudi izid drugega dela njihovih *greatest hits* in singla s simboličnim naslovom *Show Must Go On*. Kar preveč očitno!

Vendar pa jim je načrte prekrizala bomba, ki jo je v bližini Freddyjeve hiše podtaknila IRA in ki je uničila električno napeljavo v vsej soseski. Freddy se je odtalil in širiti se je začel neprijeten vonj. Morilci so morali ukrepati na vrat na nos in so razširili lažno (ali pa tudi ne) novico o zahrbtni bolezni, že naslednjo noč pa so zaradi vse bolj neznosnega smradu užaloščeni sporočili svetu, da je rockstar izpustil dušo.

Manj verjetna, a premisleka vredna hipoteza je tudi, da si je Frederick kar sam vzel življenje. Po tej inačici si je bolezen izmislil, da bi premamili v svojo hišo Lady D, saj je znano, da princesa v zadnjem času na veliko obiskuje bolnike z AIDS-om. Kaj bi se potem zgodilo, si lahko mislite. Vendar so za novico izvedeli tudi v daljni Srbiji, kjer se jim *tisti* moški pregovorno gnusijo. V Nišu in Kragujevcu so organizirali mitinge, na katerih so skandirali »Fredi-pederu!«, v Titovem Užicu pa začeli zažigati plošče skupine Queen. Ko je spoznal, da je zaradi svojih nizkotnih strasti uničil svojo kariero na Balkanu, je Freddy v obupu dvignil roko nase in storil žalosten konec.

Seveda krožijo tudi govorice, da je slovitega pevca pokončal običajen HIV virus. A kdo, prosim, v teh norih časih še verjame v naravno smrt?

Gary Gray

FREDERIKA?

**METALLICA - METALLICA
(VERTIGO)**

Še ena plošča, ki v naših logih pravzaprav zamuja. Vendar je zamuda minimalna, tako da je single Enter Sandman še vedno med videi, ki imajo na MTV t. i. "heavy rotation". Tale heavy seveda nima pomenske povezave s samo godbo Metallice; takole mimogrede, tudi ta se izmika heavy metal standardom in kaže, takole na prvi pogled, precej očiten prelom med prejšnjim in sedanjim počtetjem skupine. So bolj očitno rokferski, vendar še vedno dovolj ostrji, da zadovoljijo vse fane. Izvrstno.

**YELLO - SOLID
PLEASURE/80-85/BABY
(VERTIGO, PHONOGRAM)**

Prva, zadnja in vmesna - kompilacijska plošča, na kateri je vse, kar rabite, če niste fan Yello. Pravzaprav jo fani rabijo še bolj nujno, kajti gre za remiksane hite. Prva..... je seveda zanimiva iz večih razlogov, vsekakor je najpomembnejši ta, da je prva. Z Baby pa Boris Blank in Dieter Meier dokazujeta, da se starata. Stvari pravzaprav ne počneta slabše, le nič novega se nista spomnila. Vse skupaj res hvalevredno.

**SHOEXIE & THE BAN-
SHEES - V REC-REC JE
DOSTOPNA KOMPLETNA
DISKOGRFIJA (POLYDOR)**

Kompletna, vključno z naj-pop Siouxi, zadnje Superstition. Po tem, ko smo Siouxi žalostno pokopali sredi Ljubljane, je tukaj rešitev. Stare plošče za stare fane in nova za nove. Gre torej za kompletan opus, ki jasno kaže razvoj Siouxi. Če mu pazljivo sledimo, je ta povsem logičen, zato tudi zadnja plošča ne pomeni presenečenja. Upajmo, da se bo Siouxi popolnoma osvestila z naslednjo in se v taki luči brez predhodkov predstavila na naslednjem koncertu. Če bo vstala od mrtvih, se ji bo to posrečilo le kot taki, kot je. Pop zvezdi torej. Odlično.

II

ŠOU V LJUBLJANI

KLUB K4

**SPOROČILO
MEDIJEM**

Program drugega tedna
decembra v Klubu K4

- 9.12. ponedeljek ob 21.00 uri, v sodelovanju z AFK ŠKUC
Legenda domačega thrasha SARCASM iz Škofje Loke skupaj s predskupino ISTO SRANJE iz Ljubljane.
- 10.12. torek ob 22.30 in 00.30 uri
Projekcija video filma TRETJE OKO - filma, v katerem je predstavljeno ustvarjanje BORISA BENČIČA v obdobju od 1979 do 1991 na področju slikarstva, fotografije, scenografije in filma.
Scenarij in režija: Špela Trošt.
Snemalec: Niko Čadež.
Avtor glasbe: Gorazd Radojević.
Montažer: Zlatjan Čučkov.
- Dangerous dancing DJ Aldo.
- 11.12. sreda od 22.00 ure dalje
Koncert skupine PULSKA TAMARA v zasedbi:
bas NINO DE GLERIA,
kitara Žarko Živkovič,
klaviature Aci Lukač.
sax Miha Hawlina in
gostja - pevka Tamara Obrenovac.
Spet zanimiva klubska zasedba.
- 12.12. četrtek
Otvoritev razstave Jožeta Suhadolnika »KONCERTI '81 - '91«.
- 13.12. petek
Friday is freeday - DJ Marko in Nikolaj
- 14.12. sobota
Epic night - DJ Roman
- 15.12. nedelja
ob 20.00 uri premiera erotično političnega rituala Juliete Justin, gostuje Marquis de Sade teater
ob 22.30 uri projekcija filma ZAKON ŽELJE, režiser Pedro Almodovar.

**SOBOTNA LESTVICA V KLUBU K4
- EPIC NIGHT - DJ ROMAN KOPAČ**

1. TALKING BOMBS - THE FREEZE
2. STAY AWAY - NIRVANA
3. STAY BEAUTIFUL - MANIC STREET PREACHERS
4. SHOULD I STAY... - LIVING COLOUR
5. SWEET SALVATION - THE CULT
6. GIVE IT AWAY - R.H.C.P.
7. ALEC EIFFEL - PIXIES
8. WAITIG ROOM - FUGAZI
9. THIS IS ENGLAND - THE CLASH
10. FEBRUARJA - NJET

RAZSTAVNI KOTLIČEK

TAM...

V newyorškem Muzeju sodobne umetnosti so imeli razstavo toksične umetnosti. Da ne bo pomote - to ni samo poimenovanje. *Kazuo Katase* je namreč lani spomladi pripravil zares prijetno presenečenje s svojo *Elipso zemlje*. V instalaciji je uporabil strupene substance, kot je cinkov sulfid, ki draži dihalne organe in je strupen, če ga vdihujemo v večjih količinah. Čeprav so namestili poseben sistem prezračevanja in znak z napisom o nevarnosti dihanja v neposrednem okolju, so imeli uslužbenci probleme z dihalnimi organi: pekoče grlo, nos, pljuča, prebavne motnje, glavobole...

Morala: »Tudi umetnost je lahko nevarna.«

Spet zanimivi poskusi v San Franciscu. V Muzeju moderne umetnosti pripravljajo razstavo, ki bo na ogled od 12. decembra do 9. februarja, in sicer zbirko fotografij, videa in skulpture. V instalaciji bosta dva monitorja, video z Matthewom Barneyjem v alpinistični opremi na pohodu iz sobe v sobo v alpinistični dejavnosti. Drugi bo prikazoval umetnike v belih oblekah iz satena, ki bodo stali v »živem zidu« kot pri nogometu. Oboje se bo odvijalo istočasno na obeh zaslonih.

Morala: »Tudi šport je erotičen.«

Kritik Archille Bonito Oliva je napisal zanimiv članek *Zakaj so umetniki nehali delati samomore?* Še do 1950 leta je bil umetnik prepuščen svoji intimi in skoraj ekzemplarni so tisti, ki so si privoščili samomor: Bronzino, Kleist, Van Gogh, Majakovski, Pollock, Rothko. V sodobnem svetu je vse skupaj precej drugače: javno družbeno življenje umetnikov, eksistenencialna izkušnja kot individuuma. Umet-

nostni sistem je postal celo sila, ki zagotavlja in omejuje umetnikovo svobodo. Samomor lahko samo prekine tako skladnost in ga zato ni več mogoče uporabiti kot svojstveno gesto. V družbi, ki ji primanjkuje spomina, je umetniku dovoljeno preživetje na temeljih ponavljanja in stalnosti svoje ustvarjalnosti. Tudi naravna smrt je nemočna pri spreminjanju trajnega sistema, podobnega piramidi, ki »srka« usode posameznikov.

Morala: »Tudi umiranje je postalo zapletena zadeva.«

IN TUKAJ...

Galerija Krka (nasproti nekdanje bežigradske vojašnice) je po sicer dolgoletni razstavljalni dejavnosti začela z noviteto. Pod skupnim mottom *Mladi slovenski umetniki v Galeriji Krka* so se lotili predstavljanja mlajše generacije, ki se šele uveljavlja. Pomočnik direktorja *Boris Česen*, ki je na otvoritvi druge razstave (prvo je imela *Nataša Ribič*) *Silvestra Plotajsa-Sicoeja* z uvodnim govorom predstavil koncept razstav, je povedal tudi, da bodo od vsakega avtorja odkupili po eno delo. Galerija je zanimiva tudi zaradi tega, ker pomeni posredno kulturno mecenstvo, pri tem da so galerije težje dostopne mlajšim avtorjem, pa tudi z odkupom enega dela in organizacijo razstave so v bistvu pomembno posegli v naš kulturni prostor. Galerija je hkrati avla, skozi katero se vsak dan »sprehodi« tudi do 200 obiskovalcev, kar seveda ni zanemarljivo.

Na otvoritvi Sicoejevih slik smo doživeli

še eno presenečenje. Poleg profesionalnega glasbenika je namreč nastopil bend - študentje Akademije za likovno umetnost, ki so ustvarili izredno dinamično in sproščeno vzdušje prav s svojo posebnostjo amaterskih glasbenikov.

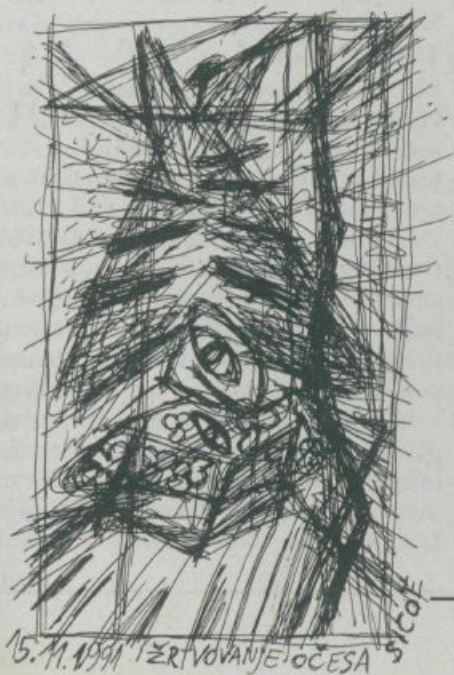
Glasbena improvizacija in barve Sicoejevih slik so delovale izredno sinhrono. Pa še vabila, ki jih je oblikoval Dušan Fišer...

Pravo nasprotje Mestni galeriji, kjer so se profesorji ALU-ja šli malo lastne nostalgije in predstavili svoje grafike iz študentskih let: 1962-1967. Ob prazniku Univerze, seveda.

V ŠKUC-u smo srečali našega starega znanca *Dušana Zidarja s Kipi*. Dober naslov razstave, ki v njegovem ustvarjanju nakazuje spremembe od formalnega vidika k ekspresivnemu tudi z uporabo novih materialov - blago oz. preproga, plastika, baker, železo in steklo. Še zmeraj sicer deluje konceptualno; spremembe so v novih dimenzijah, ki presegajo človeški pogled. Z naslovi nas sicer usmerja k naravi - naravnemu, kar na koncu koncev izzveni kot ironija. Dvom se pojavi v pogledu na skulpturo in s tem v našem odnosu kot gledalcev. Pogled odkriva le del celote in se s spreminjanjem oz. gibanjem okrog kipa popolnoma spremeni. Ne moremo jih sprejeti kot celoto in to je ves čas nekako moteče. Predimenzionirana »techno-krajina« je odločno prevelika za tak galerijski prostor.

Morala: »Kaj pa Deacon?«

Nives Klinc

15. 11. 1991 ŽRTVOVANJE OČESA Sicoe

MED UMET- NOSTJO IN ŽIVLJEN- JEM

Silvestra Plotajsa-Sicoeja smo predstavili že v prejšnji številki ob njegovi razstavi v Art clubu. Tokrat smo z njim klepetali o umetnosti nasploh, odnosu umetnostni zgodovinar - umetnik, energiji, erotiki; skratka poskušali smo ga »razkriti« kot človeka - umetnika, da bi morda razumeli njegove slike, jih občutili in ne le razlagali, zakaj določene poteze, linije, barve... Kajti, kot sam pravi: »...dela se besedno nasilje nad vizualnostjo«

TRIBUNA: Odkod tvoje umetniško ime?

SICOE: Hja, pravzaprav ga imam že zelo dolgo, kakih deset let. No, ampak sedaj sem ga malce spremenil iz Sico v Sicoe.

TRIBUNA: Ali ime oz. sprememba pomeni kaj določenega, to, da si preživel določeno obdobje in sedaj prihaja oz. je novo?

SICOE: Nekaj takega, ja. V bistvu sem zadnje čase malce študiral numerologijo, preračunaval besede, imena v števila, zaželel pa sem si tudi malo spremembe, novo ime.

TRIBUNA: Zanima me tvoje mnenje o razstavi Sejalca oz. Slovenske Atene v Moderni galeriji.

SICOE: Ja, šlo je za motiv Sejalca; in ko sem šel na razstavo, sem mislil, da bodo stvari resnično narejene na to temo. Nakar sem opazil avtorje, ki niso imeli prav ničesar skupnega s celoto razstave. Sodelovali so v bistvu zato, da bi prosperirali, se pokazali. Čisto zgrešeno, skratka. Izbrali pa so tudi najbolj prominentne avtorje tega časa in to pod

okriljem NSK. NSK pa se seveda isotvetijo s Slovenskimi Atenami. Hočejo biti tisti najvišji nivo, na katerem bi se kulturno udeleževali. Dolgčas.

TRIBUNA: Najhujši je seveda naslov - Slovenske Atene.

SICOE: Njihova tendenca je pravzaprav že ves čas, da bi se ustvaril nek sistem v stilu država kot sistem, torej tudi umetnost kot sistem. Novi kolektivizem, npr. Če se organiziraš kot sistem, individuallec v bistvu nima več toliko skrbi, ker česet ljudi razmišlja o isti stvari.

TRIBUNA: Sedaj si v obdobju, ko »prihajaš na površje«, se uveljavljaš; si že kdaj pomislil na tako možnost ustvarjanja?

SICOE: Ne. Že ne in še ne. To me ne zanima - poustvarjanje NJIHOVIH idej. Videti je tako, kot če bi si ti izmislila npr. v Sp. Dupleku lastno organizacijo, združbo ali karkoli že. Povezala bi dvajset ljudi od tridesetih prebivalcev.

TRIBUNA: Kakšna primerjava. Ostrla!

SICOE: Seveda. Ljubljana je v primetjavi z Londonom res Sp. Duplek. Jaz gledam malce drugače - ne skozi te Slovenske Atene: Slovenske Atene v Kranju, Slovenske Atene na Jesenicah...

TRIBUNA: Katera razstava pri nas se ti je zdela zanimiva?

SICOE: Ja, ene se spomnim, ampak je bila že pred leti - 80., 81. leta. Razstavljal je kipar Henrick Koch iz Nemčije z Dubo Sambolec v Equrni. Skulpture so bile iz glin, v katero je dal slamo, opilke, steklo. Bile so nekako »primitivne«, kot npr. kipec Venere; svežo glino je pustil, da se je v galeriji sušila. Bilo mi je všeč, ker je bilo tako primarno, ...pravzaprav je bila

to beuysovsko izkušnja. Zavedaš se propadanja materije in s tem propadanje samega sebe, človeške materije. Bilo je tako preprosto in pretresljivo hkrati. Kot da bi to ustvaril nek 15-letni otrok in razstavil v eminentni galeriji. Učinkovalo je. Prav galerijski prostor naredi iz tega nekaj drugega.

TRIBUNA: Kakšna pa se ti je zdela razstava ČAS v Moderni galeriji?

SICOE: No, to je bil pa izrazito ženski princip.

TRIBUNA: Zakaj ženski?

SICOE: To je težko razložiti. Čutim ga.

TRIBUNA: Se ti zdi, da lahko čutiš, ali je neko delo ustvaril moški ali ženska?

SICOE: Hja, ne vem. Imaš tudi dela moških ustvarjalcev, ki imajo čisto žensko energijo.

TRIBUNA: Je to to, kar misliš, da imajo tvoje slike? So erotične?

SICOE: Ja, recimo.

TRIBUNA: Zakaj?

SICOE: Mhm... to je težko razložiti. To je kompleks. Kompleks stvari. Moral bi začeti s tem, kako sem sploh prišel do tega, kar zdaj počnem. Že od nekdaj so me zanimali Bacon, Rembrandt, Soutine, De Kooning... stvari, ki so imele opravka s telesom - živalskim ali človeškim zavedanjem materije, sposobne spominjanja, spreminjanja stvari. V bistvu sem prišel do teh avtorjev po nezavedni poti in šele pozneje sem ugotovil, da so v določeni navezi. Ne toliko po likovni plati, ampak po pogledu na svet. To lahko prenesem tudi na problem motiva. V bistvu ves čas slikam žensko telo. Nikoli nisem slikal

moškega. Če sem slikal moško telo, je imelo le-to zelo homoseksualni naboj. Začel sem razmišljati, zakaj tako. In ko sem spet začel s slikanjem ženskega telesa, sem ugotovil, da lažje začutim žensko energijo. Ampak zdaj sploh ne slikam več ženskega telesa; zdaj slikam ribo. Način slikanja pa je ostal isti.

TRIBUNA: *To pomeni, da priznavaš neke vrste energijo, ki jo izžarevajo slike, skulpture...*

SICOE: Ja, določeno energijo, ki je zame prisotna ves čas skozi zgodovino slikarstva. No, prej sem govoril o ženski energiji, senzualnosti, ki se mi zdi zdaj - še posebej v kiparstvu - zelo aktualna in je zajeta v problem telesa, problem drugega telesa. In to ne samo v kiparstvu, tudi v slikarstvu. Do teorij o drugem telesu sem zelo skeptičen, ker gre za teorije, kjer ni vizualnega odseva, feedbacka. Gre za to, da se dela besedno nasilje nad vizualnostjo. Pisana beseda skuša povzročiti nek vidni impulz oz. zapis. Ampak to ni lastno kiparjski kompleks v zavedanju, slikarstvo in kiparstvo pa so na stranskem tiru kot nadomestek oz. podaljšana roka književ-

nosti, kar velja še posebej prav za slovenski prostor. Ves čas. Tudi če analiziraš nastope raznih kulturnih ministrov, izvajalcev, opaziš, da se vse odvija na besednem nivoju, vizualni nivo je zelo majhen. In tudi govori se zelo o besednih stvareh, ne pa o vizualnih. No, zdaj sem v bistvu povezal več stvari.

Omenjamo avtorje, kot so Bernard, ki ustvarja to drugo telo tako, da spreminja format telesu, sliki itd. Ampak ves čas se zanemari neka druga nit v zgodovini slikarstva in kiparstva, ki - ne da mitira telo - ampak ga poskuša z opazovanjem analizirati, dojeti in na novo vzpostaviti. In to je ta nit, ki me zanima. V kiparstvu je to absolutno Giacometti, v slikarstvu pa Rembrandt, De Kooning... To je posredno tudi odgovorna energijo - žensko energijo.

TRIBUNA: *Koliko je po tvojem mnenju umetnostna zgodovina pomembna za posameznikovo ustvarjanje?*

SICOE: Zame je pomembno moje osebno slikarsko gledanje, pristop. Zakaj? Sam npr. umetnostne zgodovine ne poznam kot umetnostni zgodovinarji, mislim pa tudi, da lahko take vrste

predznanje na določen način pomeni tudi oviro pri ustvarjanju. Umetnostni zgodovinar tudi nima slikarske izkušnje, kot jo imam jaz. Čisto nekaj drugega je, če bereš o oranju zemlje ali jo zares orješ. Tudi pri umetnosti je tako. Drugače je, če čisto fizično delaš, ustvarjaš ali pišeš o tem, kar delajo drugi.

TRIBUNA: *Nekako se zdi, da je težko vrednotiti umetniška dela v istem prostor in času. Umetnostni zgodovinarji se bolj ukvarjajo s »pogledom nazaj« kot z dogajanjem zdaj in tukaj.*

SICOE: Se strinjam. Pri nas manjka nekaj bistvenega. Umetnostni zgodovinarji imajo vsak svojo vizijo ustvarjanja, nimajo pa vizije, občutka in senzibilnosti. Predvsem pa nimajo lastnih hotenj, želj. Pri nas manjka kritikov, ki bi imeli vizijo časa. Tako kot npr. Oscar Wilde. Pisal je o slikarju tistega časa, ki je slikal London v megli. Napisal je, da Londončani niso opazili megle v svojem mestu, dokler niso videli njegovih slik. V bistvu je s tem ustvaril realnost oz. stvarnost. In to je vizija vidnega oz. nevidnega.

Nives Kline

MODNI BAZAR '91

V soboto, 23., in v nedeljo, 24. novembra, se je v Ljubljani ponovno dogodila naša, poleg Sejma mode, največja modna manifestacija **Modni Bazar**. Pripravila sta jo Cankarjev dom in Društvo modnih delavcev Slovenije. Tudi letošnja, že enajsta po vrsti, se ni izneverila svoji tradiciji. Bleščeča predstavitev najnovejših dosežkov domačih, pa tudi nekaj »uvoženih« modnih oblikovalcev je v veliko Gallusovo dvorano Cankarjevega doma spet privabila vse, ki imajo na tej strani Alp karkoli opraviti z modo, pa tudi precej modnih laikov, ki zato vseeno nismo nič manj radi moderni in se z vsako novo sezono vedno znova uspešno ujamemo na limanice.

Tokrat se nam je pod vodstvo scenografa in režiserja Roka Lasana predstavilo več kot štirideset proizvajalcev oblačil, obutve in modnih dodatkov. Večinoma so bili to modeli priznanih domačih kreatorjev, nekaj pa jih je prišlo tudi s Hrvaške in iz

Italije. Predstavljene kreacije nas niso presenetile z novimi linijami in kroji, saj ti ostajajo zelo podobni tistim iz prejšnje sezone. Krila so še vedno kratka, jopiči pa dolgi in oprijeti, prilegajoči se telesu. Prav tako so še vedno »in« ozke oprijete hlače iz stretcha. Tudi poletni modeli so skoraj vsi po vrsti v slogu »back to 60's«. To, kar je bilo na tokratni reviji novo in sveže, so bile barve. Le-te so letoš močne, žive - od ognjeno rdeče preko živo zelene, rumene, ciklamne, vijolične do kraljevsko modre, na modelih pa se pojavljajo v vseh mogočih kombinacijah. Nekatere od njih so prav neverjetne: živo rdeča z živo zeleno, vijolična z oranžno ipd. Skoraj povsod pa se jim pridruži tudi črna. Vzorci se nekoliko menjajo: od cvetličnih pri poletnih oblekah do strogo geometričnih, že čisto »mondrianovskih« kombinacij pri zimskih pleteninah, vsem pa je skupna pisanost barv, ki so obvezne tudi pri

modnih dodatkih - torbicah, klobukih. Črna barva je letos zelo moderna tudi v kombinaciji z belo in zlato barvo. Z belo je kombinirana v razne karo in pepita vzorce vseh velikosti, črno-zlata pa prevladuje med dolgimi, elegantnimi večernimi oblekami.

Letošnji **Modni Bazar** je bil torej s predstavljenimi modeli in z odlično scenografijo spet prava paša za oči. Vam, drage bralke in bralci, pa ostane, da se zapodite v eno od mnogih ljubljanskih trgovin in butikov ter se opremite z vsem naštetim, kar boste nujno potrebovali, če nameravate v leto '92 vkorakati z ramo ob rami z Novo Modro. Če pa v tem prednovoletnem času nimate ravno časa (beri: denarja) za pohajkovanje po trgovinah, se lahko za začetek zapodite tudi v omaro svoje mame, privlečete na dan kakšen star preozek karirast kostim in ga poživate z rdečo rutico in nogavicami. Za prvo silo bo že.

I.G.

KODIFIKACJA EZOTERIČNE TRADICIJE VZHODA IN ZAHODA

René Guénon: KRALJ SVETA (Le Roi du Monde), Peter Amalietti (samozaložba), Ljubljana, 1991.

René Guénon je skupaj z Juliusom Evolo in Aleistrom Crowleyem eden od treh velikih evropskih raziskovalcev ezoterične »primordialne tradicije« v 20. stoletju. Od teh treh osebnosti je bil kolikor toliko ustrezne predstavitve (tako glede na obseg in število prevedenih del kot na njihovo kvaliteto in pomembnost) v našem »okultnem podzemlju« doslej deležen edinole Crowley. Najprej ga je v začetku 80-ih let plasiral krog okoli Živorada Slavinskega in Društva psihotromikov, tem pa so se prav kmalu začeli pridruževati močno aktivni in vse bolj številni jugoslovanski člani ter simpatizerji reda O.T.O. V samozaložbi so tako izšli prevodi nekaterih temeljnih Crowleyevih del, večina v srbskem ali hrvatskem jeziku, nekaj pa je bilo tudi slovenskih prevodov. Guénon je bil vse do nedavnega pri nas tako rekoč popolnoma neznan, nato pa je bila l. 1987 pod okriljem časopisa Gradac (Čačak) objavljena prva tematska zbirka njegovih del, z naslovom MRACNO DOBA, ki jih je izbral in zanje napisal predgovor »zadnji jugoslovanski Hiperborejec« Dragoš Kalajčić. Dve leti zatem je v zbirki Sfairos (Beograd) izšla še Velika trijada (La grande Triade), zadnje delo, ki ga je Guénon sam napisal in izdal (kasnejše knjige so razni uredniki zbrali šele po njegovi smrti). Istega leta je v reviji Kulture istoka št. 21 izšlo tudi, v tej zvezi nadvse zanimivo, razmišljanje Vlada Šestana na temo avtentičnosti/regularnosti iniciacije v ezoterični tradiciji, z naslovom Ezoterija istoka i Rene Genon. Julius Evola, čigar dela so cenjena tudi v določenih antropoloških krogih (posebno rad ga je citiral Mircea Eliade), pa še vedno čaka, da bo prevod kake od

njegovih fascinantnih knjig ugledal luč dneva na naših tleh. L. 1981 je bil v okviru zbornika Goropadni eros (Biblioteka »Erotikon«, Prosveta, Beograd) objavljen njegov esej Seks u oblasti inicijacija i magije in kolikor vem, je to edino njegovo besedilo, ki je bilo do danes prevedeno in objavljeno v katerem od jezikov z ozemlja bivše Jugoslavije.

Kdor se je skušal resneje poglabljati v Crowleyevo ezoterično izročilo na eni ter na Guénonovo in Evolino na drugi strani, mu ni moglo uiti, da je videti, kot bi dejansko šlo za dva iniciatična tokova, ki sta si medsebojno nekako vzporedna in »ločena«; tule o tem ni možna obširnejša razprava, zdi pa se, da V. Šestan (gl. zgoraj) morda niti ni daleč od resnice, ko govori o iniciacijah »različnega hierarhičnega ranga«. Z Amaliettijevim objavo Riplove Sabeanske trilogije smo Slovenci dobili »eklektično-komparativno interpretacijo številnih sistemov Vzhoda in Zahoda«, ki pa obenem - kar je v našem kontekstu še posebej zanimivo - vključuje svojevrstno sintezo Crowleyevih, Guénonovih in Evolovih nauk in kaže, da bi ti lahko bili kompatibilni. Peter Amalietti je Guénonovega Kralja sveta uvrstil v zbirko Ordo Rosae Mysticae in ga s tem tudi že ustrezno umestnil (to delo spada v študijsko literaturo pripravljalne skupine za IV. Operacijo O.R.M.). Gre za knjigo iz zrelega Guénonovega obdobja in najbolj jo bodo znali ceniti iskanci »ključev«, ki odpirajo vrata groze, s čisto eksoteričnega vidika pa mora na vsakega religiozologa narediti vtis resnično enciklopedično poznavanje tega področja s strani avtorja, ki sicer nikoli ni skrival prezira do t.i. »knjižne erudicije«. Posebno pozornost si zasluži tudi spremna beseda, kjer Vlado Dekleva Guénonove ugotovitve aplicira na slovensko ljudsko izročilo.

Igor Kernel

ONKRAJ KAOSA IN REDA

James Gleick, KAOS, Rojstvo nove znanosti, poslovenil Samo Kuščer, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1991.

Razumevanje kompleksnosti stvarstva, narave okoli nas. Razbrazdanost, grobost, hrpavost, nagubanost, cikcak, razlomljenost, z(a)vitost, umazanija, zavozlanost, prepletenost. Viharnost in vihravost, nered, kolebanja, nihanja. Migljajoče zgradbe dovršenih pod(r)obnosti niso zgolj lepote napake klasičnih oblik evklidske geometrije. Prevzeti razsvetljevski Stvarnik Razum si je domišljal, da lahko zgnete mehanicistični svet, ki bi ga pognal za vse večne čase in v katerem bi bili, po determinizmu fizikalnih zakonov, vsi kasnejši posegi nepotrebni. Bivajoče napreduje po nezmotljivi trasi njegove prizemljene, intelektualizirane Previdnosti. Znotraj tako pogruntanega idealnega znanstvenega sveta je mogoče urejenost zlahka izločiti iz konfuznega okolja. Newton je bil prepričan, da je dogajanje na Zemlji določljivo, da se giblje po trdnih, napovedljivih pravilih. V osrčju take filozofije znanosti je utrpala predpostavka, da vsaj okvirno poznavanje začetnih pogojev in naravnih zakonitosti že zadostuje za izračun približnega razvoja sistema. Laplace si je v tipično deistični maniri zamislil Um, ki bi v eni formuli združil hkrati gibanja največjih teles v vesolju in najlažjih atomov; popolno, deterministično predvidljivost.

Paradigmatske revolucije 20. stoletja so taka naziranja »zresnila«, jih postavila v razpon spremenljivih dimenzij Zemlje, v nepojenljiv vrvež resničnega, nelaboratorijskega življenja. Ideja relativnosti se je znebila newtonovske iluzije absolutnega prostora in časa; kvantna teorija sanj o popolnoma natančni izmerljivosti. Tretji veliki prelom, ki se je zaostрил posebej v zadnjih 10 do 15 letih, je fenomen raziskovanja kaosa. Ta presega domet »nelinearnih raziskav« ali

studij »dinamičnih sistemov«, saj predstavlja pravo, mrzlično iskanje poti skozi (ne)red. Zapustiti je treba najstarejši kliše znanosti, iskanje kozmosa znotraj kaosa, in slednjega dopustiti oz. ga vzeti takšnega, kakršen je, nezlikanega, ustrezajočega naravni večplastnosti in (ne)urejenosti. Tisto, kar je generacijam raz-umnikov predstavljalo uganko, celo moro - blodnost obstoječega, se sedaj legitimira kot veda o globalni naravi, ki oklesti nasilno postavljene ločnice med disciplinami. Dandanes je kaos vzdevek za eksponentno razvijajoče se gibanje, ki preoblikuje samo stvarino znanstvenega sveta, njen oholi redukcionizem.

Bistven postane proces, ne pa stanje; postajanje, ne pa obstajanje. Z neslutnim razvojem računalniške tehnologije so se pojavile posebne metode in vrste grafičnih podob, slik, ki ponazarjajo fantastično (in) nežno strukturo, skrito pod zapletenostjo. Kaos se tako pokaže povsod; v slučajnosti(h) in kompleksnosti(h), med nazobčanimi robovi in nena(va)jdnimi skoki. Dosedanje prognoze prihodnjih pojavov so nujno neustrezne, saj se je izkazalo, da lahko tudi drobne, na začetku navidez nepomembne razlike, postanejo na koncu ogromne. To je tako imenovani »metuljni pojav«, občutljivost za začetne pogoje, oziroma, kot se je slikovito izrazil eden izmed citiranih protagonistov, kot da bi hodili skozi labirint, katerega stene se z vsakim korakom prerazporedijo. Čeprav je knjiga pisana znotraj naravoslovnega polja, J. Gleick je namreč znanstveni urednik in novinar *The New York Times-a*, sili proti vsem vitalnim področjem sodobnega načina razmišljanja. Že I. Prigogine je zahteval »novo zvezo« s svetom, ki bi se odražala v »poetičnem prisuškovanju« narave; človek naj bi se prek novega koncepta znanosti vrnil k njej kot k physis, osvobojen tujstva. Signal in glasba, dosežka civilizacije, bi se tako ubrano ujela z naravnostjo šuma.

Mitja Velikonja

KAKO MISLITI AMERIKO?

Aleš Debeljak: Temno nebo Amerike, Založba Obzorja, Maribor 1991.

Kako danes misliti Ameriko, najhitreje spreminjajočo se civilizacijo sodobnega sveta, kako idealizirano podobo sožitja številnih kultur, ki jih od svojega nastanka naprej vsrkava ta prostrana dežela, prevesti v jezik, v katerem bo primerljiva z evropsko relativno nespremenljivostjo kulturnih in vrednostnih obrazcev? Če že stoletja govorimo o nemški, francoski in še o kateri evropski kulturi, kaj potem razumeti pod pojmom ameriška kultura? Resnica je verjetno daleč od tega, kar se nam kot resnično vsiljuje preko televizijskih ekranov in kar nam zapoveduje korporativni tisk; še posebej če upoštevamo dejstvo, da je resnico vedno treba iskati med vrsticami.

Kako prodreti pod gosto površino, ki jo v ameriški družbi predstavljajo sredstva množičnega obveščanja, posebej pa televizija, ki je v letih po vojni popolnoma spremenila stil življenja povprečnega Američana, preko satelitov pa virus »american way of life« počasi, a vztrajno, prodira tudi na staro celino. Z razvojem televizije je vzporedno potekal proces pasivizacije množičnega občinstva, katerega edini napor postaja pritiskanje na gumba daljinskega upravljalca. Za vse ostalo poskrbi »škatala pse-

doresničnosti« (Joe Carducci) - usmerja gledalčeve želje, določa njegove potrebe, opredeljuje celo njegovo mišljenje. Za vsa bliščavostjo propagandnih sporočil pa se skriva Amerika, ki ni nič drugega kot popačena slika TV ekrana. Amerika, kakršno živijo brezdomeci, ki preplavljajo pločnike velemest, kakršno živijo ostali neasimiliranci, potisnjeni na rob družbe ali pa morda čezenj, kakršno živijo intelektualci. O teh prezrtih oziroma zamolčanih vidikih ameriške kulture razmišlja Aleš Debeljak v svoji knjigi, ki je pod naslovom *Temno nebo Amerike* izšla pri mariborski založbi Obzorja v zbirki Znamenja, z letnico 1991. V osmih esejih nam avtor posreduje svoja razmišljanja o »deželi tisočerihi možnosti«, kakršno je doživel v času svojega podiplomskega študija. Pisati o Ameriki je pravzaprav težka in ambiciozna, morda celo nemogoča naloga, kot pravi Debeljak. Naša odmaknjenost od ameriške kulture nas sili, da si predstavimo o njej gradimo na osnovi tega, kar nam posredujejo sredstva množičnega obveščanja, zato so toliko bolj dobrodošla razmišljanja, kot je pričujoče. Navsezadnje nam tudi avtor sam pravi, da je knjiga pisana z željo, da bi v njej »našli več snovi za miselno hrano, kot je to navada pri impresionističnih beležkah, in manj študioznega dolgčasa«. Knjiga pa je zanimava predvsem zaradi tega, ker je avtorju slednje tudi uspelo.

Ljubica Rodošek

L
I
T
E
R
A
T
U
R
A

TE A T ER

Peter Weiss: Noč gostov (režija: Vito Taufer, Slovensko Mladinsko gledališče, premiera 22.11.1991)

Najbrž Mladinsko gledališče ni imelo v mislih nikakršnega prav posebnega razloga, ko je na svojo teatersko stojnico postavilo *Noč gostov Petra Weissa*, v skoraj identični teamski zasedbi kot leta 1985 v Gleju. Ta umorov in krvi polna pravljica grozljivka je pač vedno znova aktualna v toliko, kolikor smo pripravljeni priznati, da je zavest o neprestanem porazu na vseh frontah medčloveških koordinat postala stalni, integralni del tegale obskurnega sveta in časa, v katerem po priliki razmer in bržkone čisto bizarnih slučajev prebivamo. Če smo, kot se vsaj zdi, preživeli smrt Boga in stoletje stano, grozeče apokaliptično napoved o koncu vseh mogočih zadevščin, tja od čiste fizike do prevzvišene metafizike, potem teaterski komad, ki je imel ob svojem nastanku leta 1963 zelo politično (levičarsko) angažirani naboj, učinkuje danes slejkoprej bolj kot dokument poučno-političnega »dramoletja«. Ta pa po sili razmer, ki so se med tem že radikalno spremenile, ne obvladuje več sveta zunaj sebe in je kot tak »omejen« na svoje dramsko življenje.

In ker je gledališče kljub vsemu in najpoprej predvsem fikcija, torej posvečeni prostor iluzije, pa naj le-ta odseva karkoli že, postane manihejsko bojišče temnih in svetlih moči v *Noči gostov*, kjer med dobrim in zlim ne obstajajo več nikakršna kvaliteta, vrednostna nasprotja, okvir, ki se ponuja prav za teatersko pred-stavo.

Tako vstopimo na prizorišče živahnega podeželskega sejmišča, kjer ob kokakoli in pokovki strmimo v nenavadno brutalnost in grobost sarkastično predemzenzioniranih človeških tipov, ki se ubijajo vse povprek in predvsem brez razloga: domovanje zakonske idile okupira terorist brez razloga, ki ga potem zapelje skrivnostna pripoved o domnevem familijarnem zakladu. Medtem, ko se mora ponj napotiti oče, si družina buri domišljijo z zgodbicami o tem, kako bi umorili nosilca tega psihičnega masakriranja. Nenadoma se pojavi rešitelj angelskega obličja, ki pa v

fanatičnem zanosu spregleda svojo zmoto in pokonča vračajočega se družinskega poglavarja. Nič bolje se ne godi materi, za finale pa se potolčeta med seboj tudi oba ekstremna principa. Otroka, ki še ždita v nedolžni otroški pripravljalnici, mali šoli življenja, pri Weissu sicer pobegneta strašljivi resnici vsakdanjika in preživita ves ta psihopatski nesmisel, vendar pa je več kot jasno, da sta danes nujno umorjena tudi onadva.

Vendar se režiser ni namenil aktualizirati, zaostri že tako brezizhodno Weissovo »slikovito družinsko grozljivko v tekočih verzih«, temveč je to krvavo bajko ponovno predstavil kot »moritat«, v stilu »sejmarsko« pripovedovanih otroških izštevank in grozljivih, pa tudi fantastičnih »balad«, kjer pa umanjajo vse ostale žonglersko-sejemske dogodivščine in raznovrstne, živopisne, malodane spektakelske stojnice, ki bi pričarale svet, ko so se teatri vozili naokoli v razmajanih vozovih in strašili ter zabavali občestvo s svojo burno, »delikventno« domišljijo.

Taufer sicer naravnost režijsko paradira v navdse živahnem in preciznem gledališkem jeziku, kjer so mu v veliko pomoč mojstrski prevod Vena Tauferja, pa tudi vseh šest briljantnih igralcev (*Sandi Pavlin, Jožef Roposa, Mojca Partljič, Uroš Maček, Pavle Ravnohrib in Ivan Rupnik*), ki jih stvar več kot očitno zabava. A znotraj teaterskega sveta ostaja *Noč gostov* prefinjeno predelan, izdelan kliše, ki poln situacijske komike, duhovitega maskenbala, grotesknega pretiravanja, številnih navdse dopadljivih besednih zapetljajev in songov izpričuje to »črno komedijo« slastno nihilistične norosti in shizofrenije vsakdana.

Gre za teaterski štikelj, ki ga bo z veseljem hodila gledati mladina. Kar pa, da ne bo pomote, nikakor ni nujno slabo. Na to se lahko zanesete.

Ženja Leiler

AMERICAN LIFESTYLE, WHATEVER

Severna Amerika (še posebej ZDA) je pravzaprav civilizacijski in kulturni podaljšek Evrope, kateremu je zaradi hitrega razvoja liberalizma prvemu uspelo ustvariti visoko razvito industrijsko in potrošniško družbo. V takšni družbi je mogoče proizvod uspešno prodajati le ob močni propagandni podpori, ker pa se je v Ameriki (menda) izoblikoval specifičen stil življenja, je zelo pomembna komponenta vsake reklame ravno American way of life. Propagandni spot ali oglas ne reklamira le proizvoda, ampak tudi izdelku primeren način življenja. Z vse večjim razvojem komunikacijskih tehnologij in z večanjem medkontinentalne trgovinske menjave pa je reklamiranje ameriškega življenjskega stila vse manj namenjeno Američanom. Tarča propagande postajajo prebivalci drugih kontinentov (Evrope in Azije), raznovrstnost propagandnih medijev pa sega od časopisnih in TV reklam do filma in literature.

COCA-COLA & BURGER KING

Neglede na geografsko razkropljenost recipientov reklam obstajajo vsaj tri ciljne skupine. V prvo sodijo najmlajši potrošniki, ki si Ameriko predstavljajo kot deželo Disneylanda in druge zabave. Njim propagandni stroj namenja največ pozornosti, saj najnovejše tržne raziskave dokazujejo, da so najzvestejši potrošniki ravno pripadniki »brat pack« generacije, ki pokupijo (seveda posredno preko svojih staršev) enormne količine rolk, računalniških igrice ter hi-fi in video proizvodov.

V drugo skupino sodijo predvsem najstniki, ki so prepričani, da se jim bodo prsata kalifornijska dekleta kar klanjala, ko (če) se bodo na plažo pripeljali s Harley-Davidsonom (da o srkanju kokakole in »petstoenkah« sploh ne govorimo). Reklame, namenjene tej ciljni skupini, dopuščajo določeno mero upornišтва, kar ni rezultat dobrohotnosti sicer puritanskih odraslih, pač pa služi čim večji popularnosti (in s tem prodaji) proizvoda.

Tretji skupini pa so namenjene predvsem reklame, ki jih je mogoče

IT IS

Kaj imajo skupnega George Bush, David Lynch, Bart Simpson in Levi's? Ne, niso v sorodu, pač pa vsi uspešno predstavljajo ameriški stil življenja.

dan: "Ivan's professional getties" (from left to right): Charles Sifford, Gene Tilley, Walter Zendeck, Gene Hill, Don Montgomery, Homer Hickam, Lee J. Cobb, Bob Oat, Mark Pitt, Chappie Chandler, Tim Stone, J.C. Seandel, Mark O. Moran, Luis A. Rodriguez, Mike Hill.

videti (tudi pri nas) na ameriškem satelitskem programu Lifestyle. Le-te reklamirajo različne hišne pripomočke in čistila. Zato niso podkrepjene z odmevnim reklamnim spotom, ki je zanimiv za mladostnike, pač pa so to polurni (sicer obupno dolgočasni) prikazi učinkovitosti proizvodov. Ljudje z različnimi vrstnimi hišicami in urejenimi zelenicami se pač želijo prepričati o efikasnosti reklamiranih proizvodov.

LYNCH & KING

Očitno sta tudi ameriška TV kultura (tudi film) in literatura idealna medija za propagiranje ameriškega življenjskega stila. Cela kopica filmov, TV nanizank in beletrističnih proizvodov višje ali nižje kvalitete vsebuje »propagandne« elemente. Idealen primer je *Twin Peaks*. Navadno ameriško mestece, ki se nahaja menda nekje bogu za hrbtom v Skalnem gorovju in kjer nič ne moti mirnega in utečenega (sicer malce rovtarskega) življenja. Ljudje se

spoštujejo med seboj (pa tudi če se ne, o tem molčijo), žaga v mestu uspešno posluje in prebivalci so zadovoljni. Toda zgodi se umor, ki poruši ustaljen ritem mesta. Žaga pogori, še nekaj meščanov je ubitih. V mesto se naseli strah. Toda FBI detektiv Dale Cooper (beri: David Lynch) nam postreže z odgovorom: Vsega so krivi duhovi. Torej, vse, kar nasprotuje ustaljenosti ameriškega življenja, je čudno, iztirjeno (tako kot Bob) in je nekaj kar-ni-od-tu.

Do podobnih zaključkov prihaja tudi Stephen King, ki je sicer (tako kot Lynch) kvaliteten proizvod ameriške potrošniške družbe, je pa tudi njen uspešen »propagandist«. Vzroke za iztirjenje ameriške vsakdanjosti poišče v bolezni (Cujo) ali magiji (Mačje pokopališče in Hujšaj!), za razliko od Lyncha pa odkrije tudi izvor magije. V Mačjem pokopališču so njen izvor Indijanci (oziroma njihovo pokopališče), v Hujšaj! pa Cigani. Torej je mogoče sklepati, da je ameriški stil življenja (in njegova utečenost) nekaj nevrprašljivega in samoumevnega, tisto, kar mu nasprotuje in mu odreka veljavo, pa je

tuje, bolno in nenormalno.

HOMER & BART

Ob poplavi neokusnih in patetičnih nadaljevank in nanizank tipa *Alfin Full House* pa led drugačnosti prebijajo animirani *Simpsonovi*. V ZDA jih vrtijo že precej časa in tudi na lestvici gledanosti kotirajo visoko. Zakaj? Zato, ker predstavljajo (pravo in ne filmsko) povprečno ameriško družino. Homer je zaposlen v nuklearni elektrarni (o tem, da neprestano riga, sploh ni potrebno izgubljati besed), Marge je neumna gospodinja, otroci pa nimajo nikakršnega odnosa do staršev (Bart še posebej prednjači v tem). Zaradi hipokrizije preprostosti se povprečna ameriška družina dosti raje poistoveti s Tannerjevimi (kosmatemu Melmačanu navkljub) kot pa s Simpsoni. In ravno tu je catch. Simpsoni uspešno rušijo mit o TV načinu življenja in nam postrežejo z »more real American way of living«.

Gregor Kozovinc

NAGRADNA KRIŽANKA

SESTAVIL: SIMON BIZJAK	ČIŠČENJE Z METLO	TRAGI- CNOST	UTRIPALKA	JOŽE SNOJ	TRIBUNA	LIBERJSKI POLTIK (SAMUEL)	REKA, KI TEČE SKOZI INNSBRUCK	GR. BOGINJA NESREČE	KRETNJA, GIB	IME DVEH GR. JUNA- KOV PRED TROJCO	ZNAMENITA LONDONSKA GALERIJA
MESTO NA STAJER- SKEM					DIALEKTIČNI MATER. SPODBU- JEVALEC						
VEDA O URAVNAVA- NJU ZOB IN CELJUSTI											
SKRB, VNEMA				ODPADNIK REDKO ŽIME							
GR. OTOK V SARONSKEM ZALIVU							SL. ALPINIST IN REŠEVALEC (FRANC)	LEVI PRIOTOK DONA V SZ	SELEN SRH IN NAŠA ČRKA		
SPLIT										EVROPSKA SKUPNOST ZA SVOBODNO TRGOVINO	TRIBUNA

TRIBUNA	STARO- INDIJSKI JUNASKI EP	PONAV- LJALNI GLAGOL	LUKA IN KOPALIŠČE V JUŽNI FRANCIJI	KOTALIENJE SKLADATELJ LJADOV							STARO- RIMSKI NARAVO- SLOVEC
SAMICA DIVJE MAČKE					PRIPRAVA ZA NALIVANJE UGLAJE- NOST					FRANZ KAFKA SOVL. HOK, REPREZEN.	
SVETIŠČE BOGINJE ATENE						PROSTOR ZA KULT. PRIRE- DITVE STOT		REKA NA SEVERO- ZAHODU SZ SNAŽILKE			
ŠPORTNIK, KI GOJI METE						AKTINIJ NESTRU- PENA KAČA, UDAV		SL. ROKO- METAŠICA (SONJA)			
KREPOST (GR.)					EVGEN BERGANT UVODNI DEL		TRIBUNA	TRIBUNA	ITJGRALKA (MIRANDA)		TOČKA NA- VEČJE ODDAJ- ENOSTI OD SONCA REKA V SREDNJI ANGLIJI
LJUDSKA PRIITR- DILNICA			JAP. GINE- KOLOG STAR SLOVAN				TRIBUNA	VATIKANSKI POLTIK (ANGELO)	PLAT ZIMZELENA MELODIA		
HITRA TEKAČICA V GR. MITO- LOGIJI						DEL NEKATE- RIH IGER NAMAZANA PLAST			MESTO V Z. DELU NIGERIJE		
STARO MESTO PRI ZADRU (AENONA)			NIKOLA TESLA		ZNAMENJE ZODIAKA	KRAJ V HRV. PRIMORJU TEHNIŠKA FAKULTETA			BVIŠI SMU- KAČ READ PRODAJALEC SOLATE		
ŽOGA ZUNAJ IGRIŠČA			SREDOZEM- SKA OBALA V JUŽNI FRANCIJI								ZAPOREDNI ČRKI V SRH, ABECEDI

										JANEZ DRNOVSEK STARI DEL MARIBORA	
								ALUMINIJ ŠTEVILO Z DVEMA NICLAMA		REKA V BURMI	NIZEK ŽENSKI GLAS
							TRIBUNA	REDKO TUJE ŽIME MAKARSKA			
							"LESNI CVET"				
							KALČJEV GLUNEČ				

Med pravilno rešenimi križankami, ki bodo v uredništvo prispele do 18. decembra, bomo izžrebali tri nagrajence, ki bodo prejeli po eno knjigo založbe Emonica

Satisfaction (I can get no)

*And I try, and I try, and I try,
but I can get no, no, no, no,...*

(Miha Jager)

HAMFRI
BOGART

Velike reči se godijo, ljube bralke in dragi bralci! Svetovnega komunizma bo ravnokar konec in, kakšno naključje, Jugoslavije tudi. Ko se naslednjič vidimo, bo Slovenija že priznana država. Kakšno olajšanje!

Zato je tudi prav, da se še zadnjič ozremo na stare dobre komunistične čase in tiste, ki so te čase gor držali: komuniste. Lahko je reči, pa kaj, ko se že pri definiciji besede »komunist« v grlu kost zatakne. Nekoč so tako imenovali borce za pravice delavcev in kmetov, nato tiste, ki so komunizem hvalili ali bili vsaj tiho in na kocu tiste, ki so izgledali vsaj malo krivi za vse te blazne zablode. In tako se na koncu zdi, kot da so že tudi izumrli. Pa niso! Le nastopajo bolj prefinjeno in si nadevajo druge titule. Ostane pa hvalabogu vsaj nekaj, kar je nesporno: pravi komunist je tisto prase, ki po dolgem času zleze h koritu in že misli, da lahko serje komur in kakor ga je volja. Če se pri tem poslužuje še kakšnih demagoških prijemov, populizma in kazalca, gre takorekoč za kapitalen primerek takšnega fosila. Njegov glavni motiv je seveda destrukcija, za kakršnokoli ceno, ki združena s povprečnim slovenskim karakterjem (če meni krava crkne, naj tudi sosedu) izdaja pravega komunista. Če mu rečete komunist, bo seveda užaljen, če ga spregledate, pa vsaj paničen. Morale nima in je maščevalen kot hudič. Najraje se seveda maščuje tistim, ki so mu vsaj malo pomagali h koritu, ker ga srbi rit, da mu ne bi pomagali tudi stran. Če se ustraši, da so ga odkrili z roko v žaklju, bo brž pokazal na koga, ki bi tudi utegnil imeti roko v kakšnem. Zanj je žakelj žakelj, ne loči tujih od lastnih in zanj je sumljiv vsak, ki ima bolj polno pest od njega samega. Kot pravovernemu destruktivcu mu ni pomembno, kako je pest postala polna, važno, da je polna, in že je sumljiva, kaj sumljiva, kar križa naj bo. Takšen je torej naš komunist. Žival še zmeraj ni tako redka, da bi jo bilo potrebno zaščititi kot kakšne bele medvede in bi jih lahko nato po živalskih vrstovih kazali otrokom. Pri živalih se seveda zmeraj vprašamo tri stvari: kje živi, ali grize in če je užitna kot zrezek. No, pa se dajmo še za to razpaslo vrsto vprašati ta tri vprašanja. Živi povsod! V vsaki hiši se najde kakšen, ki ponavadi okuži še koga. Razmnožuje se verbalno, ostale metode omenja samo v pravljicah, ki jih tako rad pripoveduje. Grize? Da, grize. Ima zobe, ta boljši celo kakšno pištolo, ponavadi službeno. Velja se torej držati varnostne razdalje, ker ne ve, kako jo je treba uporabljati. Ponavadi se mu sicer zatakne metek v cevi, toda buče le ne gre postavljati pred cev. Lahko se mu kdaj tudi posreči. Ali je užiten? Kakor za koga. Za človeka gotovo ne. Požre in prebavi ga na primer plavž, če je seveda dovolj zagret.

Sedaj ostane samo še to, da povem kak konkreten primer. O, to pa ne! Kajti nič ni varno pred bedaki. In da ne bo vse skupaj tako brezupno: slejkoprej jih okolica spregleda in takrat se jim njihovi zavezniki odpovejo prvi. Umrejo ponavadi v mukah, cvrejo pa se v peklu.

Ali ste, ljube bralke in dragi bralci, kakšnega sedaj le prepoznali? Potem moj trud ni bil zaman. Za konec vam podarim samo še učinkovit recept: kot vampirji česna in križa se oni bojijo konstruktivnih in sposobnih ljudi, še posebej takšnih, ki jim odkritost ni preveč tuja. Dovolj? Pripravljeni, pozor, zdaj! Sezona odprtega lova na komuniste se je končno le pričela!

Pa lep pozdrav in lahek plen vam želim!

V Ljubljani, 5. decembra 1991

Vaš Hamfri Bogart

P.s. Avtorja refrena iz podnaslova smo za primer prav po komunistično poslovenili. Tako so komunisti po vojni namreč preimenovali vse predstavnike italijanske in nemške narodnosti, ki so po »osvoboditvi« ostali v Sloveniji. Poklicali so jih na občino, kot na primer mojo znanko Anho Bossi in jo obvestili, da se od danes piše pač Ana Božič. Takšen je bil komunizem. Vrag ga pocitraj!

TRIBUNO

1. DECEMBER 1991 / 21. 12. 1991 GENA 32 ST

*Ta riba
bere
Tribuno!*

